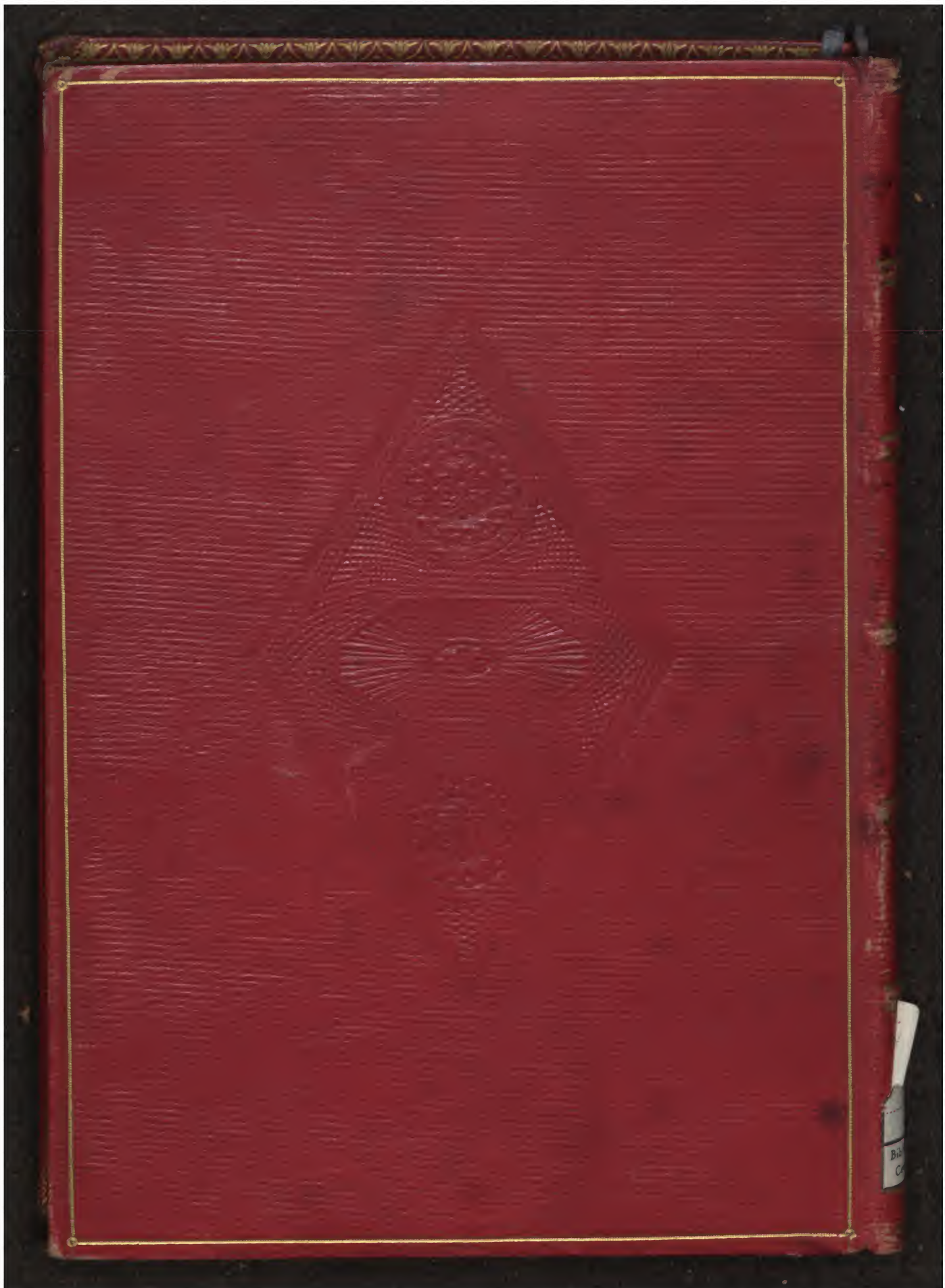

LI
onale
enze

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. E.7.5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. E.7.5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. E.7.5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Magl. E.7.5

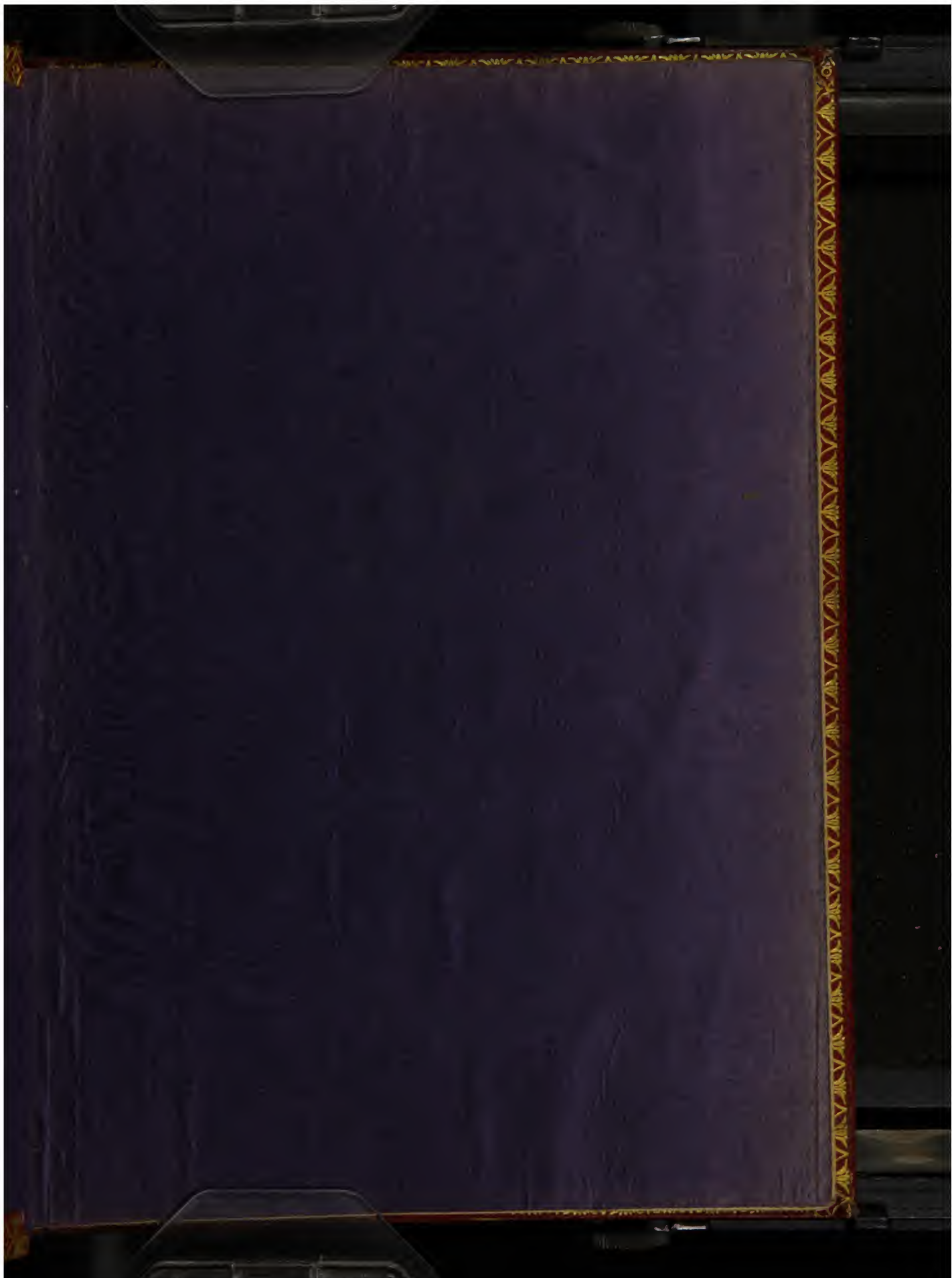
INCUNABULI

E

7

5

Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

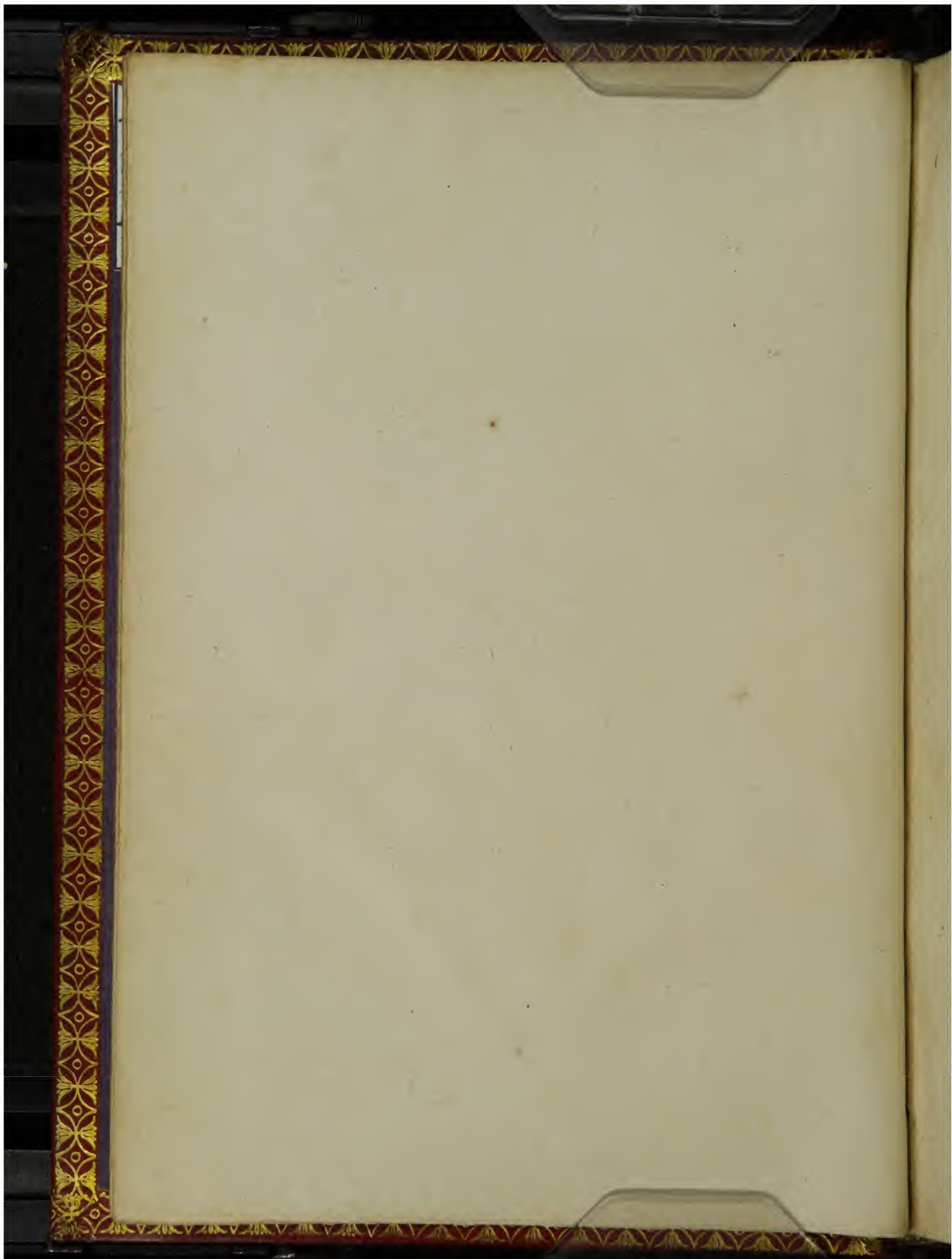

45.

E. 7. 5.

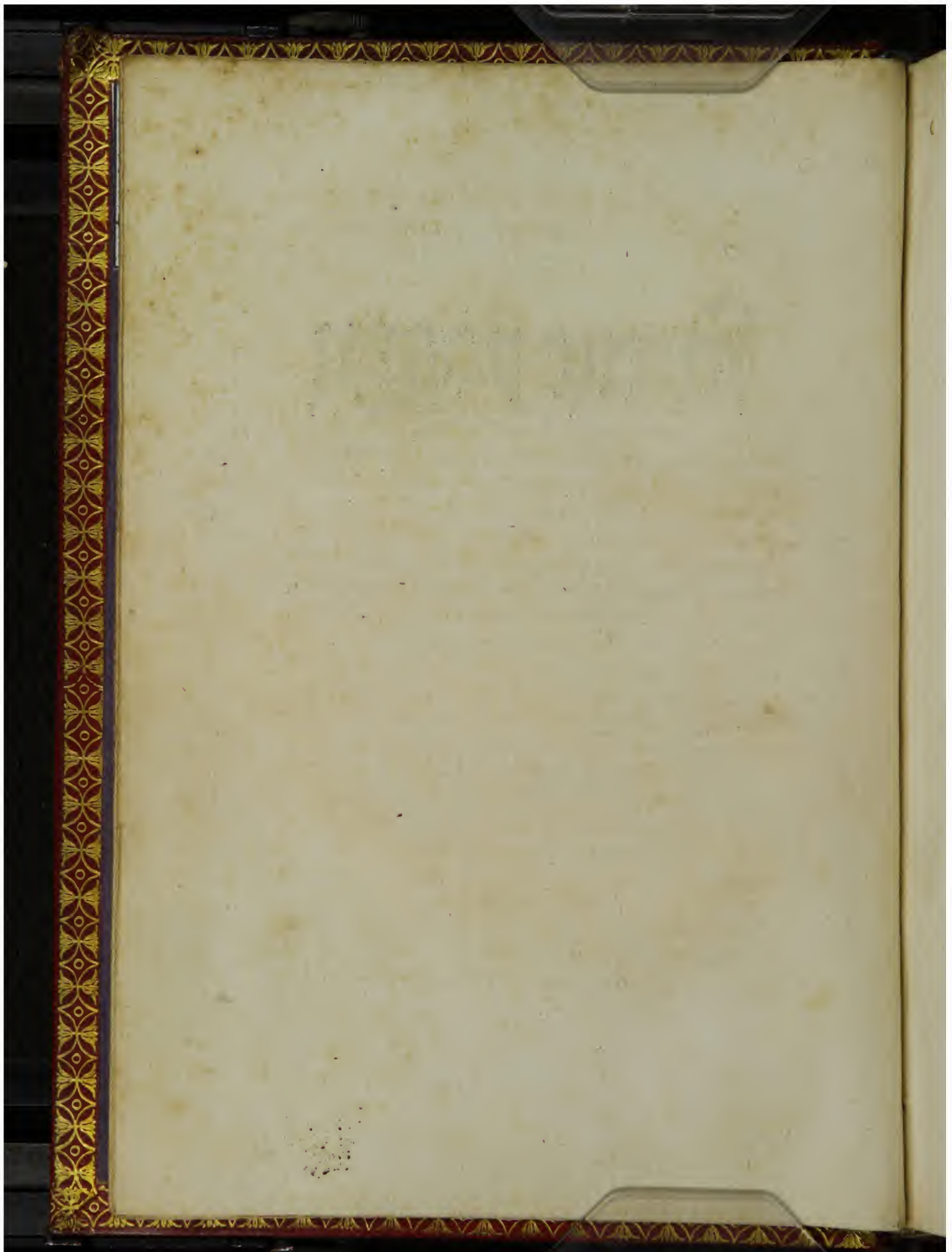
Catalogue de la Valliere n° 2847.

x

Sacene poggm

+

Doggij florentini Oratoris eloquentissimi
ac secretarij aplici. facetiarum incipit feliciter.

Oratio.

Ne emuli carpāt op⁹ apt⁹ eloquētie tennitatē.
M Vltos futuros esse arbitror q̄ has
n̄as fabulatōes. tū vt res leues z
viro ḡui indiḡs rephendāt. tū m̄ eis
ornatiozē dicendi modū. z maiorem
eloquentiā req̄rāt Quib⁹ ego si r̄ndeam legisse
me n̄os maiores prudentissimos ac doctissi/
mos viros facetijs. iocis. z fabul⁹ delectatos
non rephēsiōē s̄ laudem meruisse. satis m⁹ fa
ctum ad iilorū existimatōez putabo. Nam qui
mibi turpe esse putem hac m̄ re q̄n quidē m̄ ce
teris nequeo. illoz imitationē seq̄. z hoc idē
temp⁹ qd̄ reliqui m̄ circulis z cetū hōim con/
fabulando conterūt inscribendi cura cōsumere
presertim cum neq; labor inhonest⁹ sit z legē
tes aliqua iocunditate possit afficere Honestū
est em̄ ac ferme necessarium. certe q̄ sapientes
laudarūt mentē nostrā varijs cogitatōib⁹. ac
molestijs oppressaz recreari q̄nq; a cōtinuis cu
ris. z eā aliquo iocādi genere ad hilaritatē re
missionemq; dūerti. Eloquētiā v̄o m̄ reb⁹ m̄fi
mis l̄ m̄ his m̄ q̄b⁹ ad x̄bū vl̄ facieie exp̄imē
de sunt. l̄ alioz dicta referenda querre. hōis
m̄miū curiosi esse videtur. sunt em̄ q̄dā q̄ orna
tius neq̄āt describi. cū ita recēsenda sint quem
admodū aptulerūt ea hij q̄ m̄ fabulatōib⁹ cō

iciuntur. Existimabunt aliqui forsan hanc me
am excusationē ab ingemij culpa esse pfectā
quib⁹ ego quoq; assentior mō ipi eadez ornat⁹
us policiusq; describāt qđ vt faciāt exortor.
quo lingua latīna etiā leuiorib⁹m rebus hac
nrā etate fiat opulentior. Oroderit em̄ ad elo
quentie doctrinā ea scribendi exercitatio. Ego
qđem experiri volui an multa q̄ latine dici di
fficulter existimāc⁹. nō absurde scribi posse vi
derentur. m̄ quib⁹ cū null⁹ ornat⁹. nulla apli
tudo smonis adhiberi queat. satis erit ingem
o nostro si nō m̄ cōcinne omnino videbūt⁹ a me
referri. Vex facessant ab istaz ofabulatōnum
lectione (sic em̄ eas appellari volo) qui nimis
rigidi censores aut acres existimatores rerum
exsunt. A facietis em̄ & humanis (sicut Lu
cillus a consentinis & tarentinis) legi cupio.
Quod si rusticiores erunt. non recuso quim sen
tiant qđ volunt. modo scriptorem ne culpent
qui ad leuationē animi hec. & ad ingemij exer
citium scripsit.

1. Fabula prima cuiusdam
caietam pauperis naucleri.

Caietam qui plebei sunt. vt plurimū na
uigio victū querūt. Naucler⁹ ex eis ad
modum paup. cum ad varia loca lucri
causa relicta domi vxore iuuenula & tenui su
ppellectile nauigasset. post quintū ferme ānuz
rediit. E naui euestigo ad visendū vxorē (q̄ m̄
terim viri reditū desperās cū alio conuenerat)
domū pficiscit⁹. ingressus. cū eā maiori expte

2
inſtauratam in meliusq3 auctā vidiffet. admira
tus vxorē q̄ſiuit. quō domuncula antea inſo
mis eſſet perpolita. Rēdit ſtatim mulier. ſibi in
ea re eius q̄ omnib9 fert opem dei grām affui
ſſe. Benedicat inquit de9. p̄ tātō hoc bñficio
erga nos ſuo. Videns inſup cubile lectūq3 or
natiozem reliquāq3 ſu p̄pellectilē munda ultra
q̄ ferret vxoris cōditio. Cum p̄cōtat9 eſſ3 vñ
illa quoq3 p̄ueniffent. ⁊ dei indulgentiā illa ſi
bi ſubmiſſiſſaſſe aſſeuerauit Cīras itez vir dō
egit. qui tam liberalis in ſe fuiſſet. Eodē mō ⁊
alijs quibuſdā q̄ noua domi ⁊ inſueta videbāt
cōſpectis cum largitoris dei munificētiā affu
iſſe dicer3. Virq3 ip̄e tam p̄fuſā erga ſe dei ḡ
tiam admiraretur. ſup̄uenit ſcitu9 puer trien
mō maior blandiens (vt mos eſt puerorū) ma
tri. Conſpicianti hunc marito. ſciſcitātīq3 quis
nam puez eſſet. ſuū etiam vxor reſpondit. Stu
penti querentiq3 viro. vnde ſe abſente puer p̄
ueniſſet. dei quoq3 in eo acquirendo ſibi aſſiti
ſſe gratiā mulier affirmauit. Tunc vir indiḡt9
diuinā gratiā etiā in p̄creandis filijs ſibi dō
exuberaiſſe. Multas iam inquit gratias deo ha
beo agoq3. q̄ tot cogitatiōes ſuſcepit de reb9
meis. Viſum eſt homini deū mīmiū curioſum fu
iſſe. q̄ ec̄ de op̄adis ſe abſēte liberis cogitaric

2. De medico qui dementes
⁊ inſanos curabat.

P Lures colloquebantur de ſupuacua cu
ra ne dicā ſtulticia eorū q̄ canes aut ac
cipitres Ad aucupiū alunt Tū m iij

Daulus florentin⁹ recte hos (inquit) Risit stul-
tus Mediolanensis. Cū narzari fabulā posce-
rem⁹. Euit inquit olim ciuis Mediolan⁹ vemen-
tium ⁊ insanoꝝ medic⁹ qui ad se delatos in-
fra certū temp⁹ sanandos suscipiebat. Erat at-
curatio huiusmodi Habebat domi areā ⁊ in ea
lacunā aque fetide atq; obscene. in q̄ nudos
ad palū ligabat eos q̄ insam adducebant⁹. ali-
quos vsq; ad genua inguineten⁹ nōnullos pro-
fundi⁹ p̄ insanie mō. ac eos tādū aq̄ atq; me-
dia macezabat quo ad viderent⁹ sam Allatus
est inter ceteros quidā quē vsq; ad femur in
aq̄ posuit q̄ post quīdecim dies cepit respice-
re ac curatoꝝ rogare. vt ex aq̄ reduceretur. Il-
le hōiez exemit a cruciatu ea tñ dīctōe ne are-
am egrederetur. Cui cū dieb⁹ aliquot paruiss⁹
vt vniuersam domū pambular⁹ vt exteriorē ia-
nuam non egrederet⁹. pmisit reliq; socijs qui
plures erāt in aq̄ relictis paruit diligent⁹ me-
dici mādatis. stans vō aliquñ sup hostiū neq; e-
m egredi audebat timore lacune Aduentē
equestre iuuenē accipit ⁊ duob⁹ camb⁹ ex his
qui sagaces dicuntur ad se vocauit. rei motus
nouitate. neq; em̄ que añ insania viderat tene-
bat memoria Cū accessiss⁹ iuuenis. heus (tu in-
quit ille) ausculca oro me paucis ac si libet re-
sponde. h⁹ quo veheris quid est. ⁊ q̄ obrē illd
tenes. Equ⁹ est inqt ⁊ aucupij grā. Tandem/
ceps vō. h⁹ qd manu gestas qd vocat⁹ ⁊ in q̄
re illo vteris. accipit⁹ rñdit ⁊ aucupio aptus
quezquedulax ⁊ perdicū. Tū alce. hij qui te

comitantur. qui sunt age et quid prosunt tibi
 Canes ait et aucupio accomodati ad inuesti/
 ganças aues. Hec autem aues quarum capien/
 dazum causa tot res paras cuius pretij sunt.
 si in unum conferas totius anni capturam pa/
 rum quid nescio cum respondisset et quodissex au/
 reos non excederent. subdit homo que nam est
 equi canumque et accipitris impensa. quinquaginta aureorum affirmavit. Tum admiratur stulti/
 ciamequestris iuuenis. homo homo inquit ocius oro
 atque adeo aduolo anquam medicus domum redeat
 nam si te hic comperit veluti insamissimum omnium
 qui viuunt. in lacunam suam conijciat curandum cum
 ceteris mente captis. atque ultra omnes usque
 ad mentum in aquam summam collocabit. Ostendit
 aucupij porro studium summam esse amentiam
 nisi aliquando et ab opulentiis et exercitij gratia fiat.

3. Bonatij Guasconi qui
 tam tarde e lecto surgebat.

B Onatius adolescens facetus ex familia
 guasconum. dum essemus Constancie.
 admodum tarde surgebat e lecto. Cum
 socij eam tarditatem culparent. quod ne tam diu
 in lecto ageretur percutaretur. subridens respondit. Liti/
 gates disceptantesque auscultato. adsunt enim matrem
 meam euestigio cum expugiscoz due habitu mulie/
 bri sollicitudo viz et pigritia quam altera surgere
 hortatur et aliquid operis age neque dies in lecto tere

altera priorem increpans quiescendum asserit
et propter frigoris vim in calore lecti permanendum
indulgendumque corporis quieti neque super labori-
bus vacandum. Prior insuper rationes suas tuetur. I-
ta ut cum diutius disputent atque altericentur. ego
tanquam equus iudex nullam in partem declinans audio
disputantes expectantes quoad sint sententia com-
cordes. hoc fit ut surgam tardius expectans
litigii finem.

4. De iudeo nonnullorum suasu christiano facto.

Inde cum multi hortarentur ad christi fidem
egre illa bona sua dimittebat. suadebant
complures ut ea daret pauperibus. quam secundum
euangelicam sententiam quae esset verissima centuplum
esset accepturus persuasus tandem ad fidem conuersus
est. distributis inter pauperes egenos et mendi-
cos bonis. Inde per menses fere hospitio exce-
ptus est honorifice a diuersis christianis. Cum ei om-
nes blaudirentur et laudarent factum. ille tamen qui
precario viueret expectabat in diem centupli
promissionem. Et cum multos facietas cibandi hominis
cepisset. iamque rarior inuitator reperiretur. cepit
homo admodum eger. ita ut ei necesse esset diuer-
tere ad hospitale quoddam in quo morbo correper-
tus ad extremum vite deuenit. Cum sanguis per por-
teriores efflueret desponsus itaque salutem et simul
pollicitationis diffusus centupli ex anxietate qua
dam aerem querens egressus est lectulum ad sece-
ssum ventris in praetulum appinquum ubi cum constiti-
set quietis post egestionem ad tergendum animum her-
bis. muemur inuolutum limum refectum lapidibus per-

ciolis quare ditior fact⁹ adhibitis medicis cō
ualuit. atq; domo empta ⁊ possessionib⁹ vixit
postmodū in summa reꝝ opulētia. Cū g⁹ dice
retur ab oib⁹ ecce nōne veꝝ p̄dixim⁹ tibi deuz
centuplū redditur. reddidit inq̄t ille s̄ tamē
prius vt vsq; ad interitū cacerē sangnē p̄misit
dictū q̄ eos q̄ tardi in bñfitio dā⁹ ⁊ reddendo

5. De homine insulso qui / existunt.
existimauit duos cumos in vxore.

Homo enim rustic⁹ ⁊ haur multū pru
dens certe in coitu mulier⁹ rudis. sum
pta vxore cum illa aliquñ in lecto renes
versus vix voluēs nates in ei⁹ gremio posui
set erecto telo. vxorē casu agnouit. Admira
tusq; postmodū ⁊ rogās mulierē an duos cu
mos haberet. cū illa anuiss⁹. ho ho inq̄t mihi
vnus satis est. alter x̄o supflu⁹. tū callida vx
or q̄ a sacerdote prochiano diligebat⁹ possum⁹
(inquit) ex hoc elemosinā face⁹. dem⁹ eū eccle
sie ⁊ sacerdoti n̄ro cui hec res erit ḡtissima ⁊ ti
bi m̄hil oberit cū vn⁹ sufficiat tibi. Assentitur
vir vxori ⁊ in gratiā sacerdotis ⁊ vt se onere
supfluo leuaret. Igitur eo vocato ad cenam.
causaq; exposita. cū sumpto cibo lectū vnum
tres ingrederent⁹ ita vt mulier media esset. vir
anteriori pte. posteriori alter ex dono vteret⁹
Sacerdos famelic⁹ ꝓcupitiq; cibi auid⁹ prioz
aggreditur aciē sibi ꝓmissaz q̄ in re vxor quoq;
submurmurās strepidū quēdam edebat. Tunc
vir timēs ne ptes suas aggredere⁹ Serua inq̄t
amice inter nos duēta. ⁊ tua porcione vte⁹ me

am intactā relinquens. huic sacerdos. det mi/
hi gratiā deſinēt nā tua puifatio. ut bōis tā
tum ecclesie uti possim. His vobis acq̄escens.
Stultus ille qđ ecclie cesserat libe' uti iussit.

6. De vidua accensa libidine cū paupe.

Y Docritan gen⁹ pessimū est oīm q̄ viuāt
cū de his semel in cetu me pnte hmo ex
ortus esset. diceret² qz oīa ypocritis ha
bundare. q̄ cū digtatem atqz bonoz ābitōm
ardeāt. tñ simulādo atqz dissimulādo agūt ut
nō sponte s̄ inuiti ac supioz pcepto hōres as
sequi videant². Tū quidā ex astātib⁹ dixit eos
siles Paulo cuidā btō q̄ habitabat parisijs. v
n⁹ ex eis q̄ vulgo apli vocātur. quoz est asu
etudo sede' ad hostiū m̄hil petētes. Cū ut no
bis exponerz. q̄s is fuisset rogarem⁹. Paulus
inqt q̄ ppt' vite sanctimōiā beat⁹ vulg⁹ agno
minatur sedit aliqn cuiusdā vidue ad hostium.
q̄ sibi cibū pbebat in elemosinā. Illa asp̄icata
sepi⁹ viz (erat em̄ formosus) exarsit in paulū
ciboqz dato rogauit ut postridie rediret. se cu
raturā ut bñ pranderz. Cū frequēs domū mu
lieris accessit. illa tādē rogauit hōiez ut intus
accederz ad sumēdū cibū. anuit h. & cū opipa
re ventrē cibo potuqz farsisset. mlier libidinis
impaciēs viz āplectit² osculaturqz. asserēs nō
inde abitūz p̄insq̄ se cognoscat. Ille reluctā/
ti similis ac detestās mulieris feruentē cupidi
tatem. cū illa obscem⁹ instaret tādē cedēs vi
due importunitati. postea q̄ inqt tñ malū pa
traze cupis testoz deū opus tuū erit. ego pro

cul absūm a culpa cuius (inquit) cape hāc ma-
ledictam carnem. iam em vga erecta erat ⁊ ip-
samet vtere vt lubet ego em eam minime tan-
gaz. Ita inuitus mulierem subegit licet apter
abstinentiam non tangeret carnem suā totum
peccatū tribuens mulieri.

7. De equestri palleato.

I Bam semel ad pontificis pallatiū. tran-
sibat quidam e nostris palleat⁹ equest⁹
⁊ forsan implicit⁹ curis. hūc quispiā cū
detecto capite reuereret nō admīaduertit e-
piscop⁹. At ille supbia aut arrogātia factū ex-
istimās. h inquit. Atm sui medietatez neq̄ re-
liquit domi s̄ totū secū defert. significans eū
esse alinū q̄ se reuerentib⁹ non responderet.

8. Dictum zuchazij.

Erambulabat aliqñ urbem Viz facetissi-
m⁹ oim q̄ viueret zuchaz⁹. egoqz, putē
m⁹ ad locū ubi celebrabāt nupcie. post-
ridie qñ spōsa domū vērat, fecim⁹ paululū am-
mi rīlaxādi grā respiciētes vna psallentes vi-
ros ac mēzes. cū subridēs zuchaz⁹ Isti iqt mri
mōiū dīuārūt. e⁹ iā pīmōiū dīupli facete in se
ipm dixit q̄ vbis veditl pīms bōis pīmōiū oē

9. De ptoze.

Qmedē ludendoqz dīuplerat.
Vidam ituzus florentiā pzetoz. qua die
urbem introuit habuit de more in ma-
iori tēplo corā pōzib⁹ cīratis s̄mōez lō-
gum sane ⁊ molestum. nam ordizi in suā com-
mādatōz cepit se fuisse rome senatozē. vbi q̄r q̄t
ab se itēqz ab reliq̄s in suā laudē bōzēqz dcm
factūue extiterat pzolixo sermone explicauit.

Exitum dem̃ceps ex urbe comitatumq; recen/
suit. primo die futuriꝝ oculisse se dixit. ⁊ q̃ ibi a
se acta erant singulatim. tum dietim quo loco
hospitiõẽ fuiss;. ac q̃cquid ab eo gestuꝝ quaq;
de re esset narrauit. Plures hore iã hac in nar/
ratione transierãt. ⁊ nonduꝝ puenerat senas.
Cum omibꝫ h̃mõis odio si lōgītudo infensa
esset. neq; finis fieret dicendi. videbatꝫ ac ille
vniuersuꝝ diē in his fabulis cōsumptuꝝ. ⁊ cū
nox iam app̃mquaret. tunc vnꝫ ex astātibꝫ ior/
cabundꝫ ad aurē p̃toris accedēs Dñe. inquit.
hora iam tarda est. festinetis iter oportet. Nam
nisi hodie florenciã intraueritis cum hodie/
nus dies sit vobis cōstitutꝫ ad venienduꝝ offi/
cium hoc amittetis. hoc intellectu stultꝫ hō
ac loquax tandē retulit se florenciã venisse.

10. De muliere que viꝝ defraudauit.

P Etrus cōtribulꝫ meꝫ olim mihi narrauit
fabulam ridiculosam ⁊ versutia dignaꝝ
muliebri. is rē habebat cū femina nup/
ta agricolae haud multuꝝ prudēti ⁊ is foris in
agro sepiꝫ ob pecuniã debitam p̃noctabat. cū
aliqñ amicus intrasset ad mulierem vir inspera/
tus redijt in crepusculo. Tum illa subito collo/
cato subtus lectum adultero in maritum ver/
sa grauer illum increpauit q̃ redisset. asserēs
velle eum degeze in carceribꝫ. modo inq̃t p̃/
toris satellites ad te capiendum vniuersam do/
mum p̃escrutari s̃nt ut te abziperent ad car/
cerem. cum dicerem te foris dormire solitū
abierūt. cōminātes se paulopost reuersuros.

Querebat homo perceritus abeundi modum
 si iam porte oppidi clausae erant. Tū mulier qd
 agis infelix si caperis actū est. Cū ille uxoris
 consiliū tremens quæret. illa ad dolū p̄mpta as-
 cende inquit ad hoc colubariū eris ibi hac no-
 cte ego ostiū ex̄ occludam. ⁊ remouebo scalas
 ne q̄s te ibi esse suspicari q̄at. Ille uxoris paru-
 it consilio. ac ab obserato hostio ut viro facul-
 tas egrediendi nō esset a motis scalis. hominē
 ex ergastulo eduxit qui simulans lictores pre-
 toris iteꝝ aduēisse. maḡ excitata turba muli-
 ere quoq; p̄ viro loquente in gentē latenti ti-
 morem incussit. sedato tādē tumultu. ambo
 in lectū p̄fecti ea nocte veneri opam dederūt
 vir delituit inter stercoꝝ ⁊ columbos.

II. De sacerdote qui ignorabat
 solemnitatem palmarum.

Ellum oppidū est in nr̄is appennini mon-
 tibus admodū rusticanū. in eo habita-
 bat sacerdos rudior atq; indoctior in-
 colis. huic cū ignota essent t̄pa añq; varia-
 tes nequaquā indixit q̄dragēsimā populo. venie-
 h̄ ad terzā nouā ad mercatū sabbato añ solem-
 nitatem palmarū. aspectis sacerdotib; oliua-
 rum ramos ac palmulas in diez sequentem pa-
 rantibus admirat; q̄dnā id sibi veller. cognouit
 tūc erratū suū. ⁊ quadragēsimā iam nulla ob-
 seruatione suorū transisse. Reuersus in oppidū
 ⁊ ip̄e ramos palmasq; in postez diem parauit.
 q̄ aduocata plebicula. Hodie inqt est dies quo
 rami oliuarū palmarūq; dari ex consuetudine de

bent. Octaua dei pasca erit. hac tñ ebdomoda agenda est pñia neq3 longi9 habem9 hoc āno ieiuniū cuius rei causam cognoscite. Carmispiuium hoc āno fuit tarduz admodū ac lentū. q̄ apter frigora ⁊ difficultatē itineꝝ hos mōtes nequiūt supare. ideo ⁊ q̄dragesima adeo tarzo ac fesso ḡdu accessit vt iam nil amplius quam ebdomodā vnā secū ferat reliq̄s in via relictis. hoc 8º modico tpe quo vobiscū mansura est cōfitemini ⁊ pñiam agite omnes.

12. De rusticis nuntijs interrogatis an vellēt crucifixū viuū an mortuū ab opifice emeº.

EX hoc quidem oppido missi sunt qdā a: retium ad emendēdum ligneū crucifixū qui in ecclia eoz poneretur deducti ad huiusmodi opificem quēdam. cū rudi ⁊ veluti stipites eēnt. opifex ridēs materiā audict hōi/ bº q̄rēs. viuū ne ā mortuū vellēt crucifixū pos- sulauit. Illi sumpto paulo tps ad consultan- dum secreto collocuti. demū respōderūt se vi- uū malle. nā si eo mō suo populo non placeret se illum euestigio occisuros.

13. Dictum coci illustrissimo duci mediolanensi habitum.

DUX mediolanē semoz pñiceps in omni- bus rebus elegantie singularis. habe- bat cocum egregiū quem vsq3 ad gal- los ad p̄discenda obsoma miserat. Bello qd in gens cū florētis dux habuit. cū ei aliqn nō satis p̄sper nūti9 adueñs. admodū t̄bauit du- cis mentē. oblati postmodū ad mensam epus

lis. sapores nescio quos cū dux imphasset epu-
las insup ut nō rite cōditas esset aspernatus .
accitū cocum veluti ignarū artis aspe increpa-
uit. Tum ille ut erat liberior in eloquēdo. Si
florentini inq̃t tibi gustū atq3 appetitum au-
ferunt. que mea est culpa. ⁊ tibi em̃ mei sapidi
sunt ⁊ summa arte cōpositi. s̃ te mimiū cōcale/
faciunt. ⁊ appetitū auferūt florentim. Risit il-
le ut erat humanissim⁹ coci facetiā in respon/
dendo libertatem.

14. Eiusdem coci dictum ad
pzelibatum illustrem principem.

I Dem coc⁹ bello insup vigente iocatus
ad mensam ducis cū videret eū anxīū at
q3 afflictū curis. nō mix esse inquit il-
lum torqueri. Nam duo impossibilia dux cona-
tur. unū ne habeat confirmā. alterū ut pinguē
reddat Eranciscū barbatū hōiem opulentum
summaq3 cupiditate flagrantē. Hoc dicto p/
stringens ⁊ dñandi appetitū ducis immoderā/
tū. ⁊ Erāscisci immēsa opū atq3 ābitōis cupidi/
15. Peritio eiusdē coci ad p̃dctm principē. / ratē

I Sipse cū multi peterēt varia bñficij lo⁹
sumope in cena ducē rogavit. ut se asī/
nū faceret. Mirat⁹ dux quid sibi ea po/
stulatio vellz. cur se asinū q̃ hōiez mallz. Atq̃
oēs video (inquit ille) quos in sublime extuli/
sti. q̃b⁹ hōres ⁊ mgrat⁹ dedisti. s̃bia ⁊ fastu elā-
tos atq3 isolētes euasisse asinos. Itaq3 ⁊ e⁹ quoz

16. De lānoro vicecomite. asin⁹ a te fieri cupio.
A Ntom⁹ lusc⁹ vir facetissim⁹ ac doctissim⁹ cū ei

notus quidam litteras apud pontificem expedien-
diendas obtulisset atq; ipse certo in loco cor-
rige et emendare iussisset. ille aut postridie
litteras easdem retulisset veluti emendatas.
inspectis litteris tu me (inquit) Iannotum viceco-
mitem forsitan putasti. Cum querebam quidnam
hoc dictum sibi velle. Iannotus (ait) olim pretor
fuit noster Vincentinus homo bonus. sed corpe et in-
gemo grosso. Is sepius aduocato secretario man-
davit scribi epistolam ad ducem mediolanensem
cuius particula quaedam ipse dictabat quae spe-
ctabat ad ceremonias nobilium. reliqua committe-
bat secretario qui afferebat epistolam post-
modum scriptam. eam Iannotus legendam sumens
statimque epistolam veluti incoditam atque ineptam
increpans. non bene est ait. perge atque emenda.
Secretarius qui patris sui stulticiam nouit et
mores. paulo post reuertens ad eandem epistolam
nihil immutatam ferens et correxisse se et rescri-
psisse dicebat. quod cum ille tanquam lecturum in ma-
nus sumeret. inspecta paulum epistola. Nunc bene
se habet inquit vade et obsigna atque ad ducem
destina hoc in omnibus epistolis suis facere consuevit.

17. De sutoze quodam vicecomitis
per viam comparationis.

Comiserat olim martinus pontifex atomio lusco
litteras quasdam officendas. quas cum primo modo legisset.
iussit pontifex illas legendas quod deferri ad quendam
amicum suum in quo plurimum confidebat. Ille autem cum
paulo esset in cena concalefactus a vino. litte-
ras penitus improbauit. et alium in modum operari iussit

Tunc Anthomius bartholomeo de barbis qui
aderat. faciā inquit in litteris meis qđ olim su
tor in farficio. qđ appellāt. Iohis galleatij vi
cecomitis egit. Cras anqđ edat vel bibat redi
bo ⁊ littere bene erunt. deinde pcontāti quid
nam hoc esset barthomeo. Iohānes galleati⁹
vicecomes (inquit) anthom⁹ pater semoris du
cis mediolanī erat vir magn⁹ pinguis ⁊ corpu
lentus. is cū sepius cū multo cibo ⁊ potu vē
trem farfisset. post cenā cum iret cubitū. voca
ri ad se sutorē suū iubebat. quē acriter redar
guens aiebat fecisse illū sibi farficiū nimis ar
tum. mādabatqz ampliari ne sibi esset molestū
factum erit (aiebat sutor) ut iubes. cras opti
me erit. deinde acceptā vestē piciebat ad pti
cam nihil immutās. cū diceret ceteri cur nō ā
plias vestem hāc. que mmiū ventrē dñi vget
hic cras inquit cū dñs post digestionē surzē
it. ac ierit cacatū vestis erit āplissima Mane re
portabat farficiū. quo ille induto nūc bene est
dicebat nullo in loco me offendit. Eodē modo
Anthomius epistolam suam digesto vīno placi
turam dixit

18. Querimōia spoliij causā ad facinnū canē fctā

A Dud facinnū canē. qui fuit vir crudelis
ac dux. p̄cipu⁹ in hac nostri t̄pis milicia
querebat quidā se spoliatū clamide in vi
a a quodā suo milite hūc intūēs facinn⁹ vesti
tum tunica bōa quesivit. an illā cū spoliaretur
gestasset. cū ille ānueret. Tbi inquit. hic quem
dicis te spoliasse nequā est ex meis mi/ b j

litibus. nam nullus meus unquā tibi tam bonā tunicam reliquisset

19. Exortatio cardinalis ad armigeros pontificis

Cardinalis hispaniensis bello quod eo auctoritate gestum est impiceno aduersus pontificis hostes. cum aliquando ad aciem veterum esset. in quo vincere vel vinciri eos qui pontificem sequebantur. necesse erat hortari milites ad pugnam pluribus verbis. asserens quod in eo proelio cecidissent cum deo et angelis praesuros. peccatorum omnium veniam propositam occubentibus affirmabat. quo morti se alacrius offerret. His exortationibus usus accedebat pugnam Tu videris astantibus militibus. cur tu inquit non et ad hoc prandium una nobiscum accedis. At ille tempus prandii non dum est mihi quando nondum esurio

20. Patriarche responsio.

Patriarcha iherosolomitano qui totam cancellariam apostolicam regebat. convocatis aliquando certis ob causis discutiendam aduocatis. nonnulli nescio quidem verbis acriter castigauit. Huic cum videretur praeteris Thomas bizacensis liberius respondisset. versus in eum patriarcha inquit. Malum caput habes. At ille ut erat promptus ad lacessendum ac profacet recte inquit ac vere loqueris mihi enim verum potest dici. nam si bonum caput haberem satis meliori loco res nostrae essent. neque hac opus esset controuersia. te igitur ipsum culpas ante patriarcham. Tum ille non me inquit sed caput reprehendo. Facete in ipsum qui aduocatis omni-

9
mibus pzeerat patriarchā Lusit qui duzo panu
lum capite existimabatur

24 De urbano pontifice sexto

Alter urbanū olim summū pōtificē sextū
leuiter pstrinxit. nā cū ille nescio quid
acrius a pōtifice ostenderet. malo capite
es inquit Urbanus. Tum ille hoc idem inquit
et de te vulgi dicūt hōies pē sancte.

22 De sacerdote qui loco ornat⁹ capones epis
copo portat.

Edisopus aretin⁹ Angel⁹ nōie quē no
uimus. aliqñ duocauit ad sinodū facez
tes suos. p̄cipiēs vt qui aliq cū dignitate
essēt cū cappis et cū cottis (sunt em̄ hee vellez
sacerdotales) ad sinodū p̄ficerentur. Quidam
presbiter cui h⁹ vestimēta deerāt. mest⁹ domi
erat. ignorās vñ nā ea sibi pazarz. hūc cogita/
bundū vultu dimisso asp̄icata ancilla (q̄ domi
nutz̄iebat) cū quesisset meroris causaz dixit.
sibi cū cappis et cottis scdm̄ ep̄i edictū eundū
ad sinodū esse. Atqui inquit. o bone vir nō re
cte vim mādati hui⁹ cognouisti. nō em̄ cappa
et cottas. sed cappos coctos episcopus postu
lat qui tibi sunt deferēdi. Apprehendit facez
dos muliebre consiliuz et secū capones coctos
deferens. optime ab episcopo fuit susceptus
qui per risum retulit hūc sacerdotē solū recti
us q̄ ceteros edicti sentēciam cognouisse. b. ij

23. De amico qui egre ferebat multos sibi p
ferri doctrina et pbitate inferiores

I N curia romana ut plurimum fortuna do
minatur. cum per raro loc⁹ sit l⁹ ingenio. v⁹
ututi sed ambitoe et importunitate pan
tur omnia. ut de numis sileaz q⁹ ubiq³ terzaz
imperare vident^r. Amicus qda q⁹ egre ferebat
pferri sibi multos doctrina et pbitate inferio
res qrebatur apud Angelottu Cardinale san
cti marci. nulla hzi sue ututis rōnem. sed post
pōm his q⁹ nulla in re sibi pares essent. sua insu
per studia cōmemoravit et in discendo labores.
Tum pmpetus ad lacessendū curie vicia Cardi
nalis h⁹ scientia et doctrina (mqt) mibil p⁹sunt.
h⁹ pge et aliqd tps ad dediscendum et addiscen
dum vitia vaca. si vis pōtifici accept⁹ esse

24. De muliere frenetica.

M Vlier ex meo municipio cū videret^r fre
netica. ducebatur a viro et gene^r p⁹rimis
ad femina fatidica qnda c⁹ ope l⁹ opere
curaretur. Cū aruū fluuiū transituri muliere su
pra dorsum hōis validioris imposuissent. ce
pit illa euestigo nates moue^r similis coeūti ac
magna voce clamitās ego inquit sepi⁹ xba in
trans. vellē futiri quib⁹ vocib⁹ causā expressit
morbi. q⁹ ferebat femina adeo est in risum effu
sus. ut vna cū ea in aquā caderet. Tunc rideu
tes oēs cum insanie medelam cognouissent. nō
esse opus incātatōibus asserunt. Sed coitu ad
sanitatem restituendam Et in vix⁹ versi. tu (in
quiūt) optim⁹ curator vxoris eris. Redeūtib⁹

igitur illis cum vir uxorem agnouisset meno
pauia idijc h' optia ad m'liez m'faiā ē medela

25. De muliere supra padum astante.

DE meretricib⁹ ferebātur naucule ferza
ria: una cū certis curialib⁹. due mulie/
res ex his q̄ seruiūt indigētib⁹. Tū mu
lier quedā supra padū astantē feminas aspiciat
O stulti inquit an putabitis meretrices vobis
ferzarie defuturas. cū certe plures inueniūt⁹ h̄
quā in venetijs probe mulieres.

26. De abbate septum.

Abbas septum hō corpulent⁹ ⁊ p̄mguis
vesperi florētā p̄ficiscens. interrogauit
rusticū obuiū an portaz se ingredi existi/
maret. Intellexit abbas an putaret se p̄uētū
in urbē añq̄ clauderētur porte. ille x̄o in p̄m
guedinē iocatus. atqz inquit) curzus fem ne
dum tu portam introizet.

27. Cuius cōstancie soror grauida erat.

Nobilis episcopus ex britānijs ad osten/
dendaz q̄ tūc multi requizebāt dñlij cō
stantien/ris libertatez in magno p̄latoz
cōuentu hoc attulit testimōiū. Euisse ait dñstan
tie ciuē cui⁹ soror innupta grauida facta erat
cum fratz tumor ventris innotuisset. accepto
gladio quid id esset aut vnde id p̄disset ques/
iuit p̄cussori similis Tum iuuenis exterrita. id
esse ait cōsiliij op⁹. seqz ex cōsilio p̄gnātez. hoc
intellecto fr̄ dñlij metu ac reuerētia sororē im
punitā reliquit. Cū ceteri aliax rerū libertatē
querezēt. ille p̄tulit licētā futuēdi. b iiij

28. Sigismundi imperatoris dictum.
Sigismundus quoque impator cuidam coram
eo querenti constantie libertatem non esse
atque inquit nisi haec summa esset libertas
tu tam libere minime loquereis. Libere enim lo
qui magne libertatis est signum.

29. Dictum sacerdotis laurentii romani.
Lua die Angelottus romanus factus est a po
ntifice Eugenio cardinalis. quidam lauren
tius sacerdos urbanus domum rediit hilari
bus applaudens. totusque in risum ac letitiam effu
sus. cum rogaretur vicini quidnam sibi obtigisset no
ui. quod tamen letus et alacris esset. bene inquit est. mag
is in spe sum postea quam demereres et insani cardina
les fieri ceperunt prope diem cum Angelotto amicitia
or me sit. cardinalis me quoque esse futurum.

30. Confabulatio. N. M.
In hac ferme sententia Nicolaus anagi
nus iocat⁹ est in pontifice Eugenio. quem
dicebat plurimum stultus et insipientibus fa
uere. Nam cum essemus complures variis de rebus (ut
fit) in pallatio confabulantes. quidnam iniquitatem
fortune maxime accusabant. querebanturque eas
rebus suis admodum aduersas. Tum Nicolaus vir
doctissimus huius ingenio inconstanti et procaci lingua
nullus est omnium qui viuunt (inquit) cui magis quam
mibi fortuna fuerit inimica. nam cum huiusmodi sit stul
ticie regnum. videamusque omnes fere amentes atque in
sanos Angelottum quoque nouimus inter eos ad

amplas dignitates atq3 officia excolli. Ego solus relictus sum ex omnū dementium numero cui nihil acceditur hoc mihi solius accidit malignitate fortune.

31 De Prodigio.

Monstra hoc āno plura diuersis in locis natura edidit. in agro senogalieusi in piceno. bos quendā serpēte3 peperit mire magnitudinis. capite erat grossiori q̄ sit vituli. collo lōgo ad mēsurā vlne. corpe cam silis terete & longiore. hūc editū cu3 bos cōuersa respexisset. magnoq3 mugito edito exterrita an fugere vellet. erectus serpens subito posterioribus cūribus cauda circumdatis ad vbera os admouit. tam diu sugens quo ad lac merat vberibus. Deinde boue relictā ad siluas vicinas aufugit. vbera postmodum & ea cruzium pars q̄ serpens cauda tetigerat veluti adn̄sta nigraq3 diutius pmāserunt. hoc pastores (naz in armento bos erat) se vidisse affirmarunt. bouem quoq3 vitulum postea peperisse id que ex litteris ferrariam nunciatum.

32 Dictum magistri hugonis senensis.

Vir insignis Hugo senensis. medicorum nostri temporis princeps mihi quoq3 retulit natum ferrarie cattum bicipitē seq3 id conspexisse.

33. De Monstro

I Nagro quoq; paduano mense Iunij cō
stat natū esse vitulū duobus capitibus.
om̃ico corpe posteriorib⁹ anteriorib⁹q;
cruzib⁹ duplicatis ita tamē ut essent cōiuncta
Hoc monstrū quidā ad questum circūferebant
multiq; id uidisse affirmabant.

34. De Monstro.

A Liud insup dstat allatū eē ferzariā ima
ginē marini mōstri nup in littoze dalma
tico inuenti. corpe erat hūano umblico
ten⁹. deinceps piscis ita ut inferior pars q̃ in pi
scem desinebat esset bifurcata. barba erat pro
fusa duob⁹ tāq; coram⁹ sup auriclas emineti
bus. grossiorib⁹ māmis. ore lato. manib⁹ qua
or t̃m digitos hñtib⁹. a māib⁹ usq; ad ascellaz
atq; ad p̃mū vētrez. ale pisciū p̃tendebātur q̃
bus natabat captū hoc pacto ferebāt. Erant
oplures fēie iuxta litt⁹ lauātes lineos pānos
ad vnā eaz accedēs piscis ut aiūt sibi cā. mul
erem manib⁹ apphēdēs ad se trabe⁹ conat⁹ ē
illa reluctās ⁊ erat aq̃ modica magno clāoze
auxiliū ceteraz implozauit. Accurrētib⁹ quā
q; nūero mōstri (neq; em̃ in aq̃ regredi poter
rat) fustib⁹ ac lapidib⁹ perimūt. qd̃ in litt⁹ ab/
stractū haud puū terrore aspitiētib⁹ p̃buic. Er
rat corpis magtudo paulo lōgior ampliorq;
forma hōis. hāc ligneā ad nos ferzariā usq;
delatā d̃spexi cibi grā mulierē d̃phēfaz. argum̃
to fue⁹ pueri nōnulli q̃ cū diuersis t̃pib⁹ ad lit
tus lauādi cā accessissent nūq̃ postea d̃pti sūt

Quos post modum ab eo monst. o necatos cap/
tosq; crediderunt.

35 **P**ulchra facecia histriōis ad bōifaciū papā
politan⁹ ex familia tomacelloꝝ. appel
lant⁹ at vulgari s̄mone tomacelli cib⁹

fact⁹ ex iecore suillo ad modū strito atq; in mo
duz pili inuoluto interiore p̄nguedine porci.
tulit Bōifaci⁹ se p̄siliū sc̄do sui pōtificat⁹ an
no. Aderāt at secū fratres ⁊ affines ex ea do/
mo p̄multi. q̄ ad eū (ot fit) cōfluxerāt bonoz
ac lucri cupiditate. mgresso bōifacio urbē se/
quebat⁹ turba p̄rimoz inter quos fr̄es erāt ⁊
ceteri ex ea familia. q̄dā cupidiores nōscendo
ruz hoīm querebāt. q̄ nā essent q̄ sequerēt⁹. di/
cebat vn⁹. itē alter. h̄ est andreas tomacellus
deinde h̄ ioh̄es tomacell⁹. cū plures deinde
tomacellos nōiatim recēsendos Tū q̄dā facei
tus ho be p̄ magnū nēpe fuit iecur iūud (mqt)
ex quo tot tomacelli p̄dierūt ⁊ tam ingentes.

36 **D**e sacerdote qui camiculum sepeliuit.

Erat sacerdos rustican⁹ in tuscia. ad mor
dū opulēt⁹ h̄ cāiclū sibi capz cū mortu
us eēt sepeliuit in cimiterio. sensit hoc
ep̄s ⁊ in ei⁹ pecūiā aīn̄ intēdēs. sacerdotē velu/
ti maximi criminis reū ad se p̄mēdū vocat. Sa
cerdos q̄ aīn̄ ep̄i satis nouerat q̄nq; gmta au/
reos secū deferēs ad ep̄m deuēit q̄ sepulturā
camis ḡuiter accns̄ as. iussit ad carcezes sac̄do/
tez duci. h̄ vir sagax. o p̄r mqt si nosceres qua
prudētia cāicul⁹ fuit nō mirareis si sepulturā

inter homines meruit. fuit enim plusquam ingenio
humano tum in vita tum precipue in morte. Quid nam
hoc est ait episcopus Testamentum inquit sacerdos in fine
vite addens sciensque egestatem tuam tibi quinquaginta
aureos ex testamento reliquit quos mecum detuli
tum episcopus testamentum et sepulturam operans accepit
ita pecunia sacerdotem absoluit.

37. De tirano qui homini pecunioso causas iniustas iniicit.

Homo admodum pecuniosus erat in piceno
in opido cingulo. audiuit hoc tyrannus lo-
ci atque ad eripiendos nummos animi aditum
quasiuit occasionem criminis qui illi pecunias auferret
vocato ad se viro dixit illum criminis lese maiesta-
tis reum teneri. Cum nihil quod ei statutum aut dignitate
ab se factum contenderet prestabat tyrannus asserens il-
lum capite esse multandum. Homo inscius quoniam tamen rade-
egisset cum postularum hostes inquit meos ac rebel-
les qui quod me conspirant domi absconditos te-
nuisti. sensit tandem ille nummis suis iniurias
parari. malens igitur vite quam pecuniis par-
cere. verum est inquit quod dicis mi domine.
sed destina mecum satellites tuos ego hostes
illos ac rebelles tibi satim comprehensos da-
bo. Missos itaque lictores domum ad arculam
in qua pecunia erat secum duxit eaque aperta.
capite bos inquit euestigo. hi sunt enim non
solum domini sed mei quoque hostes acerrimi
ac rebelles. quibus delatis ad tyrannum homo
penam omnem euasit.

38. De religioso qui sermonē habuit.

Oapidū est in nris montib⁹. in quo multi ex varijs locis ad diē festū conuerāt. erat em̄ celebritas sancti steffani. Religiosus quidā habitur⁹ erat de more sermonē ad populū. Cū hora eēt diei tarda. sacerdotes autē esurientes uerereturq; lōgitudine sermonē ascendentiq; suggestū religioso. un⁹ itē alt⁹. ut paucis loqueret⁹ in aure hortati sunt. Ille se exortati facile passus ac plocut⁹ qdā psueuerat. t⁹ reres mei inquit āno pterito cū hoc in loco uobis astāribus ōba facerē de sanctitate uita ⁊ miraculis hui⁹ sancti nri. nihil ptermisi eorū q̄ uel audiri l in sacris libris scripta repiunt⁹. q̄ omnia uos credo memoria tenere. postmodū ō eū nihil noui fecisse intellexi. signo g⁹ crucis factō dicite ofiteor ⁊ reliq̄ q̄ sequūt⁹ ⁊ abijt

39. Eaceticissimū consiliū Mimacij ad rusticum.

Rusticus cū castaneā arborē ad excutiēdos fruct⁹ ascēdis. decidēs ex ea costaz effregit pectoris hūc ad cōsolandū accessit. Mimaci⁹ qdaz hō pfacet⁹. q̄ inter loquendū datur⁹ se illi normā dixit. qua seruata nūq̄ ex arboze caderet uellē hoc antea inquit agere consulisses attamen in futurū poterit pdesse Tum Mimacius fac semp (inquit) ne sis celerior in descensu quā in ascensu. sed ea qua ascendis tarditate ascendas. hoc pacto nūquā precipitem te ages.

70. Eiusdem mimaciꝝ responsio.

Idem mimacius cū aliqñ nūmulos ⁊ ves-
ses insup ad taxillos lusisset. egen⁹ em̃
erat. flens ad hostiolū taberne cuiusdā
sedebat. vidēs merentē flentēqꝫ amic⁹ quidnā
est tibi inquit. nihil. Mimacius ait Cur nā ergo
si nihil habes plozas. hoc scū qꝫ nihil habeo
inquit. admirat⁹ ille qꝫre g⁹ si nihil habes plo-
ras ait. ob hāc ipam causā rñdit. qm̃ nihil est
mibi. alter nihil cāe esse cur plozarꝫ intellige/
bat. alr' nihil sibi rliquū supassꝫ ludo plozabat

71. De paupel monoclo qꝫ frumētū emptur⁹ erat
TEmpore florentie sūme aliqñ erat anōe
caritas accessit paup luscus ad forꝫ qꝫ/
dam sextaria frumēti ut dicebat emptu/
rus. Rogavit hūc in foro p cōtātez pciū. qdā
alter supuenēs. quāti sextariū frumēti vendē
retur hōis oculo inquit dñat. designās his x.
bis annone caritateꝫ hoc audiēs scitul⁹ qꝫ adei-
rat puer. cur tu ergo ait tā grandē sacculū pōe-
tasti cū nō āpli⁹ qꝫ vnū sextariū possis emere.

72. Vir qꝫ mlieri dū egrota esset veniā postulavit
Consolabatur uxore vir qꝫ aduersā vali-
tudine diē suū obibat. memorās cia bo-
na mariti officia sibi in vita pstitisse. ve-
niāqꝫ postulans si quid vnqꝫ aduersus eā mi-
qꝫ egi sꝫ. neqꝫ inter cetera se ait obmisisse vn-
quā quim debitum thoro preberet. eo excepto
tempore. quo illa nō valeret. ne coitu fatigas-
ret. Tū mlier. licꝫ morbo guis hō inqꝫt p fidē nū-
qꝫ parcā neqꝫ remittā tibi. nullo em̃ tempore

adeo inualida atq3 infirma extiti. quā dmode
possem resupina iacere. Danda est igitur viris
opa ne hoc venie gen⁹ ab vxoribus imploret
cum rite negari possit.

43 De adoleſcētla q virū d puo papo accusauit

Adoleſcens nobil^r & forma inſignis. dux
it vxorē filiā nerij de pacis equitis florē
tini. inter ceteros ſue etatis egregij ac
pſtantis viri. poſt aliquot dies vt moris eſt. a:
doleſcentula ad patrē reuertit^r. nō alacris aut
iocūda vt cetera aſſolēt. ſ; meſta ac vultu lan/
guido intueſ terzā. Aduocatā in cubiclo clan/
culū rogat mī. nūqđ res ſint ſatis ſalue. vt vul/
tis. flens iuuecula reſpondit. non em me viro
deſpōaſtis ait. ſ; ei cui virilia deſunt. mībil em
aut par^r h3 eius ptis ppter q fiūt mīmōia.
dolēs admodū fortunā filie mī rem viro cōi/
cat. deinde re(vt fit) inter dſanguineos muli/
eresq3(que ad diuiniū aderāt) vulgata. meſtici
a doloreq3 ois iuplet^r dom⁹. cū nō nuptā ſed
ſuffocatā adoleſcētulā egregiā formā dicerēt
Supuenit poſtmodū vir c⁹ gza diuiniū paraba/
tur. & cum oēs vultu merenti atq3 afflicto cō/
ſpicerent. mirat⁹ rei nouitatē quidnā noui acci/
diſſet rogabat. null⁹ erat q cauſā doloris aude/
bat face^r. Vnus tādē liberioz ait dixiſſe pu/
ellā mancū eſſe illuz in virili ſexu. Tū iuueis a/
lacer neq3q3 inquit hec erit cā. q aut vos dtur/
bet aut diuiniū diſperd3. cito hoc purgabitur
crimē Cum in menſa oēs ſederēt viri paziter ac
mulieres. ſumptis iam feze cibis. ſurgēs ado/

11
lescens p̄res (inquit) sentio me culpari in ea re
cuius vos esse an vera sit volo. deinde educto
forme egregie priapo (vestib⁹ em curtis tunc
vrebatur (ac supra mēsa⁹ posito. oēs ad rei no
uitatem magnitudinēq; cōuertit ⁊ an culpā d⁹
aut reiciend⁹ esset quesivit Maior mulier⁹ p̄s
ut vizis talis copia inesser optabat Vizi p̄mul
ti se ab illo tali su p̄pellectili supari sentiebāt q̄
oēs in adulesculā cōuersi grauit̄ illi⁹ stultici
am increpabāt ali⁹ aliū q̄dem obiurgās. Tum
illa. q̄d obiurgatis. aut quid me rephenditis
(inquit) asellus noster quem ruzi nup̄ asp̄xi be
stia est ⁊ a deo extenso brachio ob longu⁹ mē
brum habet. Hic vir me⁹ q̄ homo est eius me
dieratē. credidit simplex puella hōib⁹ longius
q̄ bestiis eiusmodi membra mēse debere.

44. De predicatorē q̄ potius decem virgines q̄
nuptam vnā eligebat.

P Redicabat Tibure frater paz. cōsidera
tus ad populū. aggrauās multis vobis
ac destans adulteriū dixitq; inter cetera
adeo esse graue p̄t̄m. ut mallet decem v̄gines
cognoscere q̄ vnicam mulierem nuptā. hoc ⁊
multi qui aderant elegissent.

45. De Paulo qui ignorantibus nōnullis luxu
riam commouit.

A lter paulus nōie (quē ip̄o nom) cū Secie
vrbe cāpam. in quadā contione luxuriā
detestare. nōnullos adeo lasciuos atq;
intēparos dicebat. ut ad eliciendā maiore ex co
itu voluptatem natib⁹ vxoris puluinū subice!

rent. hoc dicto. adeo non nullos qui id igno-
rabāt. cōmouit ut paulo post id vix eē expiēt.

46. De Confessore.

Mulier adolescēs q̄ id postmodū retulit
p̄fecta est aliqñ ad cōfitendū p̄ctā sua.
put fittpe q̄dragesime cū inter loquen-
dum se viro nō seruasse fidē. respondit cōfessor
q̄ frater erat libidine incensus p̄tenco pallio
priapuz erectū in manu adolescentule posuit.
suadens ut sui miseretur. illa rubore p̄fusa abi-
ens matri q̄baud p̄cul erat rogāti quidnā tā-
tū rubor sibi vellz. narrauit cōfessoris suasionē.

47. Responso Mulieris faceta.

Interrogata semel a viro q̄ nā causa eēt
cur cum in coitu voluptatis ita p̄ceps
esset femina sicut vir. cū homines citius
appeterent sequereturqz mulieres q̄ ille viros
Tū illa summa cū rōne hoc institutū est inquit
ut potius nos requiramus a viris. Constat em̄
paratas ac promptas nos ad cūbitū semper
esse. vos autem nō. frustra igitur viri peterēt
a nobis cum essent imparati. scita facetaqz res-
ponso.

48. De mendico fratre qui tpe belli Bernardo
pacem nominauit.

Bellū qd̄ pmū florentini cū duce mediolāi
posteriore habuerūt. sancitū ē capite eē
siqz d̄ agēda pace x̄ba fecissz. bernard⁹ mācti-
ciuis facerissim⁹ erat in foro veteri nescio qd̄ ep-
tur⁹ accessit ad eū fr̄ qdaz ex his medicis circū
foraneis. qui in triuijs astantes aliquid sibi a

transeuntibus dari in necessarios usus petunt
ac qui ipsa petitur primis verbis. pax tibi in
quit. Tu bernardus quod tu pacem noiaisti. an ne
scis capitale siquid de pace loquitur. adeo inquit
ne quod me culpe affine putet. hoc dicto recedens
a nebulonis illius molestia se exemit

49. Fabula domini. E. philelphi.

Erat sermo inter socios que pena esset sta
tuenda in uxores impudicas. Bonifacius
tamen salutatus ea qua bononiensis amicus suus
inimatus est se uxorem suam affectum existimabat
Sciscitantes nobis penam bononiensis inquit vir
haud magno existimandum habuit uxorem satis li
beralem et mihi quicquid obsequentem. cum accessisset
domum aliquando noctu foris stans audiui eos acriter
colligantes. increpabat enim vir uxorem accusans
impudicitiam eius. illa ut moris est taliu. negan
do se tuebatur. Tu vir interclamandum. Ioanna
Ioanna ait ego te neque verberabo neque percutiam
sed intantum te futura quoad plenam domum filijs
reddam atque ita sola te cum natis relinquam. postmo
dum et abibo. Risi omnes genus supplicij adeo
exquisitum quo stultus ille ultum se uxoris fla
gitia putavit.

50. Cardinalis burdegalenensis de histione
Gregorius duodecimus antequam pontifex crea
retur in dclavi et postea quoque prima se
factum pollicitus est pro scismate quod tunc
in ecclesia vigeat. atque ab eo aliquibus diebus in
eo quod promiserat permansit. ut etiam pontificatui se
cessum si opus esset. spoderet. postmodum vero dul

cedime ductus dignitatis iuramenta et promi-
 siones oēs irritas fecit. nihil suās eorū q̄ an-
 tea pollicebat. Hoc egrefezēs cardinal bur-
 degalensis ut gūis et dñlij singularis. de his-
 ce rebus aliqn loquēs Hic inqt. nobis effecit
 q̄ histrio qdā bonomen/ib⁹ asserēs volaturū.
 Cum referazi mihi fabulā rogarē. Histrio fuit
 nup bonome (ait) q̄ pposito palā edicto se vola-
 turū ex turzi qdā q̄ e x̄sus pōtē sancti Rapha-
 elis miliari apli⁹ ex urbē p̄dixit. congregato ad
 diē cōstitutū omni ferme bonomēsi pplō. sole et
 fame usqz ad occasuz sol hōies ludedo mace-
 ravit. pendebāt oēs animi suspensi ad aspectū
 turzis volatū hōis expectātes Cū ille interim
 in turzis cacumie cōfēderet. alasqz q̄teret vo-
 laturū silis. seqz deorsuz p̄iecturū fingeret. e-
 rac maḡ ad hec siḡ ppli acclamatō patulo ore
 turzim aspiciētis. tū Histrio p̄ sol tādēz occa-
 sum ne nihil actū videret. versis ad eos remib⁹
 culū populo ostentavit. Ita elusi oēs media et
 tedio cōfēdi. in urbē noctu redierūt Eodē mō
 nostez inquit. q̄ p̄ tot ostentatioēs tandēz no-
 bis posteriora ostēdēdo satisfecit.

51. Responso Redolphi ad. Bl.

Redolphi camerimensis dictū prudēs re-
 fertur. obsidebat⁹ ciuitas bonomēsis a
 Bernaboue ex familia vicecomitū dñi
 mediolani. Erat at ad custodiam ciuitatis dux
 posit⁹ a pōtifice. Redolphus vir bello et pace
 egregi⁹. q̄ se intra mēia cōtinebāt ob ciuitatis
 tutelā. Leui semel p̄ excursores cōmisso c j

pzelio a quo redolfus aberat. captos eques.
ad Barābouē duct⁹ est Interrogabat ille inter
cetera cur nō egrederet^r ad bellū Redolf⁹ eq^s
cuz vnā ad alterā cāz attulisset. tādē dimissus
rediit in ciuitatē. Tum Redolfus sciscitās qd
in castreis hostiū ageretur. & que vba Bernabo
uis ad eū fuissent cuz intellexisset responsionez
equitis egressam suā varie excusantē uō bene
inquit neq; prudēter respōdisti. vade redi dic
bernaboui redolfus ait se idō vrbē nō egredi
ne tu ingredi queas.

52. *Alia responsio ad. G.*

Eo Dem bello qd florentini cū Gregorio de
cimo pontifice gesserūt diuersas ptes
secut⁹ nūc vni nūc alteri herebat. Inter
rogat⁹ a quodā cur a deo mutās ita sepe se cō
mutar³. qm̄ inqt in eod̄ late^r diuti⁹ iace^r n̄ possū
53 De eodem quomō a florentinis pro p̄dito/
re depict⁹ est.

F Lorentim⁹ postmodū p̄dicōis habit⁹ re
us publicis in locis vrbis vt p̄dicor d̄
pictus fuit. Cum vero haud multo p⁹
sentiret mitti oratores ad se florentinos. de
pace acturos. qua die ad se venturi erant thas
lamum ingressus. clausis fenestris. igne accen
so. erat autem mensis augusti. sese pelliceis ve
stibus cooperiri in lectō iussit. vocatis deinde
oratorib⁹ q̄rētib⁹ quonā morbo laborar³ frigo
re rādīt q̄ tamdiu in eorū muris etiam nocte
ad aerem discooptus stetit. h⁹ dicto illoz lu
sit picturā que postea ex pacto delera est.

54. De quodā q̄ Redolfū sagittādo vulneravit
 V Iri nōnulli camarinēses ex urbē exercitiij
 causa sagittādo temp⁹ terebāt. Cū quis-
 piam sagittā incauti⁹ emisset. allātē pro-
 cul Redolfus leuit⁹ vulneravit. Capto illo cū
 varie de pena inferenda sentencie dicerētur. ⁊
 ut quisq; acerzime sentiret. ita se maxime p̄m-
 cipi g̃tificatur⁹ putaret. vn⁹ censuit manū illi
 esse āputādā ne amplius arcu vteretur. Re-
 dolfus libez hōiez dimitti iussit. dicēs il' ā fu-
 tur⁹ fuisse vtilē sentētiā si id añ acceptū vul-
 nus cōsiliū dedisset. plena prudēcie ⁊ humani-
 tatis responsio.

55. Fabula Mancini.

M Ancm⁹ vir rustic⁹ oppidan⁹ me⁹. frumē-
 to ad figignū cast⁹ asell⁹ vehēdo exer-
 cebatur. quos ille ⁊ plures ⁊d victurū
 sumebat. Cum ille semel a mercato rediēs. fe-
 ssus e via ascendiss; asinuz quendā p̄stantio-
 rem. computaris in via asinis qui p̄eibant do-
 mo appinquans. eoq; quo vehabatur minime
 annmerato. visum est ei vnū deesse. Turbat⁹
 igitur ac reliquis asinis vxozi quos restituerz
 cōmendatis. cōfestim eodem asino quo fereba-
 tur ad mercatum septem milibus passuz retro
 cedit. querensq; a singulis obuijs. an asinum
 quempiā amissum reperissent. Cum omnes ne-
 garent. domum noctu merens ⁊ dolens iactu-
 ram asinū. redijt. tandem etiam ab vxore admo-
 ntus. cū descendisset. illum quem tātō b ij

studio et dolore asinum quesierat. esse cognouit

56. De illo qui arat^r super humer^u portauit

Alter pierus nōie admodū in cultus cu^z
usq³ ad meridiē arasset fessis bob⁹ et ipse
labore fatigat⁹. reditur⁹ in oppidū ara

truz sup asellū alligat. deinde asellum pmissis
bobus ascendit. q^u cū nimio onere grauat⁹ sub
pondere deficeret. sentit tādēz Pier⁹ asellū ire
nō posse. Tū descēdens atq³ arat^r sup hūer^u
ponēs rursus asellū ascendit. inquit nūc recte
ābulare potes. nō em̄ tu h̄ ego aratrum fero.

57. Responso elegās Dantis poete florētini.

Dantes alligerius poeta n^r florētini⁹ a^u
liquādiu sustētat⁹ est verone opib⁹ cāis
veteris principis dela scala admodū li
beralis. Erat at^q et alter penes canes florētini⁹.
ignobil⁹. indoct⁹. imprudēs. nulli rei pterq^u ad
iocū risumq³ apt⁹. cuius ineptie ne dicā face
cie. canē ppulerāt ad se ditādū. Cum illuz ve
luti beluo insulam Dantes vir doctissim⁹. sa
piens ac modestus ut equū erat contēneret.
quid est inquit ille q^u tu cu^z habearis sapiens
ac doctissim⁹. tñ paup⁹ es et egen⁹. Ego at^q stul
tus et ignarus diuitijs p^rsto. Tum Dantes. quā
do ego reperiā dominū inquit mihi similem
et meis moribus conformem. sicuti tu tuis. et
ipse similiter meditabit. Grauis sapiensq³ res
ponso. semp em̄ dñi eor^u cōsuetudine qui sibi
sunt similes delectantur.

58. Eiusdem poete faceta responsio.

H Vic ipi inter semozē aliqñ iumozēqz ca/
nes pzandēti. cū ministri utriusqz debi/
ta opa añ pedes dātis ad eū lacessendū
ossa occulte subiecissent. rēota mēsa. versi om/
nes in solū dātez mirabāt^r cur añ ipm solūmō
ossa cūspicerent^r. Tū ille ut erat ad responden
duz pmp^t. minime (inquit) mix si canes ossa
sua cōmederūt. ego autē non sum canis.

**De muliere obstinata que vix pediculosum
vocauit.**

C Olloquebamur aliqñ de ptimātia mulier
ruz q̄ ita qñqz p̄stāt animo indurato. ut
se mozi malint q̄ cedere ex sentēcia Tuz
vnus. mulier. quedā e nostris inquit ad moduz
viro ḡia. semper verbis eius obiurgando rē/
fragabatur. p̄stās in eo qd̄ cepat. ita ut supior
esse vellet. habita semel cū viro ḡui altercatōe
marituz pediculoz vocauit. Ille ut v̄bū id re
tractaret vxozē verberib⁹ otendebat. pugnis
cedēs ac calcib⁹ quo magis cedebat. eo plus
illa pediculosuz appellabat. vir tādēz verbe/
rando lassus ut vxozis ptimātiā suparet. p̄ fu
nez in aque puteū demisit suffocatur^r se dicēs
nisi verbis eiusmodi absimeret. instanti⁹ pseue
rabat etiam in aqua mentum vsqz constituta.
verbum illud continuans. Tum viz ne ampli⁹
loqui posset in puteum demersit temptās si eū
mortis periculo a verbox^r perimātia posset a
uertere At illa loqñdi facultate adēpta. b iij

etiam dum suffocaretur quod loqui nequibat
digitis exprimebat. Nam manibus super caput
erectis atque unguibus utriusque pollicis coniun-
ctis. saltē quod potuit gestu vix pediculos obi-
ciebat. unguibus enim eorum digitorum pediculi a fe-
minis occidi consueverunt.

60. De eo qui uxorem flumine peremptam querebat.

Alter uxorem que in flumine perierat que-
rens adversus aquam proficiscebatur. Tuum
quidam admiratur cum deorsum secundum aque
cursum illam queri admoneret. nequid hoc modo
reperiretur inquit. ita enim dum vixit difficilis ac
morosa fuit reliquorumque moribus contraria ut nun-
quam nisi contrario et adverso flumine etiam post
mortem ambularet.

61. De rustico qui nobilem se fieri querebat.

Perebat a duce aurelianensi subrusticis
moribus. et vita incultus quidam qui ei ser-
viebat ut se nobilem faceret. id fit apud
gallos. emptis possessionibus ex quibus solis. ru-
ri vitam nobiles ducant. Tu dux qui naturam hominis
callebat Diuitem inquit te facillime possem face-
re. nobilem nunquam possem.

62. De Guilielmo qui habebat periapeam suppel-
lectilem formosam.

Erat in oppido nostro terre nove vir no-
mine Guilielmus faber lignarius. periapea
suppellectile satis copiosus. diuulgave-
rat hoc uxorem inter victimas. ea mortua duxit ali-
am uxorem iuenculam simplicem. Antoniam nomine
que desponsata presenserat ex vicinis ingens viri

telum. qua ergo nocte primo cum viro concubu-
it tremebunda nolēbat herere viro. neq3 coitū
pati. sensit vir tandem quid timeret adolescētū-
la. cōsolatūq3 illā vix esse qđ audierat ait. sed
duas se mentulas habere. parua ac maiore qđ
dam. ne te ergo offendam ait. utar hac nocte
parua que tibi minime nocebit postea maiore.
si tibi videbitur! Consentiēs puella obsecuta ē
viro atq3 clamore aut nocumēto aliquo post
mensem vero facta liberior atq3 andietior. cū
noctu viro suo blandiretur. mi vir inquit si li-
bet maiore iam illo socio utaris licet. risit vir
(cū scīa sell⁹ in ea re vide⁹ t²) bonū uxoris appe-
titū hoc postea narzātē audiui in aliorū cetis.

63. Responso vnius mulieris pisane.

Ambacharia mulier pisana fuit pmptra
ad respondendū. Accedens histrio qđā
ad illudendū ei. pzeuciū inq̃t asin vos
salutat. Tum illa euestigo bohe inq̃t sane vñ⁹
ex nūcijs videris. quo facete dicto abiit.

64. Dictū Matrone que vestes adultere ad
fenestras conspexit.

Mulier adultera expanderat mane ad fe-
nestras varij generis vestimēta ab adul-
tero data Matrona ante domū transiēs
conspexit tot vestibus sicut aranea telas illa
hec (inquit) vestes suas culo effecit. pudēdoz
artificiū omnibus ostentans.

65. Monitio cuiusdam.

Rogabat quidā cōtribulem meū vix fa-
cetuz tpe vīndemie. vt sibi vasa qdā vīna-
ria mutuo cōcederet. Tum ille inquit. do-
vxozi expensas p vniuersuz ānū vt ea in carnis-
priuio vti possim. Monuit hoc dicto nō eē po-
stulandas ab alijs eas res quazum vltus esset
eis necessarius.

66. Dictum perusini ad vxorem.

Perusini hñtur vizi faceti ac purban. ro-
gavit maritū vxor Detrutia nōie. ad di-
em festū postridie pfectura vt sibi cal-
ceos nouos emeret. ānuit vir ei⁹. sibi iussit an-
q̄ domo abiret mane gallinā in prādio coqui
vxor dū cibuz passet dom⁹ hostiū egressa. con-
spectoq; simul quē summe adaabat iuvene dñi.
mū regreditur. dato signo vt se int⁹ cū vir ab-
esset sequeretur. ⁊ ne lōgioz mora esset ascēsis
scalis se ad terzā pstravit. ita vt ex hostio pos-
set cōspici. superūposito at iuvene clunes ei⁹
cruzib⁹ ac pedib⁹ āplexa. dūcupito opī intēdes
bat. vir interim exi. timās vxorē ad festiuitatez
iam pfectā. ⁊ simul tardi⁹ redituraz. sociū. ro-
gavit ad prādiū dicens vxorez prādio esse fal-
lendam. Cū domū pgerēt vir pri⁹ ingredit⁹ vi-
saq; apud scalas vxore supra iuvenē pedes cō-
mouente. hōbe Detrutia inquit p culuz asī m(
vt mos est illis iurandi) si hoc modo ambula-
ueris nunq̄ istos calceos consumes.

67. Derfacetum dictuz cuiusdā adolescentis

L Verebat⁹ rusticana mulier anserulos su-

os non se bene habere fascinatos verbis cuius
daz vicine. q̄ cū illos collaudasset. neq̄q̄ postea
redidiss̄. de^o eos benedicat put vulgo dici so-
let. hec cū adolescēs audisset nūc causaz video
inquit cur mihi mentula egregi⁹ habuit se his
dieb⁹ admodum debilitata. nā cū eā quispiam
laudasset neq̄q̄ addidit eiusmodi bñdictionez
quo fctm̄ est vt fascinatā putem. cū postmodū
nunq̄ erexit caput. benedic ergo eam te rogo
(ait) quo priores recuperet vires.

68. De viro stolido q̄ simulatē voce credidit
seipsum esse.

Pater cuiusdā amici n̄i agnoscebat mu-
lierez viro insulso ac balbuciēti nuptaz
semel cū noctu ad eā accederz credens
vix abesse. hostiū palā pulsauit simulans viri
voce ac sibi aperiri hostiū pecijt. vir at. stoli-
dus domi existēs audita illi⁹ voce Ioanna ape-
ri Ioanna introduc illū inquit. Nā videtur iōē
qui ego esse.

69. De rustico qui anserem venalem deferebat

Rusticū adolescentē qui flozētie anserez
deferebat venalez. conspicata mulier q̄
sibi faceta videbatur ridendi hōis ḡcia
rogauit. quāti anserem faceret. At ille qđ faci-
lime inquit psoluas. quid est (inquit) mulier.
om̄co (ait ille) coitu. Iocazis respōdit mulier s̄
domū ingredere ⁊ de p̄cio cōueniem⁹. Ingre-
ssus domū cū p̄staret in sentētia. mulier p̄cio
ānuīt. v̄ez cū supiores p̄tes egiss̄. petito an-
sere. rustic⁹ se negat datuz. nō em̄ se muliezez.

subagitasse sed se ab ea compressum dixit. Igitur remte grata pugna munere sessoris fungitur adolescens. Iteten ex conueto mulier cum anferem postulasset renuit adolescens. pari ratione se cum illa esse asserens. non enim se precium petitum accepisse. sed repulisse iniuriam illatam. Nam se prius a muliere subactum Cum longior progresseretur detestatio superueniens vir sciscitat quidnam habet detrouersia. Cupiebam inquit uxori tibi cenam opiperare parare nisi hoc maledictum impediret. conuenerat enim mecum in viginti solidis. nunc postquam introiit domum mutata est sententia duos amplius requirit. Eya inquit vir tam praua impedit cenam nostram. accipe inquit quod libet. Ita pretium abstulit et concubitu uxoris.

70. De Avaro qui urinam degustauit.
C Vrialis unus nostris note auaricie sepe mensam familie accedebat dum comederet degustans vinum an satis aquatum esset. simulabat autem se id agere ut bono vino utoreretur Hoc cum animadaercissent nonnulli tandem concitato consilio recentem quancumque vinam per vinum in mensam suam posuere. qua hora ventum homines suspicabantur. Accessit ille more suo. et cum vinum bibisset nauseans ac semieructus magno clamore abcessit minatus multa illis qui hec conati essent. Illi vero risu cenam fimerunt. hoc ei rei machinator mihi postmodum retulit multo cum risu.

71. De quodam pastore simulatim confitenti.

26
Pastor ouium ex ea regni neopolitani
ora (que olim latrocinijs opam dabat)
semel confessorē adiit sua peccata ductu
rus cū ad sacerdotes genua pcubisset. parce
mibi inquit ille lacrimās) pater mi. qm̄ gūiter
deliqui. cū iuberet dicere quid esset. atq; ille
sepius id verbū iterasset tāq̄ qui nephariū ad:
misisset scel⁹. tādē hortatu sacerdotis ait se
cū caseū faceret ieiunij tpe. expressura lactis
guttas quasdā quas nō spreuissz in os defilisse
Tum sacerdos q̄ mores illi⁹ patrie nosset sub
ridēs. cū dixisset gūiter illū deliquisse q̄ q̄da/
gesimā nō seruassz. q̄sinit nūq̄d alijs obnoxius
esset pctis. Abnuente pastor rogauit num cuz
alijs pastorib⁹ quenq̄ pegrinū ut mos eēt illi
us regionis trāseuntē spoliasset aut pēmisset.
sepius inquit vtraq; in re cū reliquis sum xla:
tus. se istud ait apud nos ita est cōsuetum ut
nulla cōsciētia fiat. cū vtrūq; graue facim⁹ cō
fessor asseueraret. ille ut rem leuem latrocinia
& hoim cedem. quomā apud eos usu p̄barētur
existimās solius lactis veniā petebat. Res pe
ssima consuetudo peccādi. que etiā illa erzata
lenia reddit que sunt grauiissima.

72. **E**t in oppido terze noue certa cōstituta
pena his qui luserint ad calos. quidam
notus meus in ludo dephēsus. contra
ita pena in carcerem trusus fuit. Cū peteret
ab eo cur ibi reclusus eēt. hic noster p̄tor inq̄t
quia qd̄ mecū erat lusi me in carcerē posuit.
quidnā hic ageret si lussisset suum.

73. De patre filium ebrium redarguente.

Pater cum filij ebrietate sepius ne quicquam redarguisset, inspecto semel in via ebrio erectis videntis turpiter iacentem. pueris quoque multis qui circumstabant ridetibus atque illudantibus filium ad tam videntem spectaculum vocavit. existimans hoc exemplo ab ebrietate deterri eum posse. Ille autem viso ebrio. rogo pater inquit ubi est vinum quo iste ebrius factus est ut ego etiam eius omni dulcedine degustem. non turpidie abstergeat. sed vmi cupiditate commotus.

74. De adolescente pulino.

Isprimam quoque pulinum adolescentem. nobilem. atque ad modum dissolutum. cum opprobrio ceteris ex ea familia esset. ad se vocavit semel Simon ceculus cognatus eius. senex. magnae auctoritatis. atque admodum prudens. et cum omnibus multis adolescentem ad meliorem vitam hortatus esset. detestans vicia. virtutes vero collaudans. Deest quod tandem posuit. Simo inquit ille composite atque ornate admodum sicuti vinum eloquentem decem fecisti verba. vix centies iam pulchriores orationes in hanc sententiam audiui. et tamen nihil eorum que dicebantur unquam facere volui nihil amplius superius exemplo quam hic verbis profuit.

75. De duce Angadeuensi. qui preciosam suppellectilem Redolfo ostendit.

Erat sermo aliquñ in cetu doctorū virorū
 reprehēdiu3 manē eorū curā. q̄ multā
 studiū opeq3 in querendis emēdisq3 p̄cio
 sis lapidib3 ponūt. h̄ q̄dē recte inbuit Redol
 fus ex camerino ducis andegauēsis cū ad reg-
 nū neopolitanū p̄ficisceret stulticiā mōstrauit
 Cum em̄ Redolph⁹ ad eū visendū in castra ve-
 nisset. ostendit ei dux p̄ciosaz ad modū suppel-
 lectilez. inter q̄ cetera margaritas. zaphiros.
 carbūculos. ⁊ ceteros lapides. magno q̄ in p̄-
 tio hñtur. His cōspectis quesuit Redolfus. q̄
 to lapides illi existimarēt. ⁊ q̄d utilitatis af-
 ferrent. Magnū q̄d existimari dux respondit. h̄
 m̄hil afferre lucrī. Tū Redolfus ostēdam tibi
 inquit duos lapides decē florenorū. q̄ mihi ā-
 nuatim ducētos reddūt. ac deinde cū ducē h̄
 admirātez. ad molendinū q̄d ip̄e cōstrui fecerat
 duxisset duos molares lapides ei ostendit. di-
 cens illos esse qui suorū p̄ciosorū utilitatem vir-
 tutemq3 superarent.

76. De eodem Redolfo.

Hic ip̄e cuidā camerinēsi q̄ visendi causa
 orbez pagare cupiebat. iussit vsq3 ma-
 cerataz oppidū p̄ficisci quod ille cum
 effecisset orbem inquit terzarum vniuersum cō-
 spexisti. m̄hil esse aliud asserens mundum hunc
 quam colles. montes. planiciem. culta atq3 in-
 culta loca ne mora ⁊ siluas que omnia eo loci
 spatio continebantur.

77. Facetissimū dictum cuiusdam p̄suli.

Erat perusium cū dā doliuz ōmī sapīdī ē
boni ad modū parū. Ad eū p vīno cū
qdam puerū cū vase maiusculo destinassz
sumpto in manibz vase atqz ad nares admoto.
obe inquit vas istud ad modū fetet. nūq̄ in
hoc vinū meū infundā vade atqz ad eum qm te
misit istud reporta.

78 Cōtentio duarū meretricū de tela līnea.
D Ve romāne mulieres q̄s noui. diuersa e/
tate ⁊ forma inēt domū curialis cuius
dam e nris voluptatis ac p̄mij cā. Is
cū pulchriorē bis cognouisset alterā semel tm̄
attigit. cū ne se sp̄erā putaret. tūz ut itez re
diret cū socia abeūtibz telā līneā dono dedit.
non discernēs q̄nta eēt futura cuiqz porcio. In
diuisione clauicula d̄tēro orta ē inter feminas.
altera duas p̄tes scdm op̄ exactū. altera medi
etate scdm p̄sonas postulāte. diuersē vtrīmqz
varieqz rationes afferebātur. cū vna maiorem
se laborē p̄passaz esse. reliq̄ parē fuisse d̄tēderz
ex vbiis ad verbera deuenerūt. ac vnguiū capil
lorūqz certamē p̄mo vicini. inde eē mariti d̄cur
rant dissidij causam ignorātes. vtrāqz sibi ver
borum contumeliā illataz asserente. viris su
e cuiusqz vxoris causam tuētibus. mulierum
puḡ ad viros descēdit Vectibz ⁊ lapidibz acta
res est donec d̄cuzrentiū interuentū p̄liū dire
mit. Viri dissensionis causam ignorātes inimi
ciciā seruant reclusi in caueis more romano.
pannus est apud quendam ob rem indiscussam
nondū diuisus. s̄ occulte a muliere de diuidēdo

23
agitur. queritur a doctoribus quid iuris sit.

79. De gallo et vulpe.

E Suriens quodā vulpes. ad decipiēdas gallinas (q̄ gallo duce arborē excelso / rem quo sibi adit⁹ nō erat ascendēzant) ad gallū glande accessit. q̄z comiter cū saluta-
ret. quid in excelso agis inquit. nūquid non au-
disti noua hec recentia tam salutaria nobis ne-
qua q̄ gallus cū respōdisset. atqui p̄nūtia. huc
accessi ait. ad cōicanduz tecū alacritē. animalis-
um oīm consiliū celebratum est. in quo pacem
perpetuā oīm ammātiū inter se firmāt ita ut
omni sublato timore nulli ab altero insidie
aut iniurie fletu ampli⁹ queāt. s̄ pace et cōcordi-
a oēs fruātur. licet abire vnicuiqz l̄ soli quo
velit secure. Descēdite igitur et hunc festum a-
gamus diez. agmēta vulpis fallacia. gallus bo-
num inquit affers nuntium et mihi gratum. et
simul collū altius protendēs. p̄specturoqz lō-
gius et admiranti similis in pedes se erexit Tū
quid nā aspicias vulpes cū dixisset. duos inquit
magno cursu. ore patulo aduētātes canes. Tū
tremebunda vulpes valere inquit. mihi fuga
expedit anquā illi aduēnāt. et simul cepit a-
bire. Sic gallus quo nā fugis. aut quid times
ait. si q̄dem pace constituta nihil est timēdum
Dubito inquit vulpes an canes isti audierunt
decretum pacis. hoc pacto dolo illus⁹ est
dplus.

80. Facetum dictum.

V Ir in dicēdo liberioꝝ. cū qđ audaci⁹ lo/
quēs in pallatio pōtificis. gēstu iocoqꝫ
dissolutioꝝ interetur. quid ais māt soci⁹
qđam stultus qđez diceris. Tū ille hoc inquit
p magni lucri loco ponerē. non em̄ alio pacto
posuiz car⁹ esse his q nūc regnāt. cū stultorū
hoc tps extat. atqꝫ hij soli potiātur rex.

81. Disceptatio inter florentinum ⁊ venetū.

V Enetis fedus erat cū duce mediolanī
ad decēmū interim pmo int⁹ florentinos
ducēqꝫ orto bello. cū florentinc ⁊ res d
teriori loco viderent⁹. veneti ducē haud qđq
hostile timētez adorti. rupto federe brixia oc/
cuparūt. veriti ne si dux supioꝝ eēt omnis bel/
li moles in se vertezetur. Florentino venetoqꝫ
postmodū de hac re disceptātibus. cū venet⁹
diceret. nobis libertatē debetis. nam nra opa
liberi estis. hoc neqꝫ ven⁹ est māt ad retundē
dam illius petulantiaꝫ florentin⁹. nō em̄ nos li/
beros esse effecistis. sed vos vos reddidimus
preditoꝝ.

82. Comparatio Anthomij luscī.

C Iriacus ancomitan⁹ homo verbosus ⁊ m
miū loquax deplorabat aliqñ aīatibus
nobis casuz atqꝫ euerſionem imperij ro/
mam. inqꝫ ea re vehemēt⁹ angī videbatur Tū
Anthomus luscus vir doctissim⁹ qui in cetu a/
debat ridens hominis stultam curam. hic per/
similis est inquit viro mediolensi. qui die festo
cū audissz unū ex grege. cātoꝝ. (q gesta herouꝫ

ad plebem decantant (recitantem mortē Ro/
landi. q̄ septingētis iā ferme ānis in prelio oc/
cubuit. cepit acriter flere. atq; inde cū vxor
domū reuersus mestū ac gemētes vidiss. roga/
stetq; quid nā accidisset noui. Hēu mea vxor in/
quit defunctus sum. Mi vir vxor ait. quid tibi
aduersi euenit. solare atq; ad cenā vem At ille
cū in gemitu pseueraret nec cibū vellet sumere
tandē instātius meroris cām p̄cōtāci mulieri.
an nescis respondit q̄ noua hodie audiui. que
nā mi vir vxor inquit. mortuus est rolandus q̄ so/
lus tuebatur xp̄ia nos. solata est mulier insul/
sam meliciā viri. & vix tādē ad cenam potuit
illū perducere.

83. De cantore qui predixit se mortē Plectoris
recitaturum.

S Vbiūxit alter similis fabellā stulticie.
quidā inquit vicin⁹ me⁹ hō simplex au/
diebat quēpiā ex eiusmodi cātorib⁹. qui
in fine sermonis ad illiciendā audiētū plebez
p̄dixit se postridie mortē Plectoris recitaturū.
Hic nē anq̄ cantor abiret. pretio redemit. ne/
tam cito Plectorē virū bello utilem interficeret.
ille mortē postero die distulit. alter x̄o sepi⁹
p̄tiū dedit sequētib⁹ dieb⁹ p̄ vite dilatione. &
cū pecunie defuissent. tādē mortē ei⁹ fletu ac
doloze narrari audiuit.

84. De muliere q̄ se viro semimortuā ostendit.
Arda o p̄pidū est in mōtib⁹ n̄ris sitū. in/
eo cū vir simplex vxorē cū aliero coeū/
tem dephēdisset. illa statim se se/ d j

mimoetnam simulavit. pſternēs ſe ad terzā ſi-
milis defuncte. Accedēs vir apī ac mortuam
credēs cepit illacrimās brachia uxoris fricare
Tū illa ſubaptis ocul tãq̃ ad ſe paululū reuer-
ſa. cū petiſſet vir q̃onā accidiſſet. ſe nimio timo-
re pculſaz dixit. & cū eā ōſolari ſtult⁹ cepiſſet
ac ſi q̃d vellit petere iuſſiſſet. volo inq̃t illa. iu-
ras te nihil viſiſſe. ſtatim cum id iuraſſet. mu-
lieri valitudo reſtituta eſt.

85. Eaceta iocatio mulieris florētini
R Oſus de riccijs eques florētini magni
vir animi ac ſeuer⁹. uxore habuit Tel-
daz nōie vetulā & minime formoſaz. hic
cepit in ācillā q̃ domi hēbat oculos cōicere. &
cū illā ſepi⁹ illā moleſtaſſet. illa ad patronā rē
detulit. ſuaſit ut aſſenciretur. ac certo in loco
ſub obſcuro horā Roſſo aſſigret. in quē p an-
cilla ſe telda clā otulit. Accedēs ad locū roſ-
ſus ac mulierez p ācilla diuti⁹ traſtās. tādē de
miſſa mēcula nihil agere potuit Dū exclamās
uxor. epa inquit eques merdoſe. ſi h ancilla ex-
ciſſet recte cū ea rē habere potuiſſet. Tū mi-
les. obe Telda mi. p deū inquit. h me⁹ ſocius
pudētior admodū eſt q̃ ego. nā poſtq̃ te pā-
cilla ignar⁹ attigi. ſtatim malā carnē te eſſe ag-
nouit. ac ppteza retrocedēs me reſtituit.

86. De milite qui uxore hēbat litigioſaz
H Abbat florētini⁹ eques admodū nobil⁹
uxore litigioſaz ac puerſaz. q̃ quottidie
ad religioſuz ōſſorē vel (ut aiūt) deuo-
tū ſuū querelas viri & vitia deferebat. h equitē

25
reprehendebat obiurgabatq3. aliquando vtriusque
bis admonuit uxoris. et ut pacem inter eos poneret
rogauit vix ad confessionem peccatorum. qua facta.
non dubitabat conuentum inter eos concordiā.
Dedit eques. et religiosus eum sua peccata explicare
iussisset. ne quod est opus inquit. quicquid enim
vix omisi et multo plura etiam ab uxore sepius
tibi recitata extiterunt.

87. De temerario qui asinos curabat.

Fuit nup̄ florentie homo confidens ac temerarius.
nulli arti dedit. is cum legisset apud medicum quendam
nomen et virtutes certarum pillularum quae ad varios morbos conferre
dicebantur. existimauit homo ridiculus se is solus
pillis de facili medicum euasurum. Confecto earum
magno numero urbem egressus. cepit vagari per
oppida et villas medicine artis professus. Ad omnes
autem egredientes has pillulas accommodabat.
earumque cura aliquando casu valitudinem recuperant.
Cum huius fama peruenisset stulti apud stultos. quod
dam qui asinum suum amiserat. rogauit hominem nunquid
remedium ad recipiendum asinum haberet assensit ille. et ei sex
pillulas deglutendas dedit. quibus sumptis abiens. postero die cum
asinum quereset ac cogentibus pillulis de vicia
discessisset laxandi veneris gratia et in arundinetum
forte diuertit ibi repperit asino pascente medici scientiam et pillulas
ad celum laudibus extulit. Ad hunc per modum veluti alter

esculapium magnus fiebat rusticorū concur/
sus qui audierāt medici medelas etiā ad reci/
piendos asinos accomodatas.

88. Comparatio Petri eghi.

I N seditōe quadā ciuitatis florētie q̄ ci/
ues p̄ statu rex inter se certabāt. cū q̄/
daz alteri⁹ factōis ab aduersarijs mag/
no tumultu occideretur. Vn⁹ ex his q̄ lōge a/
bezant gladios exortos aspiciens atqz hōies
ocursantes p̄cōtar⁹ est a circūstātib⁹ q̄dnā ibi
ageret⁹. Tū vn⁹ nōie petr⁹ de eghis illic inqt
mgiatus ciuitatis atqz officia diuidūtur. No/
lo (inqt) ille res q̄ taz cazo dīstāt atqz euestigio
recessent.

89 De medico.

C Um cenarēt mecū cōtribuli nōnulli ho/
mines ad facecias p̄mpri multa ridēda
inter cenādū dicebātur. inter q̄ vn⁹ sub/
ridens Cechm⁹ (inqt) medic⁹ aretīm⁹ accersitus
ad curādū q̄ndā formosaz adolescentulaz que
psallendo otoslezat genu in cōponēdo. cū ⁊ ti/
biaz femine ⁊ corā p̄ albā ac mollē aliquādiu
tractasset. erecta est mētula maiorē in modum
ita ut sub ligaculo dīmeri nequiret. Tū suspi/
rans cū assurrexissz. Atqz illa q̄d p̄ ea cura sibi
deberi respōdit. quesita causa pares em̄ in ope
inqt sum⁹. ego em̄ tibi mēbz cōortū direxi
tu mihi item aliud erexisti.

90. Locatio cuiusdā veneti q̄ equū suum nō dī/
Oquerib⁹ nōnull⁹ doctis viris /nouerat
insulitate stulticiaqz mltorū narzauit ā/
thom⁹ luscus vir facetissim⁹ cū olim ab

roma vincenciam pficisceretur addidisse se in
 sua societate venetū quēdā q̄ praeo ut vide/
 debatur equitassz. qui cū semis diuerzissz ad ho/
 spitium in quo ⁊ alij p̄multi cū equis erāt ma/
 neqz aditer se quisqz pararet sol⁹ venet⁹ sede/
 bat ad fores ociosus atqz occreāt⁹. Admirat⁹
 luseus hōis negligētā ac tarditatē q̄ cū cete/
 ri ferme in equis eent ip̄e sol⁹ quisqz admo/
 nito ut si secū pficisci vellet equū ascenderat
 cāz more p̄cōtabat⁹. Tū ille atqz inq̄t tecū ire
 cupio s̄ equū meū mīme inter alios recognō/
 sco. igitur expecto quoad reliq̄ equitarint. ut
 q̄ equ⁹ sol⁹ in stablō remāserit sciaz eē meū. Og/
 mit o hōis stupore Anthom⁹ paulū omorat⁹ ē
 quo ad stult⁹ ac stipes ille vnicū relictū equū
 caperet p̄ suo.

91. Dictum karoli bononiensis.

Mos est loquēdi cū quēpiā p̄ nobis otēne/
 re volum⁹ ut dicam⁹ ego te cēcies in di/
 e oppignoratū relinq̄re apd̄ cauponu/
 laz tabernā. Bazello bononiēsi viro p̄mptō ad/
 respondēdū qdā interuergādū hoc etiā in ce/
 tu hōim obiecit extollēs prudētā suā. Bazell/
 luz x̄o despiciēs. Tū Bazell⁹ hoc tibi inq̄t fa/
 cilime credo. Ciro em̄ res magni p̄cij ⁊ bone/
 dari pignori p̄nt. At x̄o tu ita neq̄ vil⁹ ⁊ ab/
 ircte ddirēms es ut si q̄s te p̄ oēs fori taber/
 nas ⁊ caupenas circūferz rēo te nec p̄ ereo
 qdā nūmo vellz accipe. h̄o dētō ⁊ circūstātib⁹
 risuz mouit ⁊ dicacitatē hōis dicacitate d̄p̄sit.
 92. De feneratore sene fliq̄tē fen⁹ tiōre d̄ iij

perdendi parta.

H Ostabatur feneratorē iā senēz amicus
ut desisteret a fenore ⁊ anime sue saluti
cōsulēs ⁊ corpis q̄eti. pl̄ibusq; suadebat
Abis ut se ab ea molestia sil ⁊ infamia vite v̄e
dicaret. Tū ille ut suades inq̄t hāc artem desi
naz. nā nōia mea ita iā male r̄ndent. ut necesse
sit l̄ inuito hoc exercitiū relinqui. nō cōsciētia
peccati. s̄ timore amittēdi p̄ta se fen⁹ relictū/

93 De meretrice sene medicāte / ruz p̄fessus

C Vm hoc in corona recitaret⁹ silis huic
fuit cōtribulis me⁹. ait p̄fecule (⁊ nomē
retulit) meretrici q̄ iaz etate cōfecta sti
pem in elemosinā petēs. bñfacite aiebat ei. q̄
p̄ctm reliq̄t ⁊ artē meretriciā. increpata ab ho
mine q̄ medicaret. q̄d vis agā inq̄t iā nēo me ā
plus requirit necessitate ergo nō volūtate aie
ille p̄ctm reliq̄s cū peccādi nlla adsit factas

94 De doctore imperito.

C Vm secretarij eēnt aliqñ cum pontifice
martino ⁊ sermo de facecijs incidisset.
retulit ille fuisse doctorem bonomen/
sem qui cuz ab legato quid instātius peteret
fatuus ac demēs ab eo appellat⁹ est. hoc audi
ro quādo inquit me demētē esse cognouisti Ad
hāc legat⁹ cū id t̄pis dixisset nō recte inq̄t al
ter arbitrazis. tūc em̄ fatu⁹ fui cū te ign legū
doctore iuris civil feci. Erat em̄ doctor legat
tus ⁊ p̄az doct⁹ h⁹ dicto ignorātiā legari onē

95 Dictum Episcopi electensis.
A Lter epus scz electensis romani cuiuspi

am dictum retulit. cum cardinali neopolitano
homi stolido atq3 indocto redeūti a pontifice
roman⁹ ciuis obuiassz. Cardinal⁹ x^o qz mos su
us erat otinuo rizeret. petiuit a socio qnā ob
cāz cardinalē putaret ridere. q cū id se nescire
rñdisset atq3 inquit stulticiā pontificis ridz q
se adeo immerito cardinalē fecit.

96. Dictum facetū cuiusdā abbatis.

S Vbdidit ⁊ alius duo facere ab oratoriz
bus hij duo abbates ordinis sancti Be
nedicti erāt. cōsiliij cōstāciensis dicta. qui
cū ad Petr⁹ de luna antea apd his pāos ⁊ gal
los pōtificem nōie cōsiliij venissent. atq3 is ill
cōspectis coruos duos se adire dixissz. minime
mix videri debere alter rñdit si corui ad eie/
ctuz cadauer accederz exprobās ei q a cōsilio
damnat⁹ p cadauere haberetur.

97. Dictum facetum.

I Dem in altercatōe q sup iure pontifi
catus cū ipso habebāt cū petr⁹ dixissz. H
est archa Noe designās apud se ius esse
apostolice sedis. in archa noe (inquit) belue fu
erunt permulte.

98. Mirabilia per librariū dicta.

L Ibrarius me⁹ Ioānes nōie q nup ex ea
q vocāt britaniā redierat retulit mihi
in cena ad octo idus octobris. penulti
mo marimi āno qdā miracula. q se vidisse asserē
bat. hō doctus ⁊ minime mendax. primum est

sanguinem inter ligezim biturigas ⁊ pictoēs
pluisse. exq; ea pluuia sangne pfusos lapides
videri. Hoc qm accidisse sepi⁹ historie p̄dide/
runt min⁹ mirādū videt⁹. qđ seq̄tur neq̄q̄ credi
dissem nisi asseuerātis iusiurādū accissent. In fe
sto petri ⁊ pauli ap̄lōr qđ est in mēse Iunij a/
it quosdā mellores in p̄ria sua. cū pridie (nesci
o quid fem in agro reliquissent) cōtēpto die ne
fenū amitteretur rediisse ad metēduz id qđ o/
mīca hora effici potuisset. S; dei iuditio mello
res diuti⁹ vagatos esse p̄ agz metētes neq; a
liud quicq̄ die noctuq; agētes absq; cibo ⁊
somno. neq; x̄o plurib⁹ dieb⁹ aut illos agrum
exire aut alios ad illos vt sciscitarētur qđnam
id sibi vellet accedere potuisse. cū multi circū
starent fatuos illos eē existimātes. vidisse se
illos metētes liberari⁹ asserimt. qđ x̄o illis po
stea acciderit nescire se dixit.

99. Mirabile iudicium ex cōtemptu sanctorū.
S Ic alter senatorib⁹ meis Bolet⁹ nōie pa
tria rothomagēsis se haud dissimile mi
raculuz vidisse ex cōtēptu sanctorū dei
affirmauit. esse ait iux̄ castellū ciuitatis parro
chiaz quādā dicatā beato Gothardo c⁹ solē/
mis cū adesset dies prochiā oēs ingens de mo
re festū cū p̄cessionē ⁊ pompa agebāt. adoles
tula x̄o alterius prochie cuz illos derideret.
nomenq; sancti sperneret ⁊ eorū cerimonias se
in ei⁹ cōtemptū filaturā dixit. ac deinceps co
luz sumphisse ⁊ fusuz h̄ ac subito māib⁹ ⁊ digi
tis magno cū dolore hesissent ita vt auelli ne

quirent. Adolescentulā hō muta esset factā. nū-
tu nā voce n̄ poterat) dolore & significabat. Tā
dē acc'zēte hōim multitudine ductā ad alcae'
scti qz dēsezerat. atqz susceptoibi voto & r̄stitutā
voce & colū fusūqz e m̄ib⁹ cecidisse. hec m̄ su
a prochia accidisse dixit ita indubie ut mihī
incredulo aliq̄ fidem facere videretur.

100. Eacetissimū d̄ senē q' dā q' asinū portauit sē se
D Icebat' inter secretarios pōtificis eosq'
q' ad vulgi opimioē venirent; miserrima
p̄mi fuitute. cuz neq̄p possibile eēt. cū
diuersa sentirz placere omnib⁹ diuersis diuer-
sa p̄bātib⁹. Tū qdaz ad eā sententiā fabulā re/
tulit. q̄ nup̄ in almamā scriptā pictā; vidisset.
Senē ait fuisse q' cū adolescētulo filio p̄cedēte
absqz onere asello. qz venditur⁹ erat ad merca-
tū p̄ficiscebatur. p̄tereūtib⁹ viā qdā in agris
opus facientes senē culpazūt q' asellū m̄bil fe-
rentez neqz p̄r neq; fili⁹ ascendissent s̄ vacuū
onere sinezent cū alter senectute alt' etate te-
nera vehic'lo egerz. cū senex adolescētē asino i
posuit. ipe pedib⁹ iter faciens. h' alij d̄spicien/
tes increpant stulticiā semis. q' adolescente qui
validior essz sup̄ asinū posito etate d̄fect⁹ pe/
des asellū seq̄ret'. Immutato d̄silio atqz ado-
lescēte deposito ipe asinū ascēdit. paulū xō p̄
gressus audiuit alios se culpātes puulū filiū
nulla rōne etatis habita tāq̄ hūū p' se trabe-
ret ipe asello q' pat' erat m̄fidēs. His v̄bis p:
motus filius asello secuz sup̄imposuit. h' pa/
cto itez sequēs interzogat⁹ inde ab alijs an su

us esset asellus cum ammisset castigatus est ver-
bis quod ei tamquam alie nullam curam haberet. minime
apertum ad rem onus cum satis videretur ad ferendum esse de-
buisset. Hic homo perturbatur tot variis sententiis. cum
neque vacuo asello neque ab eo neque altero super-
impositis absque calumnia progredi possit tandem asel-
lo pedibus iunctis ligavit atque backo suspensum
suo filijque collo superimpositum ad mercatum de-
ferre cepit. omnibus propter novitatem spectaculi
ad risum effusus ac stulticiam ab eo maxime ho-
mines increpantibus. Indignus ille supra ripam flu-
minis consistens ligatum asinum in flumen deiecit.
atque ita amisso asino domum rediit. Ita bonus vir
dum omnibus parere cupit nemini sacrificiens
asellum perdidit.

101. Hominis maxima impericia.

Recitabantur aliquando littere coram prioribus flo-
rentinis narrantes quedam de homine non sa-
tis reipublice accepto. Cum homo nomen il-
lius sepius referri in litteris necesse fuisset ac-
cidit ut nomini illi adderet prefatum (ut dicam pau-
lus) Tunc vindex astutus litterarum rudis existimans
verbum illud honorificum esse et magnam aliquam laudem
in prefati nominis contineri ac si sapientissimum aut
prudenterissimum scripseret statim vociferare cepit
rem indignam esse. ut homo impudens hostis pa-
trie prefatus appellaretur.

102. Alia hominis impericia.

Similis huic conturbulio meus Martho-
zi nomine homo rusticus risu multis amovet.

Nam die festo in cōuiuio sacerdotū cui p̄p̄a:
rādo ip̄e nōn l̄liqz alij p̄fuerāt. cuz p̄cibū gr̄e
sacerdotib⁹ plures em̄ ex longinquo duenerāt
agende eēnt. h̄ cui negotiū demādatū erat ad
modū senex v̄ba faciēs. Patres mei si quid de
fuit vobis inquit ignoscite. nō fecim⁹ qd̄ de/
buim⁹ s̄ p̄ mō facultatis v̄str̄e tractauimus
vos scdm̄ v̄zaz ignorāciā. putauit hō rudis q̄
aliqd̄ v̄bu⁹ resonās quezebat. se id p̄ summa
laude dixisse ac si prudētiā aut sapiētiā dixissz
103. De quodā sene barbato.

Y Ir doctissim⁹ atqz hūanissim⁹ oim̄ Anto:
mus lusc⁹ retulit nobis interloquēdu⁹
p̄ diuiniū rem ridēdaz. Est cōis loquēdi
mod⁹. cū bs ventris crepitū edidit. vt circū
stantes ad barbā eius qui nihil cuiq̄ debet di
cant. Senex qdam v̄ncētie barba admodū pro
lixa vocat⁹ a creditore in iudiciū corā p̄s̄ide ci
uitatis is v̄gulott⁹ biancard⁹ fuit vir doct⁹ ac
qz seuer⁹. cū mltis verbis iactabūd⁹ clāitaret
se nulli⁹ vlla in re debitore eē repetēs sepi⁹ ni
hil cuiq̄ debere. facete huic oci⁹ v̄gulott⁹ ait
atqz hāc tuā fetidā barbā q̄ nos malo odore
cōturbat amoue. Tū ille stupid⁹ q̄obzē feterz
ado gūiter postulassz. referta est inquit v̄guloc
tus omm̄b⁹ bōbis quē vnq̄ ab hōib⁹ edire sūt
cū ad barbā eius qui nullū hnt̄ debituz reijci
antur. hoc dicto p̄facete elusit hōis iactan
ciam. ridentib⁹ qui aderent omm̄b⁹.
104 Compario quedam karoli bononiensis de
quodam notario.

Cum cenarem in pallatio pontificis non
 nulli inter quos et secretarii erant. oratio
 sermone de eorum ignorantia quorum doctrina
 omnis ac scientia pendebat ex scriptis formulis
 neque earum causas afferunt. sed tamen dicunt sic scriptum su-
 piores stilo reliquisse. karolus bononiensis vir ad-
 modum festinus. huiusmodi sunt inquit notario
 cuiusdam (et nomen retulit) officii mei ad quem cum
 duo accessissent attractus rediit omnis inter eos offi-
 ciendi gratia atque ille summo calamo scribere inci-
 piens quesisset eorum nomina. et alter iohannes Phi-
 lippus alter sibi nomen esse dixissent. Redit ex-
 uestigio notarius. id instrumentum ita enim appel-
 lant officii inter se non posse. querentibus illi causam nisi
 inquit rediret Conradus propterea et oti vocet
 (hec enim sola nomina in formulis suis didicerat) ro-
 gari aut iure consistere huiusmodi tractare nequit. Cum et
 se nomina mutare non posse diceret ille in sententia
 persistens quoniam ita formule sue dicerent homines mis-
 los fecit cum non auderent nomina immutare. Abie-
 runt illi ad alium relicto homine insulso qui se crimine
 falsi subre existimavit si scripta in formulis su-
 is nomina commutasset. concubitum postulavit

105. De doctore florentino ad reginam destinato qui
Incidit et seno interiorum de Rulticia
 rationum qui oratores mittunt ad principes
 cumque aliqui nominati essent. ridens ait omni iussu
 non quod non audisset temeritate florentinorum iturum quod
 et florentinus ad iohannem reginam quondam neopolitanam
 de Rulcia in franciscus is nomen fuit doctus legum licet
 admodum indoctus qui cum regie mandata quondam exposuisset

postridieq3 ad eā reuertē iuss⁹. audiſſ; interim
reginam haud aspernari viros p̄fertim for/
ma aspiciuos ad reginaz redijt multisq3 vltro
citroq3 dictis tādē se cū ea secretiora qdā loq
velle dixit. Tū regina cuz hōiez in remoti⁹ con
clauē aduocasset existimās aliqd esse occulti⁹
qd cōicanduz cū plurib⁹ non eēt. stult⁹ ille qui
sibi de p̄p̄a forma p̄limū p̄suaserat reginā ocu
bitus postulauit. Tū nihilo immutata vultum
hōis inspiciēs comiter nūq̄t (ait) hoc tibi flozē
tini in mādatis quoq3 dedere Tacētez atq3 e/
rubescētē oratorē ut h⁹ rei mādātū afferret
dicens abire ab se absq3 indiḡtione iussit.

106. De hōie qui diabolū in imagine m̄lieris cog
Y Ir doctissim⁹ Cinci⁹ roma⁹ mihi / nouit.
sepius retulit. rem haud otēnēdaz q̄ vi
cim⁹ su⁹ mimime insulsus hō sibi accidisse
narzabat. ea est hmōi. Surrexerat is aliqn ad
lune splēdorē existimās circa diluculū esse cuz
nox esset intēpesta ut p̄fisceret^r ad vīeā suā
(put est mos romāis) vīeas diligēter colere
egressus porta ostienſi (exit⁹ em̄ custodib⁹ ut
ea apiretur rogarat) mulierem aspexit se p̄ce
dētē. existimās x̄o aliquā eē q̄ deuotōis grā
sc̄m paulū visicaret. cū exarsiss; in libidine g/
duz p̄perauit ut eā cōsequeret^r qm̄ sola eēt id
facilius se alleq̄ putabat. cū ad eā appm̄q̄ss; ad
semitā erecta diuertit. h̄ hō celer⁹ ābulauit
verit⁹ ne mulieres occasionez oblatā amitterz
p̄gressus paululū in diuerticlū mulierē cōp/
hendit tacētē ad terzā strauit cōgnouitq3 quo

facto illa subito euauit relicto feto re sulfu
reo. hō in terra herbida se eē sentiēs paulū abs
sterzitusurzeat domūq3 redijt demonis eam
illusione in fuisse omnes arbitrabantur.

107. Alia fabula p Angelotru dcta.

A Debat angelotru ep̄s anagnin⁹ cū h⁹ cū
ci⁹ recitasset ⁊ alterā huic silem fabel/
lam dixit. Affinis inqt me⁹ (nōie cū ap
pellās) cū noctu vrbe deserta p̄bularet ob/
uias mulierē q̄ extimabat ⁊ q̄de spetiosam for
maz ut videbatur agnouit. Tū illa ad eū ter/
rendū in hōis turpissim⁹ formā v̄sa ⁊ q̄d egisti
inqt. equidem te insulse dcepi. Tuz ille (ut lu
bet) intrepid⁹ inqt ⁊ egoe tibi culuz maculaui
108. De aduocato q̄ fic⁹ ⁊ p̄lica ab vno litigāte
acceperat.

† Vmamissim⁹ ac facetissim⁹ viz athemius
lusc⁹ culpārib⁹ nobis inqtitudinē eoz
qui ad fatigādos hōies sunt p̄mpti ad
p̄merendū remissi. Vinceti⁹ inqt me⁹ q̄ aduoca
t⁹ erat homi p̄diuiti h̄ auaro cū multociēs il
li in causis affuisset neq3 q̄cūq3 tulissz p̄mij cādē
difficiliozi in cā q̄ sibi adee ad eū defendendū ro
garat. die ad euēdā cāz p̄scripto Eo at die cli
ens fic⁹ ⁊ p̄lica aduocato miserat ad tribunal
accessit. aduersarijs m̄lta q̄ illū dicētib⁹ semp
clauso ore tacuit neq3 v̄bu3 vlluz q̄uis lace/
scētib⁹ ill v̄nq̄ ptulit admirātib⁹ singul euz
cliēs (q̄dnā illud silentiuz sibi vllz p̄cōtaret
p̄licamqt ficusq3 q̄ misisti ita os meuz coge/
larunt ut nequeam v̄bū p̄ferre.

109. De medico q̄ in visitatōe infirmorum tāq̄
indoct⁹ ipsoz interfecit.

76
M. Edicus indoctus & versutus cū infirmos
adhibito discipulo visitaret. tāgens ut
moris est pulsus si quē guiorē solito sens-
isset culpā in egrotū offerebat asserēs ac ficus
aut pomū aut quid aliud a se prohibētū cōedi-
ssē. qd cū sepiissime fateretur egroti. vir diuin⁹ vi-
debat. q ita errores morbo laborantiū animas
uerteret. hoc admirat⁹ p sepe discipul⁹. rogauit
medicū quonā mō pulsus ē tactu an alia qdā
altiora disciplina perciperet. Tū ille p ei⁹ in se
obseruatiā hoc arcanū resecretur pollicit⁹ Cū
puerū in cubiculū egroti ait. circūspitio in pri-
mis diligēter siqd reliquiarū aut fruct⁹ cuius/
piā aut alterius rei in pauimento supersit. ve-
luti si castanee aut fic⁹ corticē vel nucis testā
aut pomorū frustra aut aliud quippiam vider-
im coniectoz infirmus tale quid ex his come-
disse. & sic egrotū incōrmetiaz in morbo graui-
oribus incuso ut videar pcul a culpa si dere-
rius se habuerim. Haud multo post discipul⁹
& ipe quoq; cura medēdi suscepta sepius eodez
malo egros culpabat asserēs edendi formulaz
ab se datā excessisse & aliqd edisse put ex reli-
quijs cōiunctura assequi poterat semel ad ru-
sticanū mopez hōinem accessit. cui cū valitudi-
nem pristinā se euestigio restitutum promiss⁹
si normā suam seruaret data nescio qua potōe
abcessit post die reuersur⁹. Cū rediss⁹ guiori
morbo eg afflictaba' l' hō stult⁹ ac rudī cāz ne-
sciēs cū huc atq; illuc deflexiss⁹ oculos nullasq;
eiusmodi reliqas vidisset estuās animo tādem.

sub lectulo aselli clutellā aspexit. tum clamita
re cepit enestigo. tādē se p̄cipere cur deter/
us se haberet eger. magnū excessus esse ab eo
factū quo mirabatur. illū mīme mortuū esse. a
sinu qui p̄pe egrū cōedissee asserebat existimās
sellā decocti alim̄i velut os carnis reliquias vi
deri. Insulticia sua dep̄hensus hō ridiculos
multos ad risum excitauit.

I W. De duobus in re pecuniaria litigantibus.

Q apidū est bonomeniū nōmīne medicina
eo missus est ptās (ut aiunt hō rudis ac
qz imprudēs) ad quē duo litigātes de re
pecuniaria accessissent ac prior q̄ creditorē se di
cebat sibi pecūiam certis ex causis deberi dix
isset. versus in debitorē potestas male q̄ te ha
bes (ait) cū non huic debitus reddis. cū nega
ret alter se quicq̄ debere cū iā illi satisfactum
esset creditorē statim incēpauit q̄ peteret qd̄
nō deberetur. illo rursus cām suā tuēte ac de
biti rōem afferēte debitorē acri⁹ interim incē
pauit qui rem tā manifestā negaret. At is alijs
rationib⁹ in mediū deductis cur solut⁹ esset de
bito. potestas quoqz creditorē obiurgauit q̄
peteret rē solutā. Ita cū sepius se ad utriusqz
verba vertisset vir ridicul⁹ utraqz p̄s inq̄t est
victrix ⁊ victa. quo licet abeat. Ita duētum
re indiscussa p̄mi it. hoc recitatus est inter soci
os cum quidā nobis notus sepius in eadē re
sententiā mutaret.

II. De medico indocto qui vr̄me ḡe iudicauit
mulierem coitu indigere.

Egrotabat apud nos mulier. q̄ noui. Io
 anna nōie. Accedēs scitus ⁊ doct⁹ medi
 cus ut morbū curaret. vīmā (c⁹ seruā/
 de cura adoleſcētē filie in nupte demādata e/
 rat ut moris est) postulauit. hec antea oblita.
 suā p̄ egre vīmā medico cōstendit. statim mu/
 lierem indigere coitu medic⁹ affirmauit. Cum
 id viro nūciatū extitiss⁹. curato in cena opipe/
 re stomacho cū vxore ocubuit. illa cū hoc sibi ex
 debilitate molestissimū esset ignara em̄ fili⁹
 medici erat clāretq⁹ sepi⁹ ob rei nouitatē qd̄ a
 gis mi vir me qd̄ez occidis. tace vir inq̄t l⁹ op
 tima est ex medici sentētia ad te curādū mede
 la nā isto qd̄ez pacto liberaberis ⁊ restituetur
 valitudo. neq⁹ em̄ fefellit opio. nā cū quater
 eā subagirasset postero die omnis febris abce
 ssit ita medici deceptō cāz p̄buit sanitatis.
 112. De viro q̄ vxorē egrotā cōgnouit ⁊ postea
 Tem hilez in oppido valētie / conualuit.
 qd̄ā accidisse triblō suo interiocādū
 recitauit. At adoleſcētulā nuptā nota/
 rio admodū iuuenē q̄ nō multo postq̄ ad vix
 ierat gūi morbo egrotare cepit adeo ut omēs
 moriturā existimarēt. nā ⁊ medici sanitatē de/
 speauerāt ⁊ m̄lir adoleſcēla amissa loq̄la clau
 sis oculis intercluso spiritu mortua videbat⁹
 dolebat vir tam cito eripi vxorē sibi. quā ra
 ro cognouerat. ⁊ eam ut equū erat sūme amas
 bat Decreuit ergo cū vxore añq̄ ea expiraret
 coire. Semoris omnib⁹ (cū nescio qd̄ se actur⁹
 secreto dixiss⁹) vxorē cōgnouit. Illa eueſsi/ e. i

gio tamquam vitam in corpus eius indidisset
cepit spiritum ducere atque oculis subaptis post
paululum loqui et submissa voce vix appellare
quod cum letis rogassent num quid vellet. potum petiuit
quo atque demceps cibo dato dualuit. cum cam
praestiterat minimorum usus. Exemplo igitur argui/
tur morbis mulierum eam rem plurimum conferre.

113. De homine non literato qui dignitate quodam archiepiscopo/
sibicerat ab archiepiscopo mediolanensi postulauit
Q Verebatur aliquando de condicione typum ne dicam
hominem qui in ecclesia principatum tenet. nam
post habitis doctis ac prudentibus viris
indocti et missi precipue homines extollunt. Tunc antho/
mus luscus non est inquit magis pontificum quam cete/
rorum principum culpa. apud quos facuos et ridi/
culos homines in deliciis haberi. doctrina vero ex/
cellentes reijci videntur. Erat olim ait apud pri/
scum illum Canem principem veronensem piocun/
dus homo nomine nobilis rudis atque indoctus
sed facetiarum gratia acceptissimus Cam. et ob/
eam rem ab eo (erat enim clericus) pluribus ec/
clesie donatus. Hic cum oratores viri excel/
lentes ad archiepiscopum mediolanensem antiq/
uorem illum qui ciuitati imperabatur a principe mitterentur. se in eorum societate contulit. Exposi/
tis mandatis oratores cum reuersti vellet nobi/
lisque ut erat homo confabulator risus archiepiscopo
nouissimum protulit fecit id quod ad se vellet petere. Ar/
chepiscopus sibi quendam magne dignitatis sibi
dari nobilis postulauit. Tunc ridens archiepiscopus ho/
minis stulticiam vide quid petis inquit. maior est

33
hec res quam vices tue possint. homo em̄ res
infcus lraꝝ ⁊ appime indoct⁹. At qui statim
⁊ cōfidenter respondit nobilis more quidē pa-
trio id facio. Nam verone nulla litteratis vi-
ris sed indoctis ⁊ infcis beneficia cōferunt⁹
rismus facete hōis dictuz qui qđ verone itul-
te fiebat ⁊ alibi fieri debere arbitrabatur.

114. De meretrice cōrente de consozio maleficio

Magistratus est florentie quē officiales
honestatis vocāt. horū p̄cipua cura est
in iure meretricib⁹ dicēdo curādūqꝫ ut
in omni ciuitate absqꝫ molestia esse possint. ac-
cessit ad eos semel meretrix quēsta iniuriā dā-
numqꝫ a consozio illatuz qui in balneuz accersit⁹
tus ab ea ut partes inferiores raderet. raso-
rio ita cūm p̄ter incidit ut plurib⁹ diebus hōes
admittere nequiuisset ex quo dām infecti illū
accusabat amissi lucri restitutōnem petēs. q̄ri-
tur que sit futura sentetia.

115. De religioso cui vidua confitebatur.

Auidebat religiosus ex his qui viuere in
obseruātia dicūtur. viduā formosā flo-
rentie peccata sua cōfitemem. cum mu-
lier interloquēdum viro haberet. ⁊ faciem su-
ā ut secret⁹ loq̄ret⁹ appi⁹ admōerz audiret⁹ at iu-
uenit viꝝ. calefecisset cepit tandem q̄ iacebat

caput erigere adeo ut paulo hominem torqueret cū ille molestia carnis oscitās ⁊ se torquēs cuperet mulierē abire. illa xō sibi pñiaz inungi peterz. penitēciā inq̃t ille indidisti tñ mibi.

116. De viro qui sue uxori mortuū se ostendit.

IN monte varchio oppido nobis p̃pinq̃ ostulan⁹ mibi not⁹ cū semel uxore iuvene q̃ pānos lotum ierat absente ex orto domū reuertissz. cupiēs qđ ml̃ier se mortua dictura ⁊ q̃zadmodū se habitura eēt audire se in aula ad terrā mortuo filis resupinis p̃stauit. Uxor cuz domū onerata linteis venissz. mūeto mortuo put credebatur marito dubitās he'ebat animo. statim ne viri mortē lamētaret⁹ an p̃zi⁹ (ieiuna em̃ meridiē vsqz p̃māserat) comedere. fame urgente cibū cape' decreuit. ⁊ frusto sue cidie supra prunas imposito p̃p̃ere cōedit m̃j. bil p̃ festinatōe potās cū sitiret mmiū carnes fallitas sūpto vrceolo scalas cepit dñdere ut vinū ex cellario haurizz. Supuēns ex impuissō vicina igm̃s petēdi grā Cū subito scalas ascendissz. statim mulier abiecto vrceolo sribūda veluti tūc repēte vir exalasset animā exclamare cepit ⁊ mortē ei⁹ multis ṽbis plāgere. supuēre ad vlulatū plozatūqz vicina omnis viri ac mulieres ad mortē tā repentīnā. iacebat em̃ vir atqz ita spiritū continebat clausis oculis ut oīo expirasse videret⁹. Tādē cū visum ei esset ludox dedisse. vociferāte muliere ac dicente sepius Mi vir quomō nūc faciā. ille apertis oculis male inquit vxor mea. mli euestrigio

potum vadas. Ex lacrimis ad risu oēs conuersi
sunt. audita p̄ferrim fabula ⁊ causa litis.
117. De bononiensi adolescētula simplici.

A Dolescētula bononiēsis nouiter nupta q̄
rebatur apud honestissimā matronā mi/
bi vicinā se acriter mīu ac p̄sepe a vi/
ro vapulare. querēte q̄obzē mīona r̄ndit vix
egre ferre. eā duz mīmomio vteret̄ immobilez
immodū trunci p̄manere. Cur nō inq̄t illa viro
obsequeris in lecto ⁊ volūtati pazes. Tum illa
nescio dñā quo mō id fiat ait. nūq̄ em̄ aliquis
me docuit quo mō id agendū cēt. nā si id scirez
nō patezer me verberib⁹ a viro cedi. simplici/
tate puelle que etiā (q̄ natura p̄cipiūtur femi/
nis) ignoraret. h⁹ vxori postea p̄ iocū recitauit
118. Belpōsio cōfessoris ad bernabouē p̄ncipem
de muliere facta.

B Ernabo p̄nceps mediolanī fuit ad mo/
duz mulierosus. Is cū aliqñ sol⁹ in orto
se motis arbitris cū mulie⁹ q̄ amabat la/
sciuis iocaretur sup̄uenit de impuiso religio/
sus quidā cōfessor ei⁹. cui p̄pter sapiēciam ⁊ au/
ctozitatē sp̄ ad p̄ncipē patebāt fores. Erubu/
it sil⁹ ⁊ indiḡt⁹ est p̄nceps de insperato cōfe/
ssoris aduentu. pauloq; cōmotior vt eū in res/
ponso caperet. qd̄ inq̄t ageres si tu quicq; in e/
usmodi muliere in lecto esses. At ille quid me/
ideceret (ait) scio. quid x̄o factur⁹ essem nescio.
hoc responso iram p̄ncipis flexit. cū se quoq;
bōinem esse ⁊ labi posse fatezetur. e ii)

119. De seruo obliuioſo ex pondere defatigato.

Robertus ex albicioꝝ familia. vir doctus
et phumanus. habebat famulum quendam insul-
sum. obliuiosum et ingenio tardo. quem
ille magis humanitatis quam utilitatis causa do-
mi nutrebat. Tunc aliquando cum certis mada-
tis misit ad amicum suum Degum nomine. qui ha-
bitabat apud trinitatis pontem. ad quem cum ac-
cessisset. rogatus quidnam a patrono noui. ille
oblitus patrum verborum veluti stupidus ac co-
gitabundus. quid diceret hesitabat. Conspecta
hominis (quem probe nouerat) taciturnitate
statim scio inquit quid velis. et ostenso pergran-
di lapideo mortario cape hoc ait et ad patro-
num cum (nam id postulat) quamprimum feras.
Tunc robertus mortarium humeris ferentes
a longe cum aspexisset. cogitans quod erat id ad-
puniendam famuli obliuionem factum. cum
appropinquasset malum tibi insulſe ait. qui non
recte verba mea percepisti. redi inquit euesti-
gio nam tam grande nolo. et minusculum posi-
ta. Ille sudans et pondere fessus. cum se erasse
fateretur. ad amicum reuersus aliud quoddam
tercio reportauit. hoc pacto insulſitas homi-
nis est mulctata.

120. De homine qui mille florenos vult ex-
pendere ut cognoscat. et responſo in eum facta.

Lidam e nostris florentinis adoleſcens

35
haud magni filij amico narrauit pergrandi
orbis cupiditate se mille florenos velle expē-
dere ut quanti nosceretur. Tum alter (cui pro-
be notus erat) satius est inquit duo milia ex-
pendas ut des operā ne cognoscaris.

121. Iocatio Dantis preclarissimi.

D Antea poeta noster cū exul semis eēt. ⁊
aliqñ in ecclia minorū cubito sup alta-
re posito. cogitabūdus aliquid secreti⁹
scrutaretur animo. accessit ad eum qdaz nescio
quid molesti⁹ petēs. Tū dātes dic mihi inquit
que est maxima oīm belluazum. At ille elefas
respondit. cui Dantes elefas inquit maiora ⁊
bis tuis cogitātez. noli esse molestus.

122. Iocunda responsio vnius mulieris facta ad
quēdaz querentē an vxor sua p duodecim mē-
ses posset parere.

F Lorentin⁹ ciuis peregere pfect⁹. cū p⁹
annum qua die domū redijt. vxorem
parturientem deprehēdisset. egre hoc
ferebat. suspicans vxoris peccatum. cōsiliij ta-
men causa cum penderz animo. quesituit a vici-
na matrona nobili ⁊ peracuta. an fili⁹ sibi du-
odecim mensium nasci posset. At illa Rulcicia
hominis conspecta virum cōsolata. certe inqt
nam si tua vxor qua die concepit. asinum for-
te vidisset. more asine annum integrum partuz
gestabit. Acquiescens vir matrone verbis. ⁊
dei grās agēs q se suspitōe haud pua. vxorem

magno scādalo liberassz. natū puerū suū dixit.
123 Interrogatio obscena cuiusdā sacerdotis.

E Xtra portā pusinā ē ecclia sancti Marci. in ea cicero sacerdos in die solemni quo plebs omnis conuenerat. cū hūmone de more hiet. postremo inter cetera. fratres (inquit) magno quidē errore liberari a uobis cupio. Hic quāzagesima cū audire cōfessiones orōzū vraz. nullā reperi q̄ nō pfitezet se fidez viro inuiolatā hūisse. Vos at ferme omēs falsi estis alioz uxores cognouisse. Ne ergo hac in dubitatōe diuti⁹ verser. scize a uobis cupio. q̄ aut ubi nā sint iste mulieres future.

124. Ridenda cuiusdam hominis aduers⁹ oratorem pusinoz.

Quo tpe florentini cū pōtifice Gregorio belluz gezebāt. oratores pusinoz (quia pōtifice destinati erāt florentiā) p sublis dio venerūt. Floz vn⁹ doctoz cū lōgā orōnez exorsus. primis vbis tāq̄ phemij loco. Date nobis vestro dixissz. alter felici⁹ hō. cui amba ges vboz odio ezāt. quid hoc est oleū inquit oleū tu postulas cū milite egeam⁹ an oblit⁹ es nos arma non oleuz postulatuos vēisse. Cū ille verba hec sacre sczipture esse rñderet. bella res est inquit alter. nos quidē hostes sum⁹ ecclie. ⁊ tu saczā sczipturā in nostrum auxilium proferes. Riserūt oēs hominis festiuitatem qui doctozis superfluam verborum superstitionez cum ad calcem venienduz esset. eiusmodi dictis lusit.

125. De oratorib⁹ pulimis ad pōtificē Vrbānū.

A D orbanū quoq³ quintū pōtificē auimo
nem pulim oratores nūero tres cū acce
ssissent. pōtifex autē gūi morbo teneres
tur. tñ hōies ne diuti⁹ suspēsos teneret ad se
vocari iussit. admōit⁹ antea ut paucis loq⁹.
rentur. Vn⁹ doctoz qui orōnez lōgam in via.
q̄ habitur⁹ esset ad pōtificē mēti cōmendarat
nulla rōne habita morbi. aut q̄ in lecto iaceret
multis verbis vsus est. ita ut pōtifex sepe mo
lestiaz audiendi p se ferret. Cū tādēz indoct⁹
ille porasser. quesivit p sua hūamitate ponti
fex. nūquid aliud vellēt. Tum alter ex oratori
bus q̄ & dicētis stulticiā & pōtificis molestiā p
cepisset. patez (inquit) sanctissime. hēm⁹ hoc in
mādatis nostris. ut nisi nobis euestigio p his
que petim⁹ feceritis satis. soci⁹ h̄ me⁹ anq̄ hu
ic recedam⁹. vobis itez referat h̄monē suum
Quo facite dicto cū arsisset pontifex. orato
res euelligio expediri iussit.

126. Insulsum dictum oratorū florentinorū.

N Ostri florentini oratores in galliā missi
cū medio lanū puemissent. bernabouez
p̄ncipem honozis gratia visitarunt.
roganti ab eo p̄mo cōgressu qui nā essent.
florentinorū & ciues & legati si vobis placet
(q̄ mos est loquēdi) responderūt. Comiter ab
eo accepti. dimissiq³ cū iā vrcellas deuemissent
recensentes que haften⁹ egissent. vēit in men
tem verborū quib⁹ ad barnabouem vsi erāt Ec
cum vnus male ab eis dictū diceret. si vobis

126
placet. nam etiam displiceret tamen florentini
et ciues et oratores essent. Omnes sententiam su-
am approbarunt id perperam platur. neque ex eo-
rum dignitate asseuerantes. Communi igitur com-
munio ad retractanda ea verba mediolanum reuer-
si principem adiecerunt. Tum senior qui et doctus/
et videbatur princeps (inquit) cum vercellis
essemus venit in mentem dixisse nos tibi. nos flo-
rentini oratores et ciues esse si tibi placeret. in-
sulle ac inscite dictum. nam placeat an dispi-
ceat sumus florentini et ciues. oratores. Risit
princeps ad cetera seuerus hominum stultitiam cu-
ram sibi placeat asserens. quod hi essent quos credebatur

127. Facere dictum cuiusdam Iohannis petri senensis.

I Oannes petrus ciuis senensis ad facien-
das et iocos promptus semel rome inuitatus
ad potum (mane enim et estas erat) a bar-
tholomeo de bardis. cum plures una conuemis-
mus. tum potandi. tum vexandi hominis causa. atque
esset unicuique (ut moris est) ante potum particula
panis oblata. sumptum panem cum alij comederent
solus prem suam seruabat in manu. Rogatus cur
et ipse non ederet. ridens. bartholomee (inquit)
hic tuus panis ultra omnes quos viderim re-
uerus est ac modestus. nam cum sepius hunc ad eam
admouerim. nullo tamen pacto potis sum ut
velit unum preire. Rissimus. omnes facere dictum
eius qui existimabat cibum non semper in ma-
nu presecum sibi preire oportere.

128. De viro q̄ uxori veste magni precij fecerat.

Q Verebatur vir quidam cum uxori veste magni precij fecisset. nunquā se matrimonio usum. quā amplius aureo nummo computari posset. Cui uxor hoc quidem inquit tua accidit culpa. cur em̄ non tociens cōtubica utoris ut numulo ezeo constet.

129. Recitatio iocosa de medico.

R Etulit mihi cardinalis buzdegalenis. quendam contibulem suum. cum sero domum redisset. clamare cepisse se. cruce vehementer dolere. Uxor cum oleo rosaceo crus perunxisset. stappa et lana additis. fascia insuper linea circumuoluit. homo cum dolori premisse diceret. ac gemens medicū postularet. aduenit ille et paulatim leniterq̄ magnus enim dolorem pre se ferebat) detecto cruce. cū palpirans nihil in illo morbo esse diceret. cum rusticus ergo hoc alterum crus porrigens qd̄ doleo est inquit. Sculticia hominis periocunda. qui quod doleret. a medico admoneri voluit.

130. De homine qui in somnis aux̄ reperiebat.

A Micus quidam noster auxum a se reperit cum noctu per somnum referebat in ceteru. Tum quidam vide ne tibi accidat a it quod meo vicino. cui auxum in sterco cecidit. cū somnū narzari posce m̄. vicinū inq̄ n̄

somniavit ductum se a demone in agn. ad au-
ruz effodiendū. et cū multuz reperuisset nō luez
(inquit) nunc demō auferre. s. hīg locū ut dē-
nosci a te solo queat. cū alter quo signaculo o-
teret^r peterz. Caca hī demō inqt. nā hō maximo
mō null⁹ hī esse aux. suspicabit^r. et tibi soli res
nota erit. Annuit vir et statim expgefact⁹ sen-
sit se in lctō vtrē admodū laxasse. inter feto-
rez et sterco⁹ cū surrexissz. domū exituz⁹ capiti ca-
puciuz vltimo imposuit. in quo catt⁹ ea nocte
pierc⁹ fecerat. In quo fetore p^rmot⁹ inq^r natum
caput et cesarē lauit ita aureū sōnū in merda³

131. De q^o dā secretario Eriderici impatoris: rōdijc.

¶ Etrus de vineis vir doct⁹ et prudēs Eri-
derici impatoris secretari⁹ fuit. qⁱ cum
hostis eēt alexandri tercij pōtificis. ac
belluz terzis ecclie inferz. Det^r (is italic⁹ es-
rat) ex inuidia aduersus eū a barbaris orta lu-
mine priuauit. deinde pñia duct⁹ (inique emes-
gerat) adsciuit eū in secretis cōsiliū suū. Cū im-
pator agnū rei pecūarie pmeret^r. cōsultuit pe-
tr⁹ vices ecclesie suis met opib⁹ cōterēdas capi-
ēda et cōflāda esse vsuz belli. is (tū pñis erat)
ecclesiaz omnia ornamēta. aurea atqz argen-
tea. inter q^a zona illa que cingebat tēplū me-
morabil^r erat. Placuit cōsiliū friderico et spo-
liis ecclesiaz exercitum parauit. Tum Det^r
imperator (inqt) iniuriam abste inuisse mihi il-
latam vltusum. tu tibi hōim odia cōparasti.

ego tibi deum ex sacrilegio reddidi inimicum
omnia tibi deinceps indeteri⁹ cadent. ita po/
stea fuit Victor tādē alexāder supbiam fregit
impatoris. Et dicto monuit res sacras ad pro/
phanū vsuz trāsferri nō oportere. q̄ sec⁹ face/
rent. a deo puniri.

132. De iudeo mortuo assumpto ignoranter
in cibam p̄ florentinū.

¶ Vm duo iudei ex venecijs ubi habita/
bāt se bonomā cōtulissz. accidit vt alter
morbo corrept⁹ interizer Cupiēs super/
stes defuncti cadauer venetias deferri. cū pa/
lā id fieri phibitū eēt. minutatim. scisū in pa/
uo dolio posuit. admixtis diuersis aromatib⁹
et mellē. ita vt mixtū in modū suauis ex dolio p̄/
dicer odor hoc venetias ituro iudeo alteri cō/
mendauit. q̄ cū macula secū p̄ canale ferzariam
doliuz deferz. accidit (plures em̄ vnā nauicla
cōscenderāt) vt florentin⁹ qdā ppe doliū cōfide/
ret. et cū nox supuēissz. mot⁹ odore doliij ac sus/
picat⁹ aliqd ad vsuz edēdi recōdirū eē. clāculū
ore doliij relecto. cepit q̄ int⁹ erat degustare
et cū sibi cib⁹ sapidissim⁹ videret. totū fere do/
liū edendo ea nocte paulatim cōsumpsit. existi/
mās rē optimā cōedisse. Eggressuz ferzarie nauē
iude⁹. cū doliū auferret. sensit ex ei⁹ leuitate
vacuū esse. Tū iudei cadauere cū se fraudatum
vociferaz. tādē cognouit florentin⁹ se iudei se/
pulchrum esse.

133. Visio Erancisci philelphi.

Franciscus philelph⁹ zelotipus uxoris
summa cura torqbat^r. ne cū altero h̄ret
semp dies ac noctes ad ei⁹ custodiā in-
tentus. huic dormiēti p somnū (fit em̄ ut que
vigilātes versam⁹ animo in sōm̄is sepi⁹ occur-
rāt) visus est demō qdā uxoris securitatē pol-
liceri. sique admoner³ vell³ facere. & cū p som-
nū ānuisset. idq³ sibi p̄ḡtum fore dicer³. sibi p̄
miu³ pollicit⁹. Cape hūc ille inquit anulū &
diligenter in digito sua. nā dū in eo gestaue-
ris hūc. nūq̄ te vxor inscio cū alio dūbet. pre
gaudio excitar⁹ a somno sensit se digitū habere
in uxoris cunno. Optimū qdem eius ānuli ze-
lotipis. remediū ne uxores ignorantib⁹ viris
possint esse continentes.

134. De Potatore.

LVidam v̄m̄i potatoz incidit in febrē ex
qua multo maiore solito sitim cōtraxit
Accersiti medici de remouenda febr̄i &
siti quoq³ maiuscula agitarent. febr̄is t̄m̄ (in-
quit egrotus) (remouēde officiū & on⁹ sumatis
volo) sitim at mibi curandam relinquite.

135. Facerum Euerhardi scriptoris apostoli-
ci q̄ ad cardīnalē aspectū v̄tris d̄crepitū d̄dit

Cardinalis de comitibus vir crassus &
corpulentus. cuz aliq̄n venatus esset. es-
suriens circa meridiem ad prandium de-
scendit. sudās ad mēsam (estas erat) ac poscēs
ut ventus flabello sibi fieret. cuz ministri ab-

essent diuersis rebus occupati. iussit quendam
Euerhardū lupi. scriptorē aplicū sibi vētū fa-
cere at ille (nescio id vestro more) cū rñdissz. vt
scis ait de tuo mō cardīnal facito. Tum ille li-
bens me hercules. ⁊ suspeso dextro cruce per-
grandē ventris crepitū edidit. eo pacto vētu-
luz facere solituz dicēs. quo excitati oēs (mul-
ti em iam aderāt) ad risuz sūt maximū opulsi.

136. Eacacia alteri⁹ cardīnal iocundissima.
Eodem instrumēto cardīnalis tricaricen-
sis. Alto de comitib⁹ se monēti respon-
dit nā cū cardīnal esset vite dissolutio/
ris. Alc⁹ xō illū in venatōne admonez multas
⁊ bis ad melioris vite mores auditis. Alti ver-
bis in euz paululū respexit. ⁊ euestigio se in eā
caput reflectēs ventris crepitū edidit in gen-
tem. inquit ad barbā tuā. quo solo responso
abiit oñdens q̄tum faceret suas monitiones.

137. De muliere que cuz caput coopire vellet
culum detexit.
Mulier capite ob defectuz cutis abrafo.
euocata foris a vicine ob rē necessariā
immemor pze festinatōe caput tegere.
domo egressa est. eā conspicata altera femina
incepat. q̄ nudo capite atqz inuenusto in pub-
licum prodisset. cum illa vt caput tegetet ve-
stes retrorsus a natibus sublatis. cum caput
coopere vellet culum detexit. Ridere qui
aderāt cepe mlieris fctm. q̄ vt leuis pudoris

culpam vitaret maiorem contraxit. Hoc eos re/
spicit q̄ puū delictū g̃diozi scele' occulta q̃rūt.
138. Fabula facetissima cuiusdam qui lras vxoris
mercatore miserat.

Franscisco de ortana equiti neopolitāo
quē Ladisla⁹ rex p̄fecerat ciuitati pusis
ne. lre ⁊ ab vxore ⁊ ab ianuenſi merca/
toze (cui mutuo creditas pecūias debebat) ſi/
mul reddite fuerūt. Altere ab vxore eū roga/
bant vt domū rediret. cōiugalīs officiij ⁊ fidē
dante. ac citi redit⁹ admonētes. Altere vt cre/
ditam redderet pecūiaz poſcebāt. Mercatozi
vt equū erat ſe q̄ primū ei ſatiſfactur⁹ rēdit p
uulaz nescio q̄ dilatōnē petens Vxorīs vō de/
ſideriuz multis blādicijs ⁊ pollicitatōib⁹ lem/
ebat ſe illuc euēſigio accēſſur⁹ ſcribēs. ⁊ oīa
factur⁹ p̄ que reſarciret amiſſas diugij volup/
tates. vtens (put ad vxorē par erat) vobis pau/
lo laſciuioribus. in quibus ⁊ illd̄ erat adiectū
ſe eaz multimode cognit⁹ ſeu (vt verbis ſu/
is vtat) futur⁹. Is obſinandis epiſtolis ad mer/
catorem vxoris. ad vxorē vō mercatoris litte/
ras inſcripſit. Accepta vxor. epiſtola mirata ē
admodū nihil ſibi reſpōderi ad ea que ſcripſe/
rat. Ianuenſis vero plectis ad ſe lris cū res io/
coſas atq; vxorias cōtinezent. in quib⁹ illud
erat p̄cipuū ſe reuerſur⁹ ⁊ cū ea ſepi⁹ coitur⁹.
atq; alia paulo obſcēmoza exiſtimās ſe verbis
deludi. ad regem p̄fect⁹ eſt. oſtentās litteras
ac cōquerēs ſibi p̄ nūmis debitis coitū p̄mit/
ti. ſeſeq; ſatis futur⁹ fuiſſe eo die clāitans quo

illi pecunias credidisset. Omnibus ad risu cō-
uersis. magis p̄modū eplaxerore d̄gto rise?

139. Eabla dātis q̄sep̄ uxorem suā increpabat.

Contribul⁹ meus Dantes nōie. cui⁹ ux⁹
ferebat⁹ paṛ pudica. cū sepissime admo-
nitus esset a socijs ut phiberz turpitu⁹

dīnez dom⁹. uxore acrius increpabat. Illa mul-
tis lacrimis iuramentisqz honestatē tuebatur.
asserens ea a maliuol⁹ cōfingi q̄ eqz quieti in-
uiderent. psuasus vir hmōi verbis. cū adhuc
amici in increpanda uxore p̄starēt. Ohe ne me
hijs verbis obtundatis ampli⁹. dicite inquit
ne illa. an vos sua errata meli⁹ nostis. Cū illi
uxores affirmarent. illa vos oēs mentiri affir-
mat. cui soli magis q̄ vobis oib⁹ p̄sto fidem.

140. Testatio cuiusdam semis facta uxori.

Petrus masmi ciuis n̄r admodū mordax
in loquendo fuit. Is cū senex diem suuz
obiret. cōdito testamento m̄hil p̄ter do-
tem reliquit uxori. hoc illa cū grauissime ferēs
apud viṛ se postpositā. neqz libi ab eo quicq̄
relictū querezet⁹. cōtenderzqz multis cū lacri-
mis ut aliqd̄ sue senectuti subsidiū legaret⁹ vo-
cate notariū ac testes vir moribūd⁹ inquit ut
aliquid relinqueretur uxori. quib⁹ subito accersi-
tis. astante uxore. ad testes cōuersus Petrus.
hec me obtūdit (ait) ut aliqd̄ sibi relinq̄. ei er-
go ut morē gerā. vos testes aduoco q̄ adestis
me sibi relinquare fetidiorē ⁊ ampliorē vuluā
aliqua alia huiusce ciuitatis muliere. Hoc di-
cto ridentes omnes abire elusa muliere f)

ac mesta responsio viri.

147. Narratio quedā zucharij de muliere a pre-
bitero medelam querente

E Vcharius vir omnium urbanissimus. narra-
re solebat mulierem quandā haud spernē
de forme vicinā suam. que sterilis erat.
quesisse sepius a sacerdote confessoze suo. an sci-
ret aliquam medelā ad liberos concipiendos.
Illum postremo annuisse ac mandasse. ut die io-
vis eiusmodi rei apta ad se veniret. Cū acce-
ssisset filioꝝ cupida mulier ad camerā sacerdo-
tis. utar ille inquit incantatione. que inducit
multas variasq; illusiones. ita utque nō fiunt
fieri videantur. itaq; cōstātia et firmitate ani-
mi opus est. ne res incassū euadat. videbitur
tibi ut te tangā. osculer amplexer et secretio-
ra etiam faciā. que vir tuus cōsuevit. attamen
nihil eorum erit. si ita videbitur ex vi et borū
quibus utēdū est. que adeo est efficac. ut que
non sunt. esse videantur. Consensit mulier ofi-
dens cōpatris verbis et se has p̄stigiās parui
facturā dixit. Sacerdos multis pactis signis
dictisq; in aurē secretioꝝ verbis. cepit mu-
lierem osculari et in lectū sternere. Cū illa tre-
mebunda quidnā cōpater ageret querezeretur.
nonne predixi antea inquit. que nulla essent p̄-
veris visum iri. ita mulierē credulam bis ag-
nouit. semp affirmās id nihil esse. hoc pacto
mulier se delusam falsa imagine existimans do-

mum redijt .

142. De heremica qui multas mulieres
in concubitu habuit.

† Eremita quidam badue erat Ansimiri⁹
nomine. tpe Ezācisci ducis patavim sep
timi. Hic cum vir sanctus haberet¹ mul
tas mulieres etiā nobiliores p cōfessōes spe
ciem ad cōcubitum pellexit. vulgata tandem
neqz em̄ diu ypocrisis celari potest. scelex² fa/
ma captus a p̄tore. cū multa cōfessus esset.
ad Franciscum deducitur. Is adscito secretari:
o ex suis. quedā ioci causa sciscitabatur ab her
emita nōia mulierū quas cognouiss³. quas cū
multas etiā ex domesticis familiarib⁹ uxores
protuliss³. scribebat nōia secretari⁹. ut exinde
causam risus eliceret. cū tādēz nōiandus finēz
fecisse viderentur. peteretqz dux an plures sū
peressent. ille vero coustāter negaret. asperius
homine arguebat ⁊ vim minabatur secretari
us. nisi omnes retulisset. Tum ille suspirās. scri
bas ⁊ tuam quoqz ait. atqz eam addas nume
ro aliarum. quo dicto ⁊ calamus p̄ dolore
e manibus secretarij excidit. ⁊ dux in maximū
est risum conuersus. recte falsum esse dicens.
ut qui tanta voluptate reliquarū maculas au
diebat. ⁊ ip̄e in eorum cetum adderetur.

143. De florentino iuvene qui no
uercam suam subegit

Lorenzie iuuenis quidā cum nouercam
 subigeret. ac supuēiens pater filiu m
 stupro uxoris deprehēdiss. rē nouita/
 te indignitateq3 pmo⁹ clamādo obiu⁹ gare ac
 criter filiū cepit. ille tergiversando p⁹ m excu
 sabat. cū diuti⁹ elatiozib⁹ verbis ābo cōcerta:
 rent. clāore excit⁹ supuēit vicin⁹ quidā ad iuz:
 gia cōponenda. ignar⁹ rei. Cū peter⁹ cōtētōis
 causam. ill⁹ ob domesticā turpitudinēz silenti/
 bus. instabat vicin⁹ oehemēti⁹ ut cāz nosceret.
 Tādē cū pater m filiū culpā reiceret. tum fi
 li⁹ p⁹rior. h⁹ p⁹ me⁹ admodū indiscet⁹ inq⁹. mi/
 lies matzē meā futuit. me etiā tacente. nūc qz
 semel uxore suā agnouit ut rudis atq3 incōsul:
 tus celū clamozib⁹ veluri insan⁹ replet. Risit il
 le facetuz filij responsuz. z patzē quoad pol
 tuit solatus discessit.

144. Disceptatio frat⁹z minoz p imaginē sancti
 Francisci fienda.

† Patres quidā ordmīs minoz decreue/
 rant accersito pictore. ut imaginē beati
 Francisci pingeret. h⁹ m forma picture
 dissidebāt. cū alter stigmaricū. alter ad pplm
 predicātez. ali⁹ alio mō pingendū censeret. In
 ea disceptōne cū vniuersuz diem cōsumsissent.
 nulla certa sentētia. pictorē dubiū quidnā age
 ret relinquētes dormituz ire. Dictoz inspecta
 frat⁹z insulitate. cū se delusum putaret. figu/
 ram eam p⁹mixt fistola sonātem. alij laqueo su:
 spenso dicunt. statimq3 abijt. figura inspecta
 fratres. cū pictorem (ut male mulctaret⁹) que /

lissent. ille vero pedibus sibi consulisset. exi/
stimātes summā religiōm cōtumeliā illatam
pictorem ad penam quezebant.

145. De sacerdote florentino q̄ ungariā merat.

Est in regno ungarie moris ut p^o missam
celebratā. omnes qui assunt oculis li ppi
entibus accedētes ppius altare a sacer
dote aqua in calicem effusa oculos conspergā
tur. dicit autem interim sacerdos verba quedā
ex sacris litteris bonam valitudinem p^{re}can/
tia. Accessit ad ungariam olim sacerdos qui/
dam florentinus cum Philippo qui hispanus
cognominabatur. Hic cum astante Sigismun/
do rege missam dixisset. accesserunt plures ad
eum li ppiētes. ut aqua de more oculos con/
spergerentur. At ille existimans id nimio po/
tu & crapula contigisse. assumpto calice ita em
fieri viderat. astantes resperlit dicens lingua
itala beete meno che siate mortaghiadi. idēst
moziamini gladio. quod intelligens rex idem
qz imperator risum contineri non potuit. Po/
st die vero in conuiuio ioci causa verba sacer
dotis referens li ppiētes ad iracundiā. cete/
ros omnes ad risum cōmouit.

146. Responso rustici ad patronū sui fundi.

Rusticus quidam nostris roganti patro
no fundi quo maxime tempore plurib⁹
laboribus implicarentur. maio respon/
dit. sciscitanti causam id emm mirum f iij

videbatur. cum id temporis quedam ab opere
rustico vacatio eē videat^r. q^o nā inquit ⁊ n^{ra}s
⁊ vestras nos uxores subigere oportet.

147. Ridiculi hominis dictum.

Romanus quidam nobis notus ascendit
maceriem in arundinetis sitam. ac similē
ad populum cōcionanti. cepit ad arun-
dines loqui. disserens multa de urbis statu in-
terdicendum ex leui aua. arundinū capita ce-
perunt flecti. homo ridiculus. qui sibi arundi-
nes pro hominibus finxerat tanq̃ pro contio-
ne gratias agerent. non tanta reuerētia (mqt)
domini romani. nam ego ex vobis minim⁹ sum
hoc postea in puerbij locum venit.

148. Derisio hominis porci
cum occidere volentis.

Mos erat in oppido quodam picem. ut q̃
hieme porcum occidisset vicinam ad ce-
nam mutaret. quidam quo pacto eam
impensam vicaret. compatrem consulijt. dic-
inquit ille cras. porcum tibi hac nocte furto
ablatum. ⁊ simul nihil tale alio ferente clam
porcum nocte subripuit mane conspiciens sibi
porcum ablatum. ad compatrem pfectus. al-
ta voce quezebatur porcum sibi furto subrep-
tum. Tum alter recte compater mi sapias inquit
ita em̃ te docui locuturum. Cum ille sepius
⁊ per deos omnes iuraret id verum esse. bene
agis respondebat. ⁊ secundum consilium meū

Cum ille iuramento itezaret. hoc modo te lo/
qui debere antea monui respondebat. ⁊ sanum
consilium dedi tibi. tandem elusus abiit.

149. Dictum Eazmi camis.

Fazmus camis dux armon. opa ghibel/
line factionis ricimū ingressus ex cōpo/
sito guelfon tū bona diripuit. his con/
sumptis cepit ⁊ ghibellmon dom⁹ eximare
tanq̃ beluon bonis refertas. Dum illi apud
ducem querebantur se cum ghibellini essent in/
digne spoliari. Tū Fazm⁹ vez dicitis filij mei
ghibellini estis omnes sed bona sunt guelfa.
hoc pacto nullo factionis discrimine bōa om/
nium direpta sunt.

150. De adolescente qui ignar⁹ rex

uxorem prima nocte nō cognouit.

Adolescens bononiensis stupidi ingemij
⁊ insulsi. uxorem duxit adolescentulam
forma egregiam. prima nocte ignarus
rezum ⁊ qui nūq̃ mulierem cognouisset mari/
tium non cōsumauit. mane rogatus a socio
Quomodo res nocturne pcessissent. suspirans
male inquit. nam cum diu quesisset uxoris cō/
cubitum. tandem illam absq̃ foramine cōsue/
to (ut aiebant) ab se repertam. Cognita illius
stullicia socius. tace inquit obsecro neq̃ vez/
bum hiscas. cum res sit magni pudoris ac pe/
riculi si palam fiat. Ille cum auxilium ⁊ consi/
liū sū periss. ego laborē p te subibo ait h⁹ fo/
ramē faciēdi si mihi sūptuosā cenē vel p̃bere

sed octo dierum spacium mihi op⁹ est ad hāc
 rem(cū admodū sit difficilis) pficiendā. Annu
 it aut stult⁹. & secreto illū cū vxore noctu col
 locauit. ipe in alio lectu recubāns. Transacto
 spatio cū vna esset admodū patēs amici opā.
 vt sentes non essent timēdi. accersito viro. mē
 tum diuqz se sudasse dixit in obsequiū eius. &
 tādē cōfectū foramē. qđ querebat. Docta a/
 dolescentūla viro gzatulata est. amici labores
 cōmendās. Stult⁹ cum vxorem pforatā inue/
 misset. let⁹ & socio gzatias egit. & cenā psoluit.

151. De vxore pastoris q̄ de sacerdote filiū hūit
P Astoris cuiusdam in riuo frigido oppi/
 dulo montaneo vxor cum sacerdote cō
 sueuerat coire ex quo puerum cōcepit.
 educauitqz in pastoris domo cum puer esset se
 ptēnis. sacerdos benigne allocutus pastorem
 ait. tandē eū puerū suum filium esse. rogauitqz
 vt sua voluntate puer ad se migzaret. minime
 hoc fiet pastor inquit. ego puerū pro me vo
 lo qui sit domi natus. Male em̄ ageretur me/
 cum & cum patzono meo inquit. si omnes ag
 nos qui ex ouibus alieno ariete compzessis o
 riuntur. traderem arietum patzomīs.

152. De rustico q̄ asinos onustos dduxit frumto
I N consilio pusmo. Rusticus cum gra/
 tiam certam querezet. tāq̄ inhōesta pos
 tulāti ciuis vnus otradixit. Postridie
 admomēt⁹ hō. tres asinos frumento onustos.
 domum eius(qui cōtradixerat) deduxit. Post
 quartum diem sentēcia mutata multis verbis

rustici causam cuius egit. tum vicinus eius interloquendum ad socios inquit. auditis ne quemadmodum illi asini rugiunt in frumentum susceptum iocatus.

63. Eacetum dictum pauperis ad diuitem frigere.

D Iues quidam suffultus vestibus hieme bonam proficiscens. reposito inter montana rustico. qui omnia tantum et ea contrita tunica indutus erat. admiratur in tanta frigoris (mues enim et ventus erant) hominis patientiam rogauit nunquid non frigeret. minime alter cum leco respondisset vultu stupenti responsum dicenti que ego sub pellibus algeat seminudus non sentis frigus. Si tu inquit ille omnes tuas vestes ferres. sicuti ego meas tu quoque nequaquam frigeres.

64. De montano qui filiam desponsare volebat.

C Vpibat ex oppido pergula montanus desponsare omni ex vicinis iuuenem filiam quam ille conspicatus ut cum minime teneram et adolescentiorem respiceret. Insultus pater maturior est inquit quam opimeris. tres enim iam filios pepit ex clerico sacerdotis nostri.

65. De presbitero qui adolescentule decimas dare precepit.

Ruggis ea nobilis est in occidente ciuitas in qua adolescentula haud admodum scita fatebatur parochiano peccata sua. Ille cum inter cetera quesisset an debitas decimas traderet sacerdoti. persuasit etiam

coitus decimam esse reddendam. quam iuuen-
cula (ut se ere alieno liberaret) statim p̄soluit.
domū cardius reuersa. Admiranti viro causam
more absq; ullo timore dixit. Vir rē dissimu-
lans. post quadeiduū prochianū ad prandium
vocaui nōnull' adhibitis quo res fieret noti-
or. Cum sederet in mensa. vir narrata prius fa-
bula. ad sacerdotem versus. postq̄ inquit tibi
rex oīm vxoris mee debetur decima. ⁊ hanc
quoq; accipias. ⁊ simul vas stercore. ⁊ vrina
vxoris plenū ori ad motū in mēsa libe' d̄pulit.

156. De medico qui vxorem
sutoris infirmā subegit.

S Vtor quispiā florentie. ad vxorē non re-
cte valentem. medicū sibi notum roga-
uit adire. Ille absente viro domū p̄fe-
ctus. vxorem ei⁹ licet reluctātem cōp̄essit in
lectulo. vir rediens cum medicū abeūtem (qui
se recte mulierem curasse dixit) vxorē lacriman-
tem capite dissoluto inuenit. medici p̄fidia og-
nita rem dissimulauit. ⁊ post dies octo sump-
to p̄ciciorī pāno ad vxorē medici p̄fectus
dixit se ab eo missum. quo sibi interior tunicā
(ea cocta vocatur) fieri. op⁹ ut m̄z q̄ forma est
egregia. maior ex pte nudaret' quo recti⁹ cor-
poris mensura capi possit. ad vestem recte per-
ficiendam. nudatā remotis arbitris sutor com-
p̄imit. parem vicem medico reddens quod ⁊
postea obiecit ei.

157. De florentino qui filiam
vidue desponsauerat.

F Loquentius qui sibi scitus videbatur .
 vidue filiam cum desponsasset . uxoris
 domū (ut fit) sepius accedens absente ali
 quādo matre . adolescentulā cognouit . Ex vul
 tu filie cognita re mater . iurgare acriter illam
 cepit . que se domūq; debonestasset . Demū te/
 stans matrimonium illud minime ratū esse futu/
 rum . & se acturā emixe ut id solueretur . Rediēs
 vir qui id obseruabat absente socru . cū mestā
 iuuenem deprehendisset . quesita causa . matris
 sententiam de distrabendo matrimonio intel/
 lexit . quid tu ille . matri obsequi volo respon/
 dit . alter in tua est potestate inquit . cum illa
 modum querezet . antea ait inferiores partes
 egisti . nunc superiores euadas oportet . ut p cō
 trarium actum dissolutio matrimonij fiat . con/
 sensit illa & matrimonium dissoluit . Tandem
 illa virum . ille uxorem alteram duxit . In eius
 nuptijs prior sponsa affuit . & cum ambo pre/
 teritorum memoria inuicem subridere cepisset
 videns hec noua uxor & aliquid suspicans
 mali . noctu rogauit virum . & quid ille sibi vo/
 luisset risus . tergiversantem detundendo com/
 pulit . ut fabulam referret . & simul illius stul/
 ticiam accusaret . Tum uxor contristetur (in/
 quit) illam deus . que tam fuit amens ut id no/
 tum fecisset matri . quid enim opus erat ut ma/
 tri uesti cōcubitū referret stulta . Me qdē nū/
 famulū ampliū centies cognouit . neq; ullū vn/
 q̄ vbi a me innotuit matri . Tacuit vir . senti/
 ens sibi debitā mercedē impēsā .

158. De Feneratoee Vicentino.

V Enezator vicentim⁹ religiosum magne
autoritatis viri. cōtinuos sermones de
more ad populū hñtem. hortabatur se
pius. vt acriter mueret contra vsurarios.
detestareturq; q̄ maxime vitiū qđ p̄cipue in
ea vrbe vigeret. adq; istabat vt qñz esset mole
stus religioso. Admirat⁹ vnus tam cōtinuo in
stantem p̄ ei⁹ rei castigatōne. cuius questū ip
se faceret quid sibi tam frequēs sollicitudo vel
let. Tū ille ita multi sunt inquit in hoc loco q̄
artem vsurariam exercēt. vt cū pauci admodū
ad me accedāt. nihil faciā lucti. Sed si ceteris
fen⁹ dissuasū erit cessabūt ipi ⁊ pueniēt ad me
omnium reliquorū emolumenta. hoc mihi po
stea religiosus. ridēs reculit.

159. Fabula facetissima ianmini coci.

I Annius coqu⁹ baronti pistoziēsis. q̄ ve
netijs coquimariā exercuerat. in cōuiuio
secretariorū reculit fabulā admodū io/
cūdā. Venet⁹ inquit insulsus fui q̄ p̄ iniuriā vx/
orem vapulaui. cū filios habere cupet q̄ ac/
ceptā iuriā vlciscerēt⁹ vxor at esset steril⁹ roga
uit amicū q̄ filiorū p̄creandorū opificē se op
timū p̄fitebatur. vt sibi hoc mun⁹ impēderet
p̄creandi. Ille opā studiūq; pollicit⁹ mariti vi
ce fungebatur. Interim cū semel relicto ad se
rendum agrum vixit. ne quid ei operi impedi
menti afferet. per urbem vagaretur. obuio
ac maiora mināci mimico o ho quassans caput
tace stulte inquit. Nescis bñ qđ te q̄ agat⁹ domi

siquidem id scires. nedum cōtineres mīas sed
timeres tibi Eic iammibi crede fit qui cito faci
et vīdictam nostram.

De fatuo veneto q̄ equitans calcaria in sinu
A Ddidit ⁊ alteri⁹ veneri. haud: Gestabat.
imparem stulticiā qui cū equū alcēdissz.
rus itur⁹. calcaria in sinu ferebat. equ⁹
pigre tardeqz ambularet. ille calcaneis armos
sepius percutiendo. tu nō moueris en inquit.
si scires quid in sinu habeam mutares passum.

De veneto insano quēfarma copula circū
foraneus derisit.

N Arrauit quoqz aliā fabulaz. in q̄ pluri
muz risim⁹. Atit farmacoplaz circūfora
neū venetias. venisse c⁹ in vexillo pict⁹
erat priap⁹ plurib⁹ ligatul distinct⁹. Accessit
quidam venet⁹. quid illa distinctio significaz
querens. ille p iocum ait. membz suū esse il
lius nature vt q̄ mulierem prima tm pte cog
nosceret. mercatores faceret. secūda milices.
tercia duces. quarta pontifices ⁊ priū p qua
libet psonaz petebat. Id credens stult⁹ cōmu
mcata re cum vxore domuz vocauit hōiez. pa
cto pretio vt sibi filiū militem faceret. cuz ad
coitū cū vxore vētū essz. marit⁹ hīlās se abire
clanculum p⁹ lectū secessit. ⁊ cū illi gignendo
militi inuenti essent. prohilijt fatuus. ⁊ culum
lessozis vehementer pmens vt quarte quoqz p
tis beneficio vteretur. p sancta dei euangelia
h̄ erit papa inquit. putās se sociū defraudasse.

162. De veneto qui teruissimum perficiscens a ser-
uo in renes lapide percussus est.

Venet⁹ teruissimū pfectur⁹ equo cōduc-
tebatur. hūo pedib⁹ iter faciente in-
tereundū cū equus serui calce per-
cussus. ille dolore mot⁹. abrepto saxo equū
ulcisci cupiens. casu in renes patrom p̄iecit.
credidit stultus equū id egisse. Cū seruus qui
tardius ex vulnere mcedebat increparet a dño
nequeo citius pficisci m̄qt. ex equi calce quo
me afflixit. Tū ille ne cures inquit. est video
admodū calcitrosus. nā & mihi quoq³ mō cal-
cem magnum in renes dedit.

163. De vulpe a rustico in palea abscondita que
fugabatur a camb⁹.

Vlpes olim fugiēs in venatione canes.
diuertit ad rusticum qui in area triticū
terebat rogās ut a camb⁹ tueret^r. & sic
pollicita est nūq³ se eius pullos gallinaceos le-
suram. Annuic rustic⁹ additōi. & sumptis pale-
is furcula vulpē texit. Aduenit vn⁹ & item al⁹
ex venatorib⁹ vulpē querens. rogabāt at rusticū
cū nūquid vulpē fugientē vidisset & icer ei⁹
Ille verbis vulpē p certā viā diffugisse nutu
vero & oculis latere sub paleis innuebat. illi
poti⁹ ad verba q̄ nutum respicientes abierūt.
Tū rustic⁹ detecta vulpe. sua inqt mō pmissa.
nā & bis meis euasisti cū dicerē te abisse. At il-
la q̄ sibi timēs p rimā int^r paleas rusticum con-
templabatur diligēter. & ba tua inqt bōa fue-
runt. & actus satis mali. Dictū in eos qui vnū

verbis aliud re agunt.

164. De florentino qui equum emerat.

Notus mihi florentinus rome empturus
necessario equum pactus est cum venditore
quod .xxv. aureos precium carius equo postu-
labat se .xv. daturum in presentia. reliquorum vero
se debitorem eius esse vellet annuit. venditor po-
stridie cum residuum periret. solutionem recusans
sua conventa emptor inquit. Depigimus quidem ut
debitor tuus sis futurus si aut tibi satisfecisset se
non futurum amplius debitorem.

165. Facetissimum histriomae Gonnelle.

Gonnella quondam histrio profacit pollici-
tus est ob pauculos numos se quendam
ferzariensem quid id admodum cupiebat
diuinum esse facturum. Accessito ut una seorsum in
lecto cuberet homine. venter facitum ventris in le-
cto emisit. deinde eum interiorum lectum caput
introducere iussit. quo facto cum ille fetore motus
caputque statim exerens crepitum rebus edidisti
ut videor dixisse. tum Gonnella solue numos
nam recte diuinasti inquit.

166. Altera faceta eiusdem de uno qui
diuinare volebat.

Alteri quoque ut diuinator fieret optanti
omica inquit pillula te diuinum reddam.
assentiri pillulam ex stercore confectam
in os prebuit. Ille pro fetore vomitibus stercore inquit
sapit quod dedisti. Tum Gonnella venter illum diui-
nasse affirmavit. et precium diuinationis poposcit.

167. De prodigijs nuntiatis Eugenio pape.

34
H Oc anno mense octobri cum iteꝝ ponti-
fex esset florentie plurima prodigia nū-
ciata sunt. et ita certis auctoribꝝ vti-
dem abnuere imprudētis videatur. Et como lre
allate ab honestissimis viris asserentibꝝ ea ad
se delata a plurimis q̄ id aspexerāt testabantꝝ
a certo loco qui vltra comū est mil. pas. v. vesi-
peri vigesima prima hora visum esse in gentes
canū (qui rubeo colore videbātꝝ) multitudinē
ad quatuor milia. iter alamaniam versus face-
re. Hanc veluti primā acie sequebatur bouū pe-
cudūqꝫ ingens numerꝝ. Post hos equites pe-
ditesqꝫ in turmas cohortesqꝫ diuisit. scutis
plures ado magꝝ manu vt exercitū representā-
rent. quorū ptim vix capita. partim sine capite
cōspiciebantur. Vltima acies erat hōis p mag-
ni gigantis more equo altiori infidentis. et ip-
se magnā iumētōꝝ diuersi generis copiā secū-
ducēs. tris ferme horas eorū transiit fuit lon-
gissimo agmine. vt diuersis in locis apparet
cuius rei plures extāt testes vizi femineqꝫ. q̄ e-
tiam propiꝝ cōspiciendi causa accesserūt. Post
solis occasuz veluti ad alia transissent nequāqꝫ
conspēti sunt.

168. **M**irandum conspiciendum.
Φ Auci post diebꝝ. et ab vrbe rome alla-
ta sunt alia aut dubia fide. cū manifesta
extent vestigia. Ventoꝝ turbine coor-
to die vicesima septēbris. muri castelli deserti
qui borgetꝝ appellatur ape urbē mil. pas. sex et
item ecclesia quedā perfectusta ei loco appinqua

solotenus deiecta sunt. ita contritis lapidib⁹
 ut māib⁹ hōim disturbata viderent⁹ Cauponu
 le que infra muros ezāt peginātium diuerso:
 rum cū in ea plures effugissent tectū oē subla/
 tum. alioq⁹ haud lōge in via trāslatū est absq⁹
 hominū nocumēto. turzis quoq⁹ ecclesie s̄acte
 Rufine lōge ab vrbe mil. pas. x. in hora tranſi
 bermā mare & sus casale appellatū a solo auul
 sa prostrataq⁹ est hoz causam multis miranti/
 bus sciscitātibusq⁹ bubulci duo. q̄ eo in casa:
 li morabantur agriculture causa. ad urbē ob
 rei nouitatē accedentes retulerūt. sepi⁹ ab se
 visum in siluis p̄p̄m̄quis in ābulātem cardinale
 qui in sepulchro hadziā ex vulnere nup̄ dece:
 ssit p̄iarchā agnōiatū veste desuper lmtea ut
 moris est cardinaliū & bireto capite detecto. p̄
 ut deferre consueuerat. mest⁹ lamērantē ac cons:
 querentē. eo & o tpe quo veteroz turbo adeo re
 pens fuit interdiu at erat. & spectū ab sese in a
 rea inter v̄etos āplexātē eā turzim. & ab solo a
 se lōgius delatā ad terrā p̄strasse. & plures in/
 sup̄ querc⁹ atq⁹ ilices mire grossitudinis ab ra
 dicibus auulsas. atq⁹ alio eē delatas. q̄b⁹ reb⁹
 cū paz fides haberet⁹. multi cum accessissent
 id pro comperito retulerunt.

N 109. De notario florentino falso
 Otarius quidā florentin⁹ q̄ paz questus
 arte sua faciebat. excogitata aliq̄d lu/
 crandi & sutia adolescētē q̄ndā adiit pe
 tēs nūq̄d ei satisfactū eēt de q̄ngētis florentis q̄
 olim p̄ri p̄ quēdā iam defunctū mutui cā debe
 bantur. Insci⁹ ille negabat. id debitū in **S i**

39
nōib⁹ p̄ris esse. notari⁹ id instrumēto cōstare ab
se facto asserēs. iuuenē ppulic. ut nūmis redēp
to instrumēto apd̄ p̄torē debitū peterz. citat⁹
fili⁹ ei⁹ q̄ debitor dicebat⁹ negauit parentē vn
q̄ mutuo quitq̄ ab alio sumplisse. cū m̄hil de
ea re (ut mos est mercatorib⁹) libris suis cōsta
ret. statimq; ad notariū p̄fect⁹ ut fl̄m hōiem
arguere cepit. q̄ qd̄ nūq̄ esset actū scripsissz. cū
notari⁹ nescis fili t̄pis illi⁹ acta m̄qt. cū nōdū
nat⁹ esses p̄i quōdā tuuseam sumimam mutuo
sumpsit. s; p̄ paucos restituit menses. ei⁹ rei e
go ḡctum fims feci. quo liberat⁹ est pat⁹. Il
le pecūia data instrumētū redemit. ⁊ ea mole
stia p̄ducto fine liberat⁹ est. Ita ab utroq; nū
mos bella fraude contraxit.

170. De monacho q̄ misit p̄ foramē tabule papū

IN piceno est oppidū elis nōie. in eo mo
nachus quidā q̄ lup⁹ vocabat⁹ amabat
ḡmēm adolefcētiorē. cui cū multis v
bis coitū suafisset. cessit illa tādē p̄cib⁹ s; cū
verita essz ne nimio dolore transfoderetur. pau
lulumq; hesitaret. mōach⁹ tabulā lignēā p̄ c⁹
foramē telū mitteret⁹. inter mediā se positū
dixit. Dehinc tabula abigena q̄ p̄tem⁹ erat q̄si
ta. ac paulū p̄forata ad puellā clāculū adijt.
missoq; p̄ foramē p̄iapo. q̄ adhuc dormiebat.
cū puellā deosculari suauiter cepissz. sublati
vestib⁹ cibū d̄cupitū q̄rebat. Virga x̄o suau
tate oris ⁊ inferioris p̄tis tactu exp̄gefc̄tā ce
pit admod⁹ ⁊ p̄ter mēsurā foraminis tumescē
ado ut valde cōstricta teneret⁹. Res ita in ar
cto erat. ut nez iḡdi nezegdiabsz mag⁹ dolore

posset. Versa in dolore voluptate clamare et
gemere monach⁹ cepit nimio vexat⁹ cruciatu.
Exercita puella cum osculo solari hominem velle et
re optata perfice⁹ in doloris leuamen. tormentum
augebat. nam cum ex ea re voga tumetior fieret.
eo arcti⁹ torquibat⁹. Cruciabat⁹ miser petens aquam
frigidam. quam absoluto celo. tuorum ille resideret. Vir⁹
quam domesticos timeret. aquam petere non audebat. tam
de hominis clamore doloreque percuta. aquam aduenit
ea perfuso igne. et ea parte quam tabula inserta erat
paululum tumor abiit. Monach⁹ cum iam strepitum
quendam domi fieri sentiret. abeundi cupidus ta
bula mibi⁹ deduxit. maiori ex parte decoratum. me
dicum cum morbo gravissimum. fabula palam factam si ceteris
tanto sua vitia ostenderet. plures fieret contemtores.
17. Horribile de pueris qui infantulos concedebat
I Miseram his nostris confabulationibus re nefan
dam horrendamque. nullam antea seculum auditam.
quam ego quoque fabulosam existimabam quomodo
ad litteras cuiusdam regis secretarii certior factus
sum vix esse quod ferebat⁹. sententia periculi lita
rum his ferme verbis explicabat⁹. Hic monstro silez
accessisse apud neapolim. x. mili. passuum in motu /
b⁹ sume quod est castum eo loci situm. puer lobard⁹
xiii. annorum captus est ad portum productus qui iam duos
infantes trium annorum concederat. Seducebat eos
blanditiis in speluncam quandam. atque ibi suspensos in
frustra periebat⁹ primum crudas a recenti cede car
nes edens. primum igni coctas. Fasset se plures al
ios concedisse idque se agere. quam sapidiores filios
carnibus videret⁹. seque denuo coelsum si posset
Cum dubitaret infamia ne hoc faceret. consule ad
cetera respondit. ut feritate non demencia factum ostendat

172. De equite florentino qui fingens se itura
foras. in scia coniuge in cubiculo latuit.

Eques florentinus podagrosus. cui nomen
honoris causa reticeo. habebat uxorem
que indispenfatore domus oculos concieperat.
id viro cum esset perspectum. ac die festo simul
lasset se foras itura. in cubiculo in scia uxore la
tuit. Illa euestigio viam abesse rata dispensato
rem claculum acceffito. Volo inquit post aliqua
primi congressus verba. ut ludum aliquem inter nos
meam. cum ille annueret. simulem ait mulier
bellum inter nos esse. et pacem postea faciemus. Al
tero modum querente. luctemur paulum inquit. et
cum me ad terram prostraueris. telum inferens
in meum vulnus tuncque mutuis osculis pacem
constituemus. Placuit illi. cum semper pacem audi
ssim laudari ab omnibus. pax tam suavis futura. Cum
vero recumbentes ad pacem se pararent. tum vir
e latebra egrediens. centum iam ego diebus meis
inquit paces profeci. hanc ego unam tantum dirimam
propter consuetudinem meam. Ita pace infecti abierunt.

173. De quodam volente se videri summe
castitatis in adulterio deprehenso

Quidam ciuis noster qui se castum summeque
religionis videri volebat. semel deprehensus
a socio in coitu inhonesto. acriter ab illo repro
batus est. quod castitatem predicans in id facinus
laberetur. Tum alter ob hoc inquit. non propter luxuriam
ut forsitan putes. sed ad domadam macerandamque
hanc miseram carnem. et ad purgandum renes
hoc ago. Ita et isti pessimi hypocrite quibus omnia
conpleta sunt faciunt. qui se propter eorum ambitum et scele

ra. sub aliquo honesti velamento dtegi volunt.

174. Ad idem

Eremita qui pisis morabat. tpe Detzi:
gamba curte. mezetzicem noctu in suaz
cellulā deduxit. vigehesq3 ea nocte mulierem
cognouit sp cū moueret clunes vt crimen fus-
geret luxurie. vulgarib9 verbis dicens. doma-
ti carne catiuella. b° est. doma te miserzima ca-
ro. qd cū retuliss3 mezetzi ille vbe pulsus est
175. De paupe qui nauicula victum quezebat.

Pupulus q nauicula ad flumen. trans/
portandis hōibus victum qzebat. cum
neminem vna die transuexiss3. seroq3 me-
stus domum rediret. apparuit lōge quidā cla-
mitans vt ueheret. Ille lucellum sperans cum
rediiss3. letus hōiem traduxit. cum pecuniā pe-
teret ille emixe iurās nullos sibi nūmos adesse
se sapientiam illi p nummis daturū pollicetur
Quid nauta num familia mea inquit esuriens
sapientia p cibo pasci pōt Hoc solo alter ait ti-
bi satis possum facere. Ille subiratus petens q
nam hec ess3 sapientia. vt nunq ait quempiam
trāsportes de cetero. nisi prius pecuniā recep-
ta. tum vt nunq dicas vxori. cuiq3 maius gem-
tale membrū q tibi esse. His auditis mestus
domum redijt. Vxor x quid questus fecisset ad-
emendum panem cum pcunctat. vir p lucro
sapientiā se reportasse affirmat. remq3 narzans
ordine traditā sapientiā refert Mulier cum ad
gemtale aurem erexiss3. nunqd mi vir inqt. non
omnes eq mensura estis Vab rñdit. mag 8 iij

est int' nos dñs Nā sacerdos nē dimidio ferme
nos oēs excedit. ⁊ brachiū extendēs m̄surā de
scripsit Illa statim in sacerdote accēsa nunq̄ pe
stitit quoad vir an ve' dixissz q̄primū expiret.
Ita sapiētia in stulticiā v̄sa docuit reticēda no
176. bis esse q̄ sunt nocitura De quodā insulso me
diolanēsi. q̄ in scriptis porrex p̄ctā sua sacdoti
M Ediolanensis qdā. siue stultus. siue p̄po
czita. siue obliuiosus cum libellum qn/
dam pergrandem suozū erratozū scripsi
set. p̄fect⁹ est semel ad virum doctissimū inqz
ea re admodū peritum Antomū radensem me
diolanensem ex ordine minorū ut ei p̄ctā sua
dfitezet. libelloqz p̄cto rogauit ut eū lege
ret. q̄ dtimeret dfessiōm suam. Vir scitus ⁊ p̄u
dens q̄ eā lectionem plurimi t̄pis esse videret
stulticia hōis cognita. paucis illū verbosum
interrogās. ab omibus te inq̄t q̄ in hoc codice
ptinent. absoluo. Cū alter quā sibi penitentiā
miungeret rogaret. ut p̄ mensem hūc inq̄t tuū
libellum septies in die legas. Cum id a se fieri
posse negarz. p̄stitit dfessor in snia. Ita fatui v̄
bositas faceto rñso otusa est 177. De quodā q̄
visitādo affines vxoris volebat a sociodm̄dari
D Espōsauerat vxorem qdā haud satis fir
ma valitudine ⁊ minime opulent⁹ accer
sit⁹ estate ad cenā ab vxoris p̄ntibus. duxit se
cū amicum qndā rogās ut semp verbis auge
ret ea que ab se dicerent. Laudante socru tum
cā q̄ vellit⁹ erat. se aliā multo pulchriorem ge
ner h̄re dixit. Tū socius p̄ter eā. alteram etiā

inquit duplo p̄ctosiorē illi esse asseueravit. rogan-
te socero ⁊ q̄s possēssōes h̄ret. se p̄diū ex oppi/
dum posside' ait. q̄d victū subpeditaret. Nō me
mimisti inquit soci⁹ ⁊ alterius p̄dij q̄d illo multo
est elegati⁹. ex q̄o plurimos nūmos q̄bis Deifi
ad singula q̄ ab illo iactabant' soci⁹ duplū ofe-
rebat Cū h̄o pazū q̄d ederet. socerq; hortaret'
ad cibū. nō bñ me inquit estate habeo Plac soci⁹
vt solitā iactāciā h̄uaret. pl⁹ multo q̄ dicat est
inquit Nā estate male se h̄z. ⁊ multo pei⁹ h̄peme
His x̄bis cū risissent omēs leuissimi h̄ois iactā-
ciā. ad falsam laudē q̄litā. stulticie p̄miū tulit
178 De pasq̄no quodā senensi q̄ imposuit cuidam

Pasquim⁹ senensis vir Ex statu vt creparet.
dicax ac iocosus mutato statu ciuitatis.
cū exul a p̄ria ferrariā se otulissz. accessit ad eū
visendi grā ciuis q̄dā senens h̄aud magni viz p̄-
cij q̄ ex v̄eneficijs senas redibat Comitez a Pas-
q̄no suscept⁹ Cū interloq̄ndū suā ille opā si q̄d
in ei⁹ grām age' possz sems pollicet'. ⁊ aliqd se
posse ad iactāciā oñdēs subderet. e⁹ sum de cor-
pe p̄ntis stat⁹. tū Pasq̄n⁹ vtīmā cito crepet id
corp⁹ inquit. vt tu tuiq; siles ex eo q̄p̄rimū eg'
diant' Facete iactāciā h̄ois castigauit

179 De doctore q̄ l̄ali h̄mōe loq̄bat' in auib⁹ ca-
Doctoz mediolanēs piend⁹ ⁊ indoct⁹ erat
indoct⁹ atz insulsus h̄oiem q̄ ad capiēdas
aves cū noctua p̄ficiscebāt' rogauit vt se q̄ id
vide' cupiebat. ad capturā auīū secū ducezet.
Amuit aucep⁹. ⁊ h̄oiem f̄zōdib⁹ otectū iux no-
ctūā statuit. ea odirōe ne x̄bū faceret. ne aves
terrent' Cū auicule plures ouemissent. stult⁹ ille

euestigio exclamauit auiculas multas adesse.
vt rete straheret. Ille audita voce diffugerunt
incepat acriter ab aucupe silentium est pol
licitus. aues cū iterū duemissent. euestigio stul
t⁹ verbis latinis aues p⁹ multe sunt inq^t. existi
mans q^d ab eo latine dicebant^r aues minime in
tellecturas Rursus fugientib⁹ auibus cum au
ceps captura frustaret^r. hōiem acerzime q^d
locut⁹ ess⁹ obiurgauit Tum alt⁹. nunq^t latine
sciunt inq^t aues. existimauit doctor ille nō ad
sonum. s³ ad sensum verborū. tanq^m ab se intel
lectam vocem aues diffugisse

180 De muliere se credente ad laudem trahi
ofitendo latiorē vuluam hīe

S Vbigebat^r ab adultero mulier senensis.
hic cum post coitū in ei⁹ otumeliā dixi
set. se nunq^m in alia latiorē vuluā repisse. illa
existimans id sibi laudi esse. ex grā tua hoc in
q^t dicis nō meo merito. vtmā mihi ea quam p⁹
fers adess⁹ copia. nā multo ppter ea me nobilio
rem & maiori extimandam reputarem.

181 De adolescentula laborante ex ptu facetū

A Dolescentula paulo simplicior floren
tie laborabat ex ptu magno in dolore
ofstituta Cum diuti⁹ summo cruciatu dis
straheret^r & aliqⁿ obstetrix sumpto lumine se
cretiora illius inspiceret. an nondū infans eg
deret^r Posticā etiā an ea p⁹diret infans inspicere
iussit. nā & secū ea quoq³ pte qⁿq³ virū coisse ait

182 De quodā q^d romanū adole
scentulū admodum laudauit

Romanum adolescentulum admodum formosum. s3 honestate p̄ditum. certe dedis-
tum studijs lrazū laudabat ad modum
quidā e nostris formā moresq3 ei9 multis ver-
bis extollens. & cum plures in eū laudes cōge-
ssissent tandem existimo inquit Ihesum xpm no-
strum cum id esset etatis nequaquā alia atq3 ista
forma fuisse. ingens latus forme. ut qua nullā
exquisitiorē neq3 demosthenes neq3 cicero ad-
uenisset.

183. De plurib9 q̄ diuersa bōa sibi optabāt.

Erant cōplures florentie colloquētes &
sibi diuersa bona optātes ut fit. cū alt'
se pontificē maximū. alter regem. alter
qui ppiā aliud se velle esse asseueraret. tū puer.
loquacul9 qui aderat. ego inquit pepo esse vel-
lem. Rogatus quā ob causam. qm̄ oēs mihi cu-
lum olfacerent rñdit. Est em̄ mos frequens ut
melones empturi posteriorē olfacerēt ptem.

184. De mercatore qui laudādo vxorē suā asse-
rebat eā nūq̄ vētris crepitū edidisse.

Mercator quidā coram dño cui subditus
erat. vxorē inter cetera cōmēdans. cum
dixisset illā nūq̄ ventris crepitū edidisse.
se. admirat9 dñs. idq3 negās fieri potuisse. posi-
to inter eos opipere cene pignore. q̄ añq̄ tres
exissent m̄ses aliquos crepit9 eder9 vxor9, merca-
torē postridie rogauit ut q̄ngētos sibi aureos
infra octo dies reddēdos mutuo dceder9. Gra-
uabat' ille tantā sūmā ab eo mutuo dcedēdā.
Assensit egre tñ & pecūiā dcessit. Cū sollicit9 di-
em cōuentū expectasset. accessit ad dñm credi.

tā pecūiā poscēs. Alter tāq̃ re gūiozi p̃ssus
 gavit mercatorē velut in arcto d̃stitut⁹ ut p̃
 re admodū gūi. alios q̃ngētos mutuarz. se oēs
 infra mēse pollicet⁹ restitutum. cū bon⁹ vir di
 uici⁹ inopiā p̃ferēs denegassz. tñ ne ⁊ reliquoz
 solutio deficerz. mltis suspirijs ⁊ alios q̃ngen
 tos attulit. Domū reuers⁹ mest⁹ atqz aio eger
 mltā cogitās. p̃lma dubitās. agebat noctes
 insomnes. Vigilās sepi⁹ audiuit vxorē dormiē
 tē edere ṽeris crepit⁹. D⁹ mēsem dñs merca
 torē ad se vocauit sciscitās an vnq̃ postea vx
 orē crepitātē audissz. tū ille errozē suū d̃fess⁹
 tociēs inq̃t ut nedū cena s̃ m̃imōiū d̃sumēdū
 fuissz. 1° dco pecūie reddite ⁊ cena soluta Mul
 ta itaqz subit⁹ fugiūt dormiētes. Sapiētissima
 185. Oisli⁹ m̃asili⁹ ex ordine rñho q̃ detractorē
 augustimēsiū fuit nup̃ florētie vir excellēti in
 gemo ⁊ doctzima flic senex educauerat institu
 eratqz in studijs hūanitatis. paup̃e adolescētē
 nōie ioānē qz nouim⁹ d̃tribulē ñm adō ut p̃p̃o
 stea vir doctissim⁹ euaderz. Florētini⁹ qdā d̃d̃
 scipul⁹ (plures em̃ discēdi grā ad senē d̃fluē
 bāt) inuidia mot⁹ cepit occulte detzabe⁹ ap̃d
 m̃grm̃ adolescētē. asserēs eū veluti inq̃tū male
 de eo ⁊ sētize ⁊ loq̃. Id cū sepi⁹ egissz. tūc senex
 q̃ erat p̃audētissim⁹. q̃to inq̃t tpe ioānē nesci.
 Cū detractor laud āpli⁹ ānū rñdissz. miroz ait
 adō sapiētē te existiazi. ⁊ me stultū velle ṽpu
 tes meli⁹ āno q̃ me decēnio q̃ mecū vixit na
 turā ⁊ mores ioānis nosce. Sapiētissima rñho
 ⁊ detractatē neq̃tie coarguēs ⁊ adolescētis
 fidē d̃m̃dās. Hic si plures vterēt m̃moz essz inui
 185. die ⁊ detractōi loc⁹ Eaceta cuiusdā rñho m̃

I De rogat⁹ ab amico t^{is} ep^{is} accōmodata
 q^{ndā} sibi vellēt duo veluti apices in epō^z
 mitris constituti. r^{ndit} sig^{ficari} āteriozi nouū. po
 steriozi ver⁹ testam^{ta}. q^ā ipi tenere mēozia de/
 berent. Proce^{dēs} vlt^{er} p^{cō}tatoz cū q^{ss}isset.
 q^d etiā sig^{ficaret} due veluti cor^{rigie}. q^ā a mi/
 tra p⁹ renes pēdent. neut^z illoz inq^t ep^{os} sci
 re. Faceta r^{nsio} z multis ep^{is} accōmodata.

186 Facetū d^{ctm} cuiusdā in Eranciscū filelfū.

C Vm in pallatio ap^{lico} in cetu secretari
 oz. cui z m^{lti} viri doctissimi (vt solz) as
 derant. h^{mo} de imp^{nra} inq^{nata}q^z vita
 scelestissimi hōis Erancisci filelfi o^z eēt. mul
 tiq^z m^{lti} in eū scelera o^{ie}cissent. q^{ss}uit q^{spia}
 an filelfus gene⁹ nobil^{is} esset. tū v^{ns} o^{tribulis}
 ei⁹ optim⁹ vir z admod⁹ facet⁹. vultu ad g^{ui}/
 tatē o^{posito}. app^{ime} inq^t maxia is fulg^z no/
 bilitate. nā p^r su⁹ ip⁹ mae vestes sericas indue/
 bat. denotās sacerdotis filiū. Vestm^{ta} em q^b
 p^lbiteri i sacris vtūt⁹ vt p^limū sericea existūt

187. Vm alt⁹ n⁹ in iocūd⁹ vir. n⁹ mix ē inq^t si ne/
 pos iouis gesta p^{ntū} imitat⁹ z alteram

C europā rapuit. z alter^z ga^{imedē}. denotās
 eū z x^{giez} grecā Ioānis chrisolozē filiā ad se
 stupratā i italiā aduexisse. z q^{ndā} adolescētem
 putauimū ab eo p^{pt} formā in gretiā aduectū

188 De lenone facto ex notario.

E Bat notari⁹ gallic⁹ aumiōe in romana t^{uri}
 a admod⁹ scit⁹. q^ā cū publici scortⁱ aōze cap^{is}
 sus artem notarij descisset. questu meretricio
 vitam agebat. Is cum calendas ianuarij. quod
 est annⁱ p^{ncipium} nouam vestem induisset

in manica litteris argenteis ascripsit verbis
gallicis. de bono in melius visum est sibi lenonis
exercitium priori esse honore preferendum.

189. Eacetum cuiusdam petrilli ut libera-
ret hospitale a sordibus

Cardinalis barensis neapolitanus genere
tenebat hospitale vercellis in gallia ci-
teriori ex quo parum percipiebat emolumen-
ti. propter impensas que in pauperes ibi fiebant.
Misit ergo de suis quendam Petrillum nomine ad
colligendum pecunias. At ille cum hospitale re-
fertum variis languidus ac morbois. qui bona
loci illius assumebant conspexisset. vestimentis
medici indutus hospitale ingressus est visisque di-
uersi generis ulceribus. cum omnes convocasset.
nulla inquit medela utilis ad sanandum ulcera
vestra adhiberi potest. ex pinguedine hominis un-
guentum fiat. Itaque inter vos hodie sortem iaceam
qui pro salute ceterorum unum in aqua ponam ac co-
qui debeat. singuli his verbis terziti aufuger-
unt. ne mortis sortis in eum caderet. Eo modo hospi-
pitale impensa sordidorum hominum liberauit.

190. Eacetia cuiusdam qui suba-
gitabat omnes de domo.

Florentinus quidam habebat domi iuvenem
qui filios litteras doceret. Is diutina do-
suerudine primo ancillam. tum nutricem. de-
inde pronam. postremo etiam discipulos cognouit.
hoc cum rescisceret prius. erat enim homo profectus voca-
to in secretum cubiculum iuvene. Postquam inquit omnes
meos subegisti quod tibi vertat bene. ne quis ex-
cipiat. hoc sorte et me quoque subagites volo.

191. De sono.

Erat olim tempore Bonifacij nomi hmo
inter quosdam qs ex omibus iocundior
ac suauior esset sonus. alijs alium prefe-
rentibus litus imolensis secretarij cardinalis
florentini eius q ve' florentin9 fuit. campanu/
lam ceteris sonis iocundiozem esurienti videri
dixit. mos est em cardinalibus vt familiā ad
prandium atq3 ad cenam sono cāpanule vocēt
q cum tardiusculis sit qnq3. q ferat multozū
appetit9. audit9 fert summā esurienti volupta-
tem Itaq3 omes illum recte sensisse iudicarunt
et hij p'sertim q id sepi9 fuerant exp'ti.

192. De filio principis muto iussu pa-
tris ppter linguam maledicam

Φ Principi olim hispano erat filius adul-
tus lingue maledice ac contumeliose. qua
ex re multozū odia contraxerat. ob eam causam
p'r filio vt perpetuo silezet cū indixisset. paruit
ille. Accidit interea vt solennī diuiniō regis p-
sente regina ambo interessent. adolescens ad
cetera industrius. cum ministraret vt mut9 p'r
regina (ea impudica erat) ve' mutum surdūq3
existimās. et sibi idduce' rogauit p'rem vt secū
esse filiū pateret. Id cum impetrasset. adhibuit
eum secretiorib9 rebus. ita vt impudicitie sepe
testis esset Simili iterum diuiniō p'r post bienniū
affuit Rex interim viderat sepi9 adolescentem
quem omnes mutum putabant. Hic cum h j

regine ministraret pecijt patrem rex. casu ne an
natura filius mutus euasisset. neutrum ille re-
spondit. sed iussu suo ob lingue maledicentiam
Rogauit rex ut licentiam pmitteret loquendi. Cū
diutius pater resistisset. dicens aliquid scanda-
li secuturū. tandem regis pcepto loqui filium
si uellet iussit. Ille in primis ad regem cōuersus
habes uxorem inquit eam qua nunq̃ aliqua p-
stituta meretrix impudencior aut impbior fuit
Cōfusus rex prohibuit amplius loqui. Mos est
quorūdam ut l3 raro. tñ semp loquant' male

193. Cuiusdam tutoris factum.

Acconus de ardingellis ciuis florenti-
nus relictus tutor cuidā pupillo. cum
bona illi diutius administrasset omniaq3 gule cā
assumpsisset. tandem cū posceret' rō gestorum. iu-
ssus a magistratu pduce' libros introit' ut ai-
unt & exitus. os & nates oñdit. dicens nullos
sibi nisi illos. alterum introitus alterum exit'
libros esse.

194. De fratre q̃ cognouit om̃em malitia faceta

Frater quidam mendicantium iniecerat
oculos in om̃em adolescentem pulch-
ram. maximeq3 torquebat' amore illi. Cum pu-
deret aliquid inonestum ab ea petere. exco-
gitauit uersucia mulierem decipe Plurib' dies
bus fasciatum derulit indicem digitum. simul-
lans se maximo dolore torqueri. tandem diuti

55
ns cōquezente illo. rogauit omater. num que
remedia expertus esz. multa ille respondit. sz
mibil pfuisse. vno autem medicamto qd qdam
medicus suassz. se vti non posse. ⁊ id tale esse
vt ezubesceret pferre. Fortante mulie'ne pude
ret loqui que ad medelam tanti morbi specta
rent. Ille velut admodum timidus. aut digitū
abscindēdū esse ait a' in natura mulieris esse ali
qdiu tenendum. quoad ex calore vlcus mace
raret. sz non audere se ppter honestatem id ab
aliqua petere. Commatez pietate mota suam
operam pollicet. ille ex verecundia loco tene
broso opus esse dixit. nō em se in luce ausurum
tali obsequio vti Consensit mulier nil mali ve
rita Ille vt in obscurum ventum est. recūben
te muliere. primo digitum. deinde priapum in
vuluam inseruit. quo facto vlcus apertum esse
dixit. ⁊ sanem emisisse. ita index liberatus est.

195. Facetissimum Angelotti dictū
e cardīnali greco barbato.

A Angelottus romanus cardīnalis in mul
tis pfacetus. cum cardīnalis grec⁹ ad
curiam plixa de more barba venissz. mirantis
bus aliqdiu multis illum barbam nō depones
re ppter consuetudinem ceterozum. bene se hoc
habet inquit. nam inter tot capras percomi
mode residet vnus hircus.

196 De quodam equestre corpulento

E Questrem quendam admodum corpulentum urbem perusium ingressum. cum p multi (natura enim ad faciem sunt pmp: ti) anteriori contra morem eam parte iocando ferre dicerent. Ille faceto rursus. atque ita est opus inquit in urbe furibus ac latronibus referta

196 Facetum cuiusdam iudicis in aduocatum allegavit clementiam et nouellam. Rusa quedam testamentaria tractabat venetijs apud iudices. in certa curia seculari. Addeant aduocati partem quicquid sui clientis ius defendens. aliter et sacerdos testem sue defensionis attulit clementinam et nouellam. certam sententiam earum referens. Tum ex iudicibus gratia deus quidam. cui ea nomina ignota erant parumque cum salomone comertij contraxerat. truci vultu in aduocatum versus. quid diabole tu (inquit) non erubescis coram talibus viris feminas impudicas et meretriculas nominare. earum verba per sententias a nobis comparari putas. Existima uir ille stolidus clementine et nouelle non legum. sed feminarum nomina esse. quas ille per concubinas haberet domi.

197. Remedium ad frigus euitandum
L Verenti aliquando mihi quomodo nocte frigus in lecto vitaret. eo quidam astas ait. quo socius meus. dum vacare studiis utebatur. Nam cum semper solitus esset post cenam ventrem purgare. quandoque eo visu abstinerebat

asserens retentum sterzus calefacere noctu co-
pus Remedium frigoris desuetum.

198. De Predicatore quodam

Predicator ad populum in festo sancti
Crisostomi multis verbis extollebat san-
ctum. qd xpm suis humeris portass. sepius in-
terrogas. et qs tanta habuiss in terzis p-rogas-
tiuā. ut saluatorem ferret Et cum molestius in
hac interrogatōe pseueraret qs vnq̄ simil fu-
isset grā. Ex astantibus facit qdam. freqnti in
terrogatōe perthesus. asinus inqt qui et filium et
matrem portauit

199. De adolescentula segregata a viro.

Adolens quidam veronensis. pstant
forma adoleulam uxorem duxit. Is tū
plus equo indulgeret mōimomo pallo-
rem vultus macies ac debilitas corporis secuta
est Mater filio sollicita ac deteriozem morbum
verita. filium eius longe ab uxore ablegabat
Illa viri merens desiderio. coeuntes passeres
conspicata. abite inquit ne si vos socrus dspi-
ciat. et vos alio in diuersa distrahbat loca

200. De duorum contentōe p eodem insigni armorū

Inueniens onerarie nauis patronus qui
in gallia conductus a rege aduersus an-
glicos nauigauit. gestabat scutum in quo bo-
vis caput depictum erat. Cōspicatus h. iij

hunc gallicus nobilis. cum illud armorum in
signe sibi vendicaret. orta altercatōe. gallicus
ianuensem ad certamen puocauit. ianuensis
accepta puocatōe in capum ad certamen nul
lo apparatu descendit. alter multis impensis
ornatissimis in campum constitutum venit Tum
ianuensis quod est inquit propter quod certaturi ho
die inuicem sumus. Ille assero (inquit) tua in sig
na mea meorumque priusquam tuorum fuisse. Cum
ianuensis qui nam sua esse diceret. caput bouis
ait Hoc ianuensis. non est opus certamine aliq
uiquam. nam hoc quod porto non bouis. sed vacce est
caput. Faceto dicto inanis gallici iactantia est
elusa

201. Facetum medici qui sorte medelas dabat
M Os est in urbe roma ut infirmi vena miter
tatur ad medicum. cum vno aut duobus
argenteis nummis ut consulat sanitati. quidam me
dicus quem ipse noui varia nocte remedia mor
bis scribebat in cedula (quas receptas vocant)
eas omnes ad sacculum ponebat. mane cum vris
ne ad eum refereret. postulato remedio. ille ma
num ponebat ad sacculum. casu que in manus
inciderat sumpturus dicens inter capiendum per
tenti vulgaribus verbis pregadio telamandi bo
na. id est roga deum ut sortiaris bona. Misera
eorum additio quibus non ratio sed fortuna opitulabatur.

202. Exhortatio ad hominem tristem
ob pecuniam debitam.

D Eambulabat perusinus quidam per vicum
cogitabundus ac mestus. quem cum obui

us interrogass; quid eum torqueret . atq; ille
respondiss; . se pecuniā debe' quā nequiret exol
uere . vach inqt stulte . relinque has cogitatio
nes creditori

203. De pena imposita grecis &
ianuensibus homicidis .

Quidā ianuentes habitantes pere (ea est
ianuensium ciuitas apud constantinopolim)
cum negociādi causa constantinopolim diuer
tissent . orta int' eos ac grecos discordia p̄tim
ex eis interfecti . p̄tim vulnerari sunt Cum pe
teret' ab impatore iusticiā de homicidiis fieri .
ille p̄mpte se id facturum pollicitus . barbā
grecis in penam sceleris radi iussit . q̄ multa
apud eos ignominiosa habet' p̄ter ianuensium
qui erat pere se delusum purās . sanguineis ia
nuensium p̄misit ut ip̄emet suas iniurias vlcis
ceret' Sumpto itaq; tpe constantinopolim ingre
ssus nōnullos grecos occiderit ac vulnerarit Inges
sela statim ad p̄rorem pere ab impatore de
fert' penā maleficij postulante . Ille se p̄mici
rum maleficos libere asserens die ad penam p̄
stituta . captos homicidas reliquosq; in publi
cum p̄duci iussit . tanq̄ illos capite multatu
rus Cōuenerāt ad famā rei . tum greci p̄ multi
tum populus vniuersus pere expectātes penā
sacerdotesq; aderāt pati cum crucib' veluti e
laturi cadauera mortuorum Tum p̄tor silencio
p̄ p̄conem facto om̄ibus maleficij reis culum

radi fecit. afferens ianuenſes barbam nō in fa/
cie ſz circa nates ferre Ita raſura ⁊ faciei ⁊ cu/
li equata maleficiꝝ pena eſt

204 Facetum q̄ romanos qui edunt virtutes.

R Alendas maiꝝ romani varia leguminum
genera q̄ virtutes appellant ſimul co/
qunt. mane eduntqꝫ. Eꝛanciſcus lauegma me/
diolanenſis. ꝑ iocum cum iſ mos recitaretꝫ intꝫ
ſocios. nequaꝫ mix eſt inqꝫ romanos a ſupioꝝ
ribus degeneraſſe cum ſingulis annis eozꝫ
virtutes edendo abſumant.

205 De quodā qui vouit candelam v̄ginis Marie

C Um eſſem in anglia audiui facetum di/
ctum cuiuſdā m̄gri onerarie nauis. qui
erat hibernicus laetabatꝫ magnis in ma
ri fluctibus nauis. ⁊ tempeſtate quaſſabatur.
adeo vt ſalutem om̄es desperarent Magiſter ſi
ſalua nauis euaderet tempeſtatem. cui dā eccle
ſie dei genitricis v̄ginis Marie. q̄ añ ob ſimilia
miracula inſignis erat. vouit cādelā cereā inſtar
mali nauis Tū ſociꝫ cum votum culparet vt dif
ficilimū factū. cum in tota anglia tm̄ cere non
affirmaret. vt talis cādela poſſit ꝑfici. ob tace
m̄gri. ⁊ ꝑtūlibꝫ m̄ri dei polliciar. dū mō piculū
euadamꝫ ſine. nam ſi ſaluabimꝫ. cādela parui nu
muli ꝑcenta erit

206 Facetū item de alio q̄ fecit votū ſ. Ciriaco

I n eandem ſententiā anconitanus q̄dam
mezcator in ſ. Ciriacū (quē ciuitas barba
ꝑmiſſa depictum patronum colit) iocatus eſt.

Iactata magnis aliquādo fluctibus naui. mor-
tem veritus. domum Ciriaco infra certum tps
se daturū vouit. Eo elapso id antitissi ecclesie
p confessionem fassus est. Sacerdos (utile em id
sibi futurum erat (ad exoluendum votū hor-
tat^r. ille se tāto onere exoluturum pollicitus
cum sepius & non absq; rephensiōe pmissi m-
miū dilati admoneret^r seu molestia sacerdotis
tā fzeqnter monentis. seu impietate motus se
mel interpellātis obe ne me amplius hac de re
obtundas ait. nam maiorem q̄ qua Ciriac⁹ est
iam barbam decepi

207 Mulier vidua que cupiebat habere
virum pfecta etate.

Mulier vidua cum diceret vicine. se licet
iam de vita huius seculi nō curaret. cupere
tñ virum quietum pfecta etate societatis
potius & omnis vite subsidij. q̄ alterius rei
causa. cum potius de salute anime quā corpis
lasciua esset cogitandum Illa inuenturam se ei-
usmodi virum pollicita postdie ad viduā re-
dit & se comperisse virum testat^r. in quo omnes
quas cupezet virtutes inessent. & illum in pri-
mis quid ipsa optare videret^r mancum virilib⁹
esse Tū vidua istuc inquit ego virum nullo pa-
cto volo Nam si patialis (cita em hōim appel-
lauit genitorem) desit. quis mediator. pacifi-
ce em cum viro viuendum est. si qñ ut fit alter-
catio grauior. aut discordia inuicem oziretur
constitueret inter nos pacem .

208. De quodam fre abbatissam impregnante
A Bbatissam certi monasterij de vrbe quā
nouī. cum amaret frater ordinis mīnorū
pecijt sepius ocubitus eius. id; denegā
ti mulieri. eo q̄ vereret ne dīperet. & exinde pe
nā metuenti. pollicitus est fē qdā breue (vt
appellāt) se illi daturum qd si ad collum filo
sericeo suspensum ferret. phiberet plem & eo
mō securo coire cum quocūq; vellz. possz Cze/
didit illa qd optabat. fr mulierem sepi⁹ comp̄
ssit. post tres menses mulier gūida cōpta est.
Id resciscens fē aufugit. abbatissa se delusam
conspiciens. breue illud dissoluit. apuitq; vt
videret qd intus essz scriptum. Vba hec erant
vulgaria M̄sca imbasasca non facias te sup̄pōi
& non implebis tascā. optima ad phibendam
fecūditatem incātario. 209. Cuiusdam pueri
miranda responsio in angelottū cardīnalem

A Ngelotto cardīnali romano hōi morda
ci & ad iurgandum p̄mpto verborum sa
tis prudentie parum erat Ad eū (cum pontifex
Eugem⁹ essz florentie) accessit vīstandi grā pu
er decennis admodum scitus. vsus paucis ver
bis oratione satis luculenta Admirat⁹ Anger
lottus pueri grauitatem suauitatemq; dicen
di. ac nonnulla p̄cunctatus. ad que puer scite
r̄ndit. versus astantes simili ingemio. & ita do
cti a puericia inq̄t. crescentibus annīs decref
cunt intellectu. & stultiores p̄fecta etate eua
dunt Tum puer exemplo doctissimus ego pro
fecto sapientissimusq; p̄ceteris vos in teneris

annis esse debuisti. Obstupuit subito faceteq;
rñso cardinalis. stulticie ab illo reprehensus.
quem ferme infantem videbat.

210. De discipulo cerdomis qui
subagitabat uxorem magistri.

A Recij discipulus cerdomis sepius domū
redibat. simulans se ibi cōmodius calce
os suere. Osta ex frēqnti recessu suspirōe. cer/
do domū cum insperato rediit. discipulū suba
gitatem uxorem dephendit. in quem duersus
cerdo. p istiusmodi futura inqt nedū pecunias
dem tibi. s habeto grās malas.

211. Facetia cuiusdam adolescentule
que emittebat petum.

N Vpta adolescentula ad parentes pfici/
scens. cū p siluam iter cum viro faceret
dspectis nōnullis ouib⁹ q̄s azietes subigebāt
quesiuit cur potius cum illis q̄ cum alijs coi/
rent. Vir iocando que petum facit ouis inquit
statim opzimit ab aziete. Decijt illa nunquit ⁊
viris id moris est. Cum vir annuiss. illa statim
petum edidit. Vir ioco suo dephensus uxorem
cognouit. Cum deinde paulum vie pcessissent
iterū mltz pepedit vir denuo mrimomo vsus est
cum iam ad fmem nemoris puemiss. femina ta
li ludo gaudens tertio petū emisit. Tū vir coe/
undo ⁊ ambulādo fessus. nō si cor cacares ait
te amplius subagitarem.

Quid sit acceptius deo dice' aut facere.

Acet⁹ qdā nor⁹ meus petiuit a religioso
vtrum esset deo accept⁹. dice' aut facere
ille facere cum dixiss. ergo alter plus meret⁹

qui facit pater noster. quam qui dicit ait.

212 De egiptio hortato ad fidem.

Hortatus est xpianus quēdam infidē egiptium. quo eū sibi diutina vite consuetudo fuerat. cum is in italiam venisset. ut semel in tezeress in ecclesia dum missa solennis celebraretur assentiret ille et misse interfuit cum xpianis Rogatus deinde in cetu. quod sibi de cerimoniis et solennitate officij videret. respondit omnia recte et ex ordine propter unum sibi videri facta. nullā enim caritatem in ea missa esse seruātā. cum unus solus reliquos esurientibus comedisset ac bibisset nulla portione cibi ac potus reliquis impensa.

213 De Episcopo hispano qui comedit perdices pro piscibus.

Episcopus hispanus iter faciens die veneris ad hospitium diuertit. missoque seruo qui pisces emeret. non repiri eos venales. sed duas perdices pretio retulit. Ille eas emi et sic coque ac immensam ferri iussit. admiratusque seruus qui eas emptas pro die dominico crederet. quasiuit ab episcopo num eas esset esurus. cum tali die carnes essent prohibite Tum pro piscibus inquit utar. multi id magis admiranti responsum. an nescis ait me sacerdotem esse. quod est maius inquit. ex pane corpus christi facere an ex perdicibus pisces. factoque crucis signo. cum eas in pisces verti impasset pro piscibus usus est.

60
214 De fatuo dormiente cum archiepiscopo
colomensi qui dixit eum quadrupedem

Archiepiscopus colomensis defunctus habebat in delicijs fatuum. quod secum in lecto cubabat. Cum aliquando mortalis eodem in lecto iaceret. sensit fatuus quod inferiori parte iacebat plures solito esse in lecto pedes. Tacto uno pede quesivit cuiusnam is pes esset. suum esse respondit archiepiscopus. cum alterum deinde. terciū. quartum tetigisset. omnes archiepiscopus respondit suos esse. Tum ille festinus surgens ad fenestram prodidit magna voce exclamans. accurrite omnes ad videndum novum et insuetum monstrum nunc enim archiepiscopus quadrupes factus est. ita patrum turpitudinem detexit. Infamior est certe fatuo qui fatuis delectatur.

215 Facetum Martini pontificis in oratore molestum

Petebat a pontifice Martino quanto orator ducis mediolanum nescio quod instantius. quod ille concedere volebat. Cum orator importunus instaret. sequebatur petendo pontificem usque ad cubiculum fores. Tum ille ut se ea molestia eximeret. posita ad genas manu. homo dentes summe doleo inquit. relictoque oratore cubiculum ingressus est.

216 De quodam qui dānabat vitam cardinali Angelati i

D Annabat quidam multis gelotti.
verbis vitam & mores Angelotti cardi
nalis defuncti. fuit em rapax & violen/
tus. ut cui nulla esset conscientia. Tu ex astantib⁹
vn⁹ opinor inquit diabolū iam vorasse & cacasse
eum sepius ob scelera sua. Alit⁹ vir facetissim⁹
adeo mala cazo eius fuit inquit. ut null⁹ demō
q̄tumuis bono stomacho. illa p̄ nausea comē
dere auderet.

217. De fatuo qui militem florentinū iridebat

E Rat olim florentie eq̄stris ordīnis vir
nobis notus. statura admodum paru⁹.
& barba utebat⁹ paulū plixa, q̄dā fatu⁹
eum iridere cepit. & in staturam ac barbā io/
cari. quotiens in ipm in via incidisset. adeo imp
tune aliquñ. ut molestus esset. Hoc eq̄tis senti
ens vxor. fatuum ad se vocatum optimo cibo
fecit. vellemq; dedit. rogās ne amplius illu/
deret viro. pmisit ille. & cum offenderet aliquñ
hōiem tacitus p̄teribat. Hoc admirati astantes
ad loq̄ndum iritabant. simul q̄rentes cur ml
ut antea loq̄ret⁹. Tum ille digito ad os posito
obturavit inquit os meum ut amplius nequeā
loq̄. Optimus ergo ad ociliandam beniuolenti
am opifex est cibus.

218. Excusatio sterilitatis filie ad patrem

D Omni cuiusdā vxor reiecta ac repudia/
ta est a viro post annos aliquot ob steri
litate. Cum in domū paternam redisset
obiurgauit eā secreto pater. q̄ nō & cum alijs
creandis liberis opa dedisset. Tum illa mi pateat

61
inquit. nulla huius rei residet in me culpa. om-
nes enim domesticos etiam stabularios sum expta
an possem decipere. et nullius usus profuit mihi Do-
luit filie fortunam pater procul existentis a steri-
litate culpa.

219. Ioannis andree adulterium deprehenditur

I Ioannem andream doctorem bononiensem
cuius fama admodum vulgata est. suba-
gitantem ancillam domesticam uxorem depre-
hendit. re insueta stupefacta mulier. in virum
sa. ubi nunc ait Ioannes est sapientia vestra Ille mi-
amplius locutus in vulva istius respondit. loco ad-
modum sapientie accommodato

220. De fratre minorum qui fecit nasum puero

R Omanus vir facetissimus in cetu milib;
fabulanti. retulit historiam risus plenam
que acciderat vicine sue. frater inquit or-
dinis minorum nomine Laurentius oculos dicebat
in adolescenculam formosam nuptam vicino (et no-
men retulit) meo. quarens ulterius progredi. peti-
uit a viro ut prime prole compater esset. presen-
s frater qui omnia vestigia adolescentis obser-
uabat illam esse pregnantem. viro proinde accessit ad
mulierem et tanquam futurorum diuinator dixit et
vidam illam esse. et parituram quod plurimum mesticie
afferret. mulier de femina suspiciens dictum. etiam
si femella fuerit inquit. erit gratissima. Aliud
quod grauius mesto vultu frater asseuerans. scru-
pulum quod esset noscendi iniecit mulieri. quo in-
stantius futura rogabat mulier. ille constanti-
us se dicturum negabat. Tandem sua

22
mala noscendi cupida mulier. clam viro accersito. fratre multis precibus impetravit. ut sibi qđ id monstri esset referret. Ille silencio opus esse dictantis. tandem ait illā masculum parituram et absq; naso. qđ est turpissima omium in facie hominis nota. Exterrita adolescentula. et nunqđ remediū adhiberi possit petens. annuit ille sed certa die opus esse ut cum ea cōcumberet et se suppleturū viri defectum et puero additurum nasum. quāvis durum id femine videret. tñ ne infans informis nasceret. p̄stituta die se subdidit fr̄i. et cum ille nōdum nasum p̄fectum esse diceret sepius cum mulie' concubuit. Illa p̄ vecundia cum staret immobilis. fē moueri eā iubebat ut ex cōfricatōe magis nasus cohereret. Tandem casu mascul' ortus est. et naso admodū aptento. id admirāte muliere fr̄ mīmā naso p̄ficiendo operā impensam dixit. hoc ipsamet viro retulit existimans rem infandam filiū absq; naso deformatū nasci. qđ et maritus laudauit. opa compatriis nō est aspernatus

221. De mendacissimo florentino
Erat florentie qđam adeo mendacijs assuetus ut nunq̄ verū ex ore suo p̄diceret vnquo cum sepius cōsueuerat. multisq; fallacijs usus erat cum ei semel mendax obuia fieret. tanq̄ locutus mentiris inq̄t ille. quō mentior ait qđ m̄bil dixit. tum alter ego si qđ loqueris aio.
222. zelotip⁹ quidam se castravit ut uxoris

probitatem cognosceret.

Quidam in ciuitate eugubij admodū zelotipus iohānes nōie nesciebat quo maxime modo animaduerneret. si vxor cum altero cōsueuisset excoꝛdicata calliditate zelotipus diū seipm castrauit. eo cōsilio ut si vxor postmodū decessisset in adulterio fuisse diuice² t².

223. Sacerdos offerentibus qđ dicēs audiuerit. **C**um qđā sacerdos castrī florentini in offerentio qđ die solemni ex cōsuetudine recipiebat a populo. illud de more diceret offerentib⁹ centū p vno accipietis et vitā eternam possidebitis. Vnus senex nobil^r q nūmum dabat. auditis his verbis. satis ducere inquit si tm capitale ut vulgo dicit^r reddet^r mihi.

224. Sacerdos p̄dicauit et in numero erzaui centum p mille dicens.

In eadem sententia quidā cū exponeret pō pulo suo euāgeliū. referēs saluatoꝛē nostrū quinq³ pamb⁹ quinq³ milia hōim saturasse. erzoze dixit p quinq³ milib⁹ qngētoꝛ. Tum clericus suus cum submurmurās dixisset eum in nūero erzasse. cum quinq³ milia euāgelium referret. Tace inquit stulte. nā vix nūex quem dixi credent.

225. Sapiens dictum cardīnalis
Auionensis ad regem francie.

Visum est mihi in has cōfabulatiōes no-
bras dferre falsum dictū cardīnal^r i iij

auioneulis. viri prudentissimi quē cum pontifi-
ces auimoue morarentur cū equi plures strati
faleratiq; vacui sessorib; p magnificētia pī-
rent. rogauit eū rex francie indigbund; nūqđ
apostoli ea pompa vli'essent. Tum cardinal ne-
quaquā respondit. s; aplos eo quoq; fuisse tē-
pore inqt quo ⁊ reges ⁊ alijs morib; viuerēt
cum pastores essent ⁊ armentorū custodes.

226. Terribile factū in latezanensi ecclesia.

Non ofabulandi s; a scelerib; deterzendi
gratia res monstro similis referet'. Qui-
dam religiosus ex ordine augustiniensis
romanus duz verba haberet ad populū hac q̄
dragelima me astante hortarenturq; ad cōfe-
ssionem peccatorū hoc miraculū sibi accidisse
sex ānis antea dixit. Cū noctu in basilica lata-
rensi cū alijs suzrexiss; post mediā noctē ad ma-
tutinas horas deo canendas ait vocem e
sepulchro quo antea. xvij. dieb; qđā roman;
ciuis cōdit' fuerat pdisse sepi' opellātē vt ad
se aderēt. Illos ad primā vocem territos. tum
paulū ofirmato animo quo vox traherat ac-
cessisse ac subinde mortuū dixisse ne timerēt. s;
irent calicēq; afferret ⁊ lapidē submouerent
quo facto suzrexisse mortuū ac hostiā sacratā
quā ān mortē sumpterat in calicē spuisse. tū dix-
isse se dānatū maximis cruciari pēis. eo q; ma-
trem filiāq; cognouerat. que scelexa nūq; fui-
set ofessus. his dictis cadauer recubuisse.

227. Predicator multum clamans
quomodo confundebatur.

Cum religiosus ad populū p̄dicās sepi⁹
 ut stultorū mos est) magna voce clami
 taret. quedā ex astātib⁹ feminis ad ex
 clamantis veluti rugitū plozabat. hac re sepi⁹
 us animaduersa religiosus existimās mulierez
 verbis suis ex zelo dei ⁊ cōscientia motā flere
 ad se vocatā rogauit q̄ causa esset gemit⁹ ⁊ nū
 xqis suis mētis spiritu agitata lacrimas illas
 pias ut putabat effunderet. illa xō vocibus
 ⁊ clamorib⁹ ei⁹ impulsā se acriter animo cōmo/
 ueri⁹ ⁊ dole⁹ r̄ndit se em viduā esse cui olim a/
 zellus a marito esset relict⁹ ex quo ptē sui vi/
 ctus traheret. cū sepi⁹ ⁊ religiosus ille cōsueue
 rat rugire die noctuqz solitum tūc defunctū se
 miserā sine subsidio reliquisse itaqz cū p̄dicatē
 illū audiret magnis vocib⁹ resonātē similē il/
 lum voce asino suo videri cuius recordatione
 cōmota ad flendū etiā in vita impelleret. Stul
 tus ille latzator poti⁹ q̄ p̄dicator sua stultis
 cia confusus abiit.

228. De adolescentula per
 senem maritum delusa.

Florentinus iam senex vxorez duxit ado
 lescentulam que a marzom̄s edocta ut
 primo insultu noctis obsisteret viro ne
 qz primo p̄elio arcem traderet. rennuit con/
 gressum. Vir ad nauigandum plenis ad id im/
 pensa opera velis paratus vbi illam remitentē
 cognouit. quesituit cur sibi obsequeretur. Cum
 xgo dolorē capitis cāssset vir demissa xga in
 aliud lat⁹ resolut⁹ vsqz ad diluc̄m dormiuit.

puella sentiens se non amplius peti dolensq;
cōsiliū datū ⁊ se postularis nō cōsensisse Excita
tio viro dixit se nō ampli⁹ dole' caput. tū ille
⁊ ego nūc doleo caudā rñdit vxore ⁊ gīme vt
erat relicta. Sanum igitur cōsiliū est accipe
rem pficūam cū datur.

229. De reliquijs brachaz cuiusdā mīnoris.

Res digna risu ⁊ vt cōfabulatōib⁹ īse:
ratur nup accidit ameli e. nupta mulier
⁊ mota vt existimo bñ agendi cōscien/
tia cōfitebatur peccata sua religioso ex ordi
ne mīnorū. h̄ interloquēdū exarsit ī concu/
piscētiā carnis. ⁊ tādē multis verbis mul
liere ī volūtatem suā traducta querebatur fa
cultas ⁊ loc⁹ rei ꝑficiēde. Placuit vt mulier
se egā fīgens hunc fratrem ꝑ ꝑfessore ad se
vocaret consuesse eī solos eiusmodi hōies re/
līnqui vt remotis arbitris q̄ ad animā spectāt
libera sit loquēdi facultas. illa ficta egritu/
dīne corporis lectū īgreditur dolozem ꝑgrā
dem simulat. confessorē accersit. qui vt ad eaz
venit cum ceteri abissent solus solaz sepius ꝑg
nouit. cum diutius morarentur interuentu ali
ozum frater veluti nondū ꝑfecta cōfessione
abiit postridie reuersurus. redit mulieris sup
lecticā brachis positus ꝑiori modo pecca/
ta examinat. Vir nō mīhil suspicans de tam lō/
ga cōfessionis mora cubiculum īgreditur.
ille subito interuentu ꝑcussus brachas oblit⁹

abijt. maritus brachis visis exclamat ad ulte
rum nō fratrem esse. totaqz dom⁹ ad bracharū
aspectum facin⁹ indignum oclamat Euestigio
primarum duent⁹ fr̄m vir clamitans duent⁹ in
dignum factū querit mortem malefico minat⁹
Alter qui senex erat irā cōpimit asserens illū
in pprie familie suūqz dedecus exclamare faci
turmitate ⁊ reticentia esse opus ut otegeretur
cimen Ille ita rem palā esse reptis brachis ait
ut nequeat celari Senex ad id remedium pfite
tur asserturum se em illas sancti Eraniscī bra
chas esse q̄s fr̄ ad liberandum mulierem porta
rit. accessurumqz eo pfitet⁹ cum pcessiōe ⁊ pō
pa brachasqz publice exinde reportaturū. pro
bato consilio primarius ille fratres illos duocat
ac cum cruce vestibusqz sacris domum illius
accedit. brachasqz deuote capiens ⁊ tanq̄ re
liquias religiosas sup peplum sericiū suspen
sis mambus ferens. tum viro tum mri tum re
liq̄s obuijs exosculādas porrexit ⁊ magna cū
cerimonia ⁊ cātibus ad duentum deductas in
sacario cum ceteris reliquijs locauit Detecto
postmodum dolo oratores eius vrbis questū
eam iniuriā venerunt.

230. De breui q̄ pestem ad collum suspendendo

Nuper cum iuissem tibur cupidus viden
di liberos quos eo pestis causa ex vrbe
miserā audiui rem dignā risu ⁊ ofabulatōibus
nr̄is. Daucis antea diebus fr̄ qdam ex his cir:

40
culatozibus in vicinis castellis ad rusticos p/
dicans pollicebat^r (erat em pestis suspicio) se
daturum eis certū vt aiunt breue qđ ad collū
q̄ gestarent nunq̄ peſte possent perire Stulta
plebecula hac spe cōmota p̄cio quo poterant
breuia redimentes ad collū filo virgineo sus-
pendebāt. edixerat at fr̄ ne quis breue añ diem
quintūdecimū reseraret id si fecissent virtutē
amissurum Multis attractis nūmis fr̄ recessit.
Breuia postmodū lecta sunt vt est cupiditas
hōim noua cognoscendi in eis vulgarib⁹ ver-
bis scriptum erat Donna se fili & cadeti loſu/
ſo qñ te fietti tiem loculo chiuſo. hec sunt la-
tine. Mulier si filas & cadit tibi fusus qñ fle-
ctis tene culum clauſum. hoc om̄ium medico-
rum p̄cepta exupat medelas.

231. Angelotti cardinal^{is} os poti⁹ claudēdū apiebat^r
A Ngelottus roman⁹ admodū loq̄r & ma-
ledic⁹ nemini parcens erat Cum culpa
tpis ne dicā Rultitia hōim cardinalis
factus ess³ aliq̄diu vt moris est in secreto di-
stozio cardinalium tacuit. vulgo em clauſum
os tene^r nouos cardinales aiūt donec pontifi-
cis p̄missu loquant^r Cardinalis s. Marcelli cer-
to die cum ab eo petissem & qđ nam in disto-
rio egissent. os inq̄t aperuim⁹ Angelotto Tum
ego sati⁹ inq̄ d̄sulciusq³ fuiss³ illi os seza valis-
da occlusisse

232. Equū exquisitū p̄stauit Redolfus se petenti
A Redolfo camerinensi cuius supra me/

65
minimus quidam nobilis ex piceno dono petuit equū cui tot additiones ad pulchritudinem virtutemque adiecit ut nullo pacto talis equus inter sua armenta repire possit. tū Redolfus quo illius volūcati satisficeret equā et stallonem ut vulgo aiūt ex suis elegit atque ad illum destinavit inq̄ens se ei instrumēta mitte' quibus equū suapte mō dīficeret. cū null⁹ eiusmodi put postulassit int' suos repiret'. hec verba monens ne adeo exq̄sita petamus ut aut difficilia sint aut negent' honeste.

233. Cōtentio mulierū extorsit dictū risu p̄dignū

Quedā in urbe (quā nouimus) mulier corpi questu vitā ducens habebat filiam grandiozem natū admodū pulchrā quā veneri dedicaueat Ostra inter ipam aliquā et vicinā suā eiusdem p̄fessionis d̄tentōe ad iurgiam et verborum contumelias puenit Cū vicina quorundā maiorum auxilio d̄fisa m̄ri et filie accit' mīmaret'. tūc illa tacto filie desup femore. hō mihi saluet et custodia deus inq̄t. q̄ tuta omnia tua verba et mīnas d̄temno. optime quidem respondit. nam egregio patrocinio et quo multi delectabantur fidebat

234. Sacerdos laicum delusit se cape volentem

Sacerdos quā meridie cum uxore rustici iacebat in lecto sub quo latebat rustic⁹ ut sacerdotem deprehenderet Cum sacerdos labore forsan nimio in quādā leuem vestigme incidissit nesciens virū sublecto absconditum totū terrarū orbem mihi videor d̄spice' inq̄t

20
Tum rusticus qui pridie asinum perdiderat inu-
riarum oblitus. hoc respice quod ait an sicubi asi-
num meum forsitan vides

235 Eulom in anglia accidit res miranda cum uxore

Cum essem in anglia fullom res ridenda
et haud reiicienda a nostris fabulatioibus
contigit is cum uxorem haberet multosque parte-
rea in familia iuvenes atque ancillas iniecit ani-
mum in unam earum que pulchrior atque venu-
stior videbatur. cum eam coitus requisivisset sepe
illa rem detulit ad matronam eius consilio assenti-
tur patrono. praestita die atque hora in locum se-
cretum ac sub obscurum matrona latuit per ancilla-
accessit vir mulieremque cognovit nesciens ux-
orem esse. pacto ope exiens a conclavi quod egis-
set narrauit omni ex iunioribus eumque hortatur est
ut etiam ipse ancillam prout credebatur subagitaret.
accessit ille quem mulier per viro excepit nihil
locuta. cum post eum et item alter a viro missus
esset mulier existimans maritum esse tertium con-
gressum passa est. et ipsa virum et illi ancillam esse
opimanti. digressa occulte postmodum a loco
mulier noctu maritum redarguebat quod in se esset
remissus et in ancillam adeo libidinosus. ut una
die ter se per ancilla cognovisset. dissimulavit vir
errorem suum et uxoris cuius ipse causa fuisse
peccatum.

236. Confessio tusca et postea brusca.

L Vidam qui sororis pudicie non peper-
ceat. Romam accessit criminis confitendi
causa confessorum quarens. qui tusco esset. confen-
so homine accessit primum petens an tusce loqui no-
set. Annuente illo inter cetera dicta dixit. se
cum esset in cubiculo solus cum sorore tensa balista sa-
gitasse illam. Tu confessor homo scelus inquit. nunquid soror-
em occidisti. Minime respondit ille. sed tu non intel-
ligis sed monui tuscum. noui satis alter ait. cum sim-
ibi gemitus. nempe dixisti tensa te balista sagita-
sse sororem. non ait ille ita intelligo sed dico me
tendisse balistam et imposuisse sagittam et in soror-
em misisse. Num tu vulnerasti eam inquit. aut faciem
vel aliquid membrorum lesisti. hoc respondit ille nescis sa-
ne loqui tusce. Atqui alter verba que dicis noui sed
caue ne tu loqui tusce ignores. Non dico inquit me
sororem vulnerasse. sed sagittam tensa balista emis-
isse. confessor qui dissimularis se ignorare qui diceren-
tur. ille vero iteraret confessor non intelligere tus-
scam linguam. repetens baliste et sagitte casum
nisi alijs verbis utaris ait quid sentias igno-
ro. Tum alter cum diu pudore tergiversasset. ta-
dem vulgaribus verbis dixit apte sororem suam se con-
pressisse. sed alter nunc tu loquaris tusce apud tuscum
inquit et te plane intelligo et imposita erroris
pena recessit. Mali animi est pudorem verbis oste-
dere cum ope impudicus fueris ac sceleratus.

H 237 De pzelio pican et graculan.
Occidit anno millesimo quodringentesimo quinqu-
agesimo primo mense aprii res nostro li-
milis accidit in omnibus gallie et h i

eius que nunc dicitur britania pice & gracule
aues. aciebus instructis in aere immenso lang
re p omnesum diem acriter pugnarunt. victo
ria penes graculas stetit ex eis ad duo ex pi
cis ad quatuor milia in terra mortue sunt rep
te. Quid id prodigiū ferat temp⁹ ostendet.

23 Facetum dictum Erancis/
ci de Ianuensium filijs.

Franciscus quazatensi mercator floren
tini morabatur ianue cum uxore & familia filij
sui macilenti erant & graciles corpe ianuensium
filij habitiores sunt & robustiores. petiuit qui
dam ex eis ab francisco cur filij eius ita tenues
essent & natura imbecilles. ianuensium vero non ita
Tum ille causa est inquit in promptu. ego enim so
lus filios meos creo. vobis vero ad filios prece
andos multorum subsidia opiculatur. Ianuenses
quippe sumpta uxore paulo post navigant uxores
desolatas viris aliorum presidio (ut aiunt) annis
pluribus relinquentes.

23 De facto cuiusdam florentini iusto & bruto.
Etulit in cetu hominum mihi familiaris
florentinum quendam quem nosset uxorem
formosam habuisse quam multi proci se
queretur. ex eis quidam serenatas (ut aiunt) cum
sepius noctu accensis cereis (ut moris est) in vi
a prope domum facerent vix admodum facetum sel
tubarum cantu excitatum cum surrexisset de lecto ad
fenestram cum uxore accessisse aspectuque tumultu
antiū & lasciuientium turba magis voce astantes ro
gasse ut ad se paulum inspiceret. Cum oculos oēs

ad eam vocem sustulissent illū erecto ⁊ extra
fenestrā porrecto. cōserat copiosus priapo. ma
anem laborē ⁊ inutile sumere illos ait. cū vide
rent se hīc vñ etiā vberius q̄ ipi possent vxozi
satisfacere Itaqz cōsulere vt huic eoz molestie
pcerent non p future quo pfacete dicto ab su
perflua cura destiterunt.

240. Faceta petitio semis laborem
copule non petentis.

A Diecit ⁊ alt' fil'ez fabellā florentīni quo
qz vicini sui q̄ cū esset etate matura vxo
rem duxerat iunenē. hanc amare cepit.
Richard⁹ de albertis adolescens nobil' ac pul
cher q̄ fil'it' somno ⁊ cantu p̄strepētib⁹ in via
plurimis noctu hominē a somno sepi⁹ excita
bat. at is demū ad Benedictū adolescētis pa
trem p̄fect⁹ narzata priori eoz consuetudine
⁊ mutuis officijs post longā q̄relā ḡuit' que
stus est. se m̄hil cōmeruisse cur ei⁹ filius se vellz
occidere. ad hec pater stupēs idqz ergo ferēs
animo. r̄ndit se id facim⁹ p̄hibitum. ⁊ fil' rem
sibi narzari postulat quo filium posset acrius
conpescere. tum alter vxoem meam inquit de
perit filius tuus. sepiusqz tuis tibijs ⁊ somitu
me ⁊ vxoem noctu dormientis suscitāt quo
fit vt vigilans vltra quam vires ferant vxoem
ne alium appetat conez subagitare. quod cum
sepius accidat iam deficiunt ad id opus vires
ita m̄ tuus filius ab incepto desistat iamiam
tali vigilia p̄eā necesse ē. q' ioci gene' richard⁹

patris monitu haut amplius illi molestus fuit.
241. Facetum dictum meretricis adiocas venetis.
C Vm essem in balneis petriolamis. audiui
a quodam erudito viro dictum meretricis
facetum sane et haud indignum reliquarum
cofabulationum nostrarum societate. Scortum erat
ait venetijs vulgare ad quod diuersarum gentium
viri accederent quesivit aliquando ab eo quispiam qui
sibi hominum nato maiori membro virili esse vi
deretur. Mulier euestigio venetos respondit
Cum causa postularetur. quam inquit tam longo
sunt priapo. ut cum sepius in remotissimis et vltima
mareis prouincijs versentur tamen cum uxoribus
coeant et procreent filios. iocata est in illorum ux
ores. quos viri pueri pegre relinquunt aliorum cure

242. Facetum dictum indocti
doctiores confundens.

C Vm plures religiosi de etate et opibus
saluatoris nostri et quomodo post trigessimum an
num predicare cepisset colloqueretur. quodam ru
dis litterarum altas quesivit ab eis quod ipse primum fe
cit postquam trigessimum annum excessit. cum alij hesita
rent. alij varia sentirent. nescitis inquit ille cum
vra doctrina rem cognitam facilem petentibus illi
quid primum egisset. trigessimum primum ingressus est
ait. omnes ab orro risu facetum hominis dictum comeda
Saltum hominis dictum contra
tra mercatorum alios accusantem.
Arolus gerij mercator florentinus. ex

his mensarijs qui romanā curiam sequūtur ac
cessit auimonem put moris est mercatorū qui
in diuersis puītijs negociant^r. Romā deinde
reuersus in cōuiuio domesticorū cū querezet^r
ab eo interloquendū de vita et morib⁹ floren/
timorū qui auimone cōmorabantur. Respōdit
gaudere omnes et alacres esse. nā quicūqz ibi
p annū fuissent clementes efficerent^r. Tū Al/
dighertus quidā ex cōuiujs homo pfacerus
rogat karolum quāto tempe ibidem cōmora/
tus esset. Cum sex menses tm karolus rñdiss^r
tū alter poptimo inq^r ingemio karole extitisti
qui qd alij anno solent tu sex mēib⁹ pfecisti.
Risimus omnes falsum hōis dictū.

243 Bellum mulieris responsum ad
iuuenem suo amore flagrantem.

I Vuem^s quidam florētie amore calebat
mulieris nobilis atqz ad quam ad tem/
pla et quocūqz diuerteret frequenti⁹ se/
quebatur. Et cum socijs temp⁹ sibi et faculta/
tem dari optabat quo mulierem paucis vbi^s
se ad id pmeditatis et cōpositis posset alloqui.
Cum semel ad templum sancte Lucie festo die
mulier accessisset tempus loquēdi adesse ex so/
cijs vn⁹ ait. cū vidisset eā solam ad fontē adi/
re aque benedicte ille velut amisso spiritu stu/
pidus hortante atqz impellente socio ape mu/
lierem abiit oblicusqz eorum que cogitauerat
neqz auderet loqui Socius autem instaret vt
saltē vba fūderet. tādē ille dñā inquit ego
sum vester seruicialis. Ad que vba subri/ h iij

dens femina satis sup̄q̄ satis famulorū habeo
inquit domi q̄ ⁊ eā verzāt ⁊ scutellas ac msci/
loria lauēt. vt plurib⁹ mihi seruicialib⁹ nō sit
opus. Riserunt socij ⁊ hominis stupiditatē ⁊
bellum mulieris responsum.

244. De nobili quondā tpe Eriiderici impato
ris in armis p̄sumentī h̄ mīl facienti.

TEmpe quo frideric⁹ impator qui in boncos
nuento oppido senēsiū defunct⁹ est p̄pe flo
rentiam ad scdm lapidē at hostis castra posuit
multi nobiles ad tuendā patriā arma sumpse
rant castris hostiū insulātes. Tū quidā ex no
bili familia iactabund⁹ ascenso equo armatus
extra portā extento cursu ferebat⁹ increpans
tarditatē ceterorū. qui veluti timidi tardius
incederent. seq⁹ l̄ solū clamitans cū hostibus
cōgressur⁹. Cū miliaris spatiū currendo ⁊ vi
res iactando transegiss⁹. vidēs quosdā vulnē
bus cōfectos ab hostib⁹ reueri. cepit paula
tim incedere tard⁹ lentoq⁹ passu p̄ficisci. au
dito h̄o hostiū cū ciuib⁹ pugnātiū clamore
cōspectaq⁹ a lōge p̄eliātiū pugna gradū fixit
immobilis. Cū quidā qui ei⁹ iactatoris verba
audierāt cur nō vltim⁹ p̄grederetur ad pug
nam rogarent. tū ille cū aliq̄diu siluisset. tādē
nō sentio me ita fortē ⁊ strenuū armis esse ait.
vt p̄suaseram mihi. Densitāde sunt animi ⁊ cor
pis vires neq⁹ pl⁹ p̄mittēdū q̄ q̄as p̄stare.

245. De homine qui p̄ bienmū cibum

non sumptit neq3 potum.

Vereor ne id quod his nostris cōfabula-
tiomb⁹ inserā ceteris fabulosi⁹ videat^r
cū ⁊ natura repugn³ ⁊ p̄termo^{dū} vider-
batur mirādū ita tñ ve^z esse cōptū est ut im-
pudēs videat^r id negare. Quidā Iacob⁹ nōie q̄
tempore Eugemij erat in romana curia ex his
q̄ vocātur copiste. cū ad patriā nouiomū in ga-
liam redisset incidit in morbum grauē ⁊ diut^r
num. longior esset futura narratio si omnia re-
sensere velim que sibi in morbo asserit contigi-
sse. tandem post annos multos anno. vi. Nico-
lai quinti pontificis reuersus ad curiam ut i-
ret ad sepulchrum saluatoris nostri nud⁹ ⁊ in-
ops. nam in itinere inciderat in latrones. diuer-
tit apud cuziales vicinos meos honestissimos
viroz quib⁹ antea fuit notus. Is bienio iam
post morbum dicit se neq3 comedis-^{se} neq3 po-
tasse. cuius rei periculum factum est sepius.
homo macerim⁹ est sacerdos ⁊ sane mentis ut
qui officium contine dicat ⁊ missam me vidēs
te laudierit. plures ⁊ theologi ⁊ phisici cū eo
serio locuti sunt rem contra naturam aiūt. sed
ita certa est ut paruicacis siti id non credere.
Concursus ad eum fit quotidie hominū percō-
tantium multi varia de hoc sentiunt. Sunt q̄
existiment corpus illud a demone habitari. s̄
nulla siḡ in eo apparēt nisi prudētis viri p̄bi ⁊
r̄ligiosi q̄ hodie q^o3 sc̄bedi exerit^o vacat alij hū-
ore melācolicū asserūt p̄be⁹ nutrimētū. rū ipo

egomet sepius collocutus falsa existimās que
dicebantur. Is quoq; nō minus q̄ reliquos se
ex hoc admirari dicit. non tamē subito s; pau/
latim in hac cōsuetudinem descendit. Ego rez
hauc magis admirarez nisi reuoluēs nup̄ quosdā
annuales quos in gallia olim transcripsi
legissem idē tpe Lotharij impatoris & Pasca
lis pape. Anno dñi. (M) ccc. xxiij. contigisse pu
ellam scilicet. xij. annorum in terzicio tullē
si villa comertiaci post assumptam in pascate
sacram cōmunionem primo. p̄ decem menses
pane deinde triennio potu & cibo abstinuisse.
postea redisse ad priorem vitā quod & iste de se
sperat futurum.

246. Facetum hominis dictum
asinum erudire promittentis.

T Vranus ad exhauriendū bonis subdi/
tum qui se multa facturū iactabat sub
gravi pena percepit ut asinum litteras
doceret. ille impossibile ait forte nisi multum
tpis sibi in erudiendo asino cōcederetur pete
re quantum vellet iussus decennium impetra
uit. deridebant ab omnibus quomā rem impos
sibilem suscepisset. Ille amicos solat⁹ nil timeo
inqt nā interim a' ego moriar a' asin⁹ a' domi
nus. quibus verbis ostendit salutare esse rem
difficilem in longum protrahi ac differri.

247. De sacerdote Epiphania an vir
esset vel femina ignorante.

S Oci⁹ qdā in festo Epiphāie narrauit m' stul
ticiā ridiculaz sacerdoti de bul sui sacerdos fuit

inquit qui populo nuntians epiphaniæ celebri-
tatem futurā. Cras ait summa deuotione ve-
neremini epiphaniā maximū est em̄ & p̄cipuū
festum. nescio autē vir fuerit an femina s̄ q̄sq̄s
extiterunt a nobis est summo timore hic dies
custodiendis.

248. Fenerator fictē penitens in pei⁹ recidiuat

A D senem quēdā feneratorē qui artem se-
descisse simulabat. accessit homo pecun-
iam sub fenore sumptur⁹. tulitq; in pig-
nus crucem argenteā in qua ierat porciuncu-
la ligni crucis saluatoris nostri. Cum peteret
a sene ut pecuniam mutuarz. ego inqt ab hoc
fenerandi peccato iam destiti. s̄ vade ad illū
filium ait (& nomen dixit) qui animā p̄fligauit
ac perdidit ut mutuet tibi. misitq; domesticū
cum illo domū filij mōstratur. cū iam abisset
longius heus tu inquit domesticus dic filio ut
meminerit deducere de precio ligni pondus.
noluit qui ad conscientiam se redisse fmxerat.
ut filius lignū crucis excimaret p̄ argento pu-
tans. facillime res in suam naturā reddit.

249. De auiculis fabulose & false loquentib⁹.

Q Vidam auiculas capiens in cauea reclu-
sas stricto manibus capite interficiebat
Interim casu lacrimas cepit emittere.

Tum vna ex reclusis ait reliquis. bono sitis a-
nimo. nam ut video lacrimantem nostri miserz
hic semoz ex eis. o fili inquit non ad oculos re-
spice s̄ ad man⁹. nō ad verba sed opera mon-
strans esse a nobis recipiendum.

250. Catenis varijs collū cūgēs stultior estimat^r

Ordinis equestris quidā mediolanensis miles gloriosus qui orator florentiā venerat quotidie in ostentatōe diuersas varij generis ad collū catenulas deferrebat. hui⁹ manē iactantiā vidēs Nicola⁹ incolus vir doctissim⁹ & ad iocos pmp⁹. ceteri stulti inq^u omnia catena se vinciri patiūt^r hui⁹ autē infama tanta est vt non sit vna catena contentus.

251. Eacetum Redolfi dñi camerini in oratorem contra omnes dños iniectum.

Bello quod inter pōtificē Gregoriū. xi. & florentinos est gestū. picenū & omēs ferme ecclesie romāe pūntie a pōtifice descuerūt. Orator racanateniū florentiam missus. gratulatus est apud priores ob restitutā eis florentinorū ope libertatem. multisq; verbis in pontificem suosq; ministros. & p̄cipue contra dños omnes & tyrānos inuect⁹ est malis eorū regimē & facinora detestatus. nulloq; adhibito respectu Redolfi domini camerini quātum dux florentinorum aderat. cum eiusmodi legati audirentur diutius versatus est in eorū detractione. Tum redolfus petens ab oratore illo cuius facultatis aut artis esset. cum ille doctorem iuris ciuilis se diceret. quesuit quātum tempus legibus operam dedisset. Cum ille amplius decennio respondisset quam velle

inquit ut saltem annum discretionis studio vacasset stultum illum iudicans. qui tam multa se presente contra dominos effudisset.

252. De arbitrio in cuius domo porcus oleum effudit.

Quidam arbiter inter duos litigantes datus accepit ab uno porcum olei. ea spe pollicitatione ut pro se iudex sententiam ferret. hoc sentiens alter porcum pinguem misit iudici rogans ut sibi faueret. tulit ille sententiam pro porco. Quod sentiens alter cum et fidem datam et oleum missum apud iudicem quereretur. porcus inquit quidam domus veniens inuenio oleo vas effregit atque oleum dissipavit adeo ut tui fuerim oblitus. Optima venalis responsio.

253. Iuenculazum a caluo quodam faceta delusio.

Iuencule due cum essent ad fenestram domus supra ortum si te exhibat ortulanus senex et caluus ad sumendum cibum cum ille vidissent caluicie deformem petiuertunt. Assentiente illo. ioci causa dixerunt ut caput aliquando prima laueret uxoris. Tum ille ad eas versus. hanc vestram medellam ridens inquit nequaquam vera esse uxoris mee factum comprobauit. que licet hunc socium meum (priapum manu ostendens) iam triginta lauerit annis tamen nulli in eo pili exorti sunt.

254. De messer perde elpiato.
H Enricus de monte leone causarum procurator erat in curia romana. senex admodum et parum in ea facultate scitus. Vñ messer perde elpiato vulgari verbo appellabatur. id est dñs pden s lites. Cū semel ab eo postularetur cur in singul smp causis succūberet. Qm nullū inquit iniusticiā petēs litigatur⁹ patrociniū meū petit ut necesse sit me s⁹ esse in cā inq inferiorē Faceta ignorātis hōis inio.

255. De cantilena tabernarijs placita.
V Iator quidā esuriens. cum diuertisset ad cauponulā ventrem cibo potuqz fartivuit. petente pecūiā caupone. ait nullos sibi esse nūmos. s cantilem se satis esse facturum. Tabernarius non cātu sed p̄cio sibi opus esse respondit. quid alter si eam cantionem dicam que placeat tibi. num ea p pecuniā p̄tentus eris. Annuente caupone cepit viator cantinere. et an ea placeret interrogavit. cum abnuisset caupo unā et deinde alteram cecinit nulli cantu tibi satisfieri ille testat⁹ est. hic viator dicam ergonūc inquit eam que tibi placitura. et arzepto masubio dissoluēti similis cepit cātionem qua viatores uti consueverunt. Metri mano allaborā et paga losse. hoc est mitte manum ad bursam et satisfac hospiti. hac dicta nūquid illa tibi placeret rogat. placet hec inquit hospes. Tū viator satisfactū est tibi ex pacto ait postqz hec cantio placuit tibi. Ita absqz solutione descendit.

256. De gracili quodam faceta responsio.

A Iuis noster mihi amantissim⁹ est admodū
gracili corpore ac macilentus. Admi/
rante quodam huius rei causam, facer⁹
quidam quid miraris inquit quod est in prom/
ptu. semi horam qui ppe hic in cibo capiēdo
sedet, in secessu ad emittendum duas, Mos em̃
illi est ut plurimū temporis in purgando ven/
trem imparciat.

257. Faceta responsio mulieris
pugillare vacuum habentis.

M Atrona e nostris honestissima mulier q/
renti tabellario nūquid litterarū ad ma/
ritum dare vellet (aberat em̃ longi⁹ rei
b. legatus) quomodo inquit possum scribere cū
vir calamum detulerit secum. mihi pugillare
vacuum reliquerit. Faceta atq; honesta respō/
tio.

258. Ridenda de paucitate
amicorum dei responsio.

A Degrum quendam ciuem nostrum pfa/
cetum qui gravi morbo diutius roque/
batur accessit religiosus hortandi grā
Cum vero inter cetera consolationis verba
dixisset solere deum quos diligere; hoc pacto
castigare & incommodis afficere. Non mirum
est (inquit egrotus) si tam paucos amicos ha/
bet. habitus⁹ si ite tractas eos etiā pauciores

259. De anthomij fratre
& laico ac lupo.

l i

R Eligiosus ex his questuarijs qui p[er] san-
cto Antonio elemosinam petūt. agrico-
le ad dandum sibi (nescio quid frumenti
)persuasit ea pollicitatiōe ut assereret res om-
nes suas et oues p[re]sertim per eū annū saluas
atq[ue] incolumes fore. Huiusmodi rusticoꝝ pro-
missis fidens. cū oues licēt[ur] vagari p[er]misisset.
lup[us] plures ex eis comedit. q[uod] ex re indig[er]et vil-
licus. cū āno altero questuari[us] p[er] frumento r[es]-
diret. negauit se quicq[ue] datur[um]. et simul quest[us]
est manes suas fuisse pollicitatiōes. Sciscitat[ur]
cāz r[es]ndit ab lupo oues suas raptas. Lup[us] inq[ui]t
alt[er] oho mala ea bestia est et absq[ue] fide caue ti-
bi ab ea. Nō em[en] sc[ilicet]m[en] atomū tm[en]. s[ed] ip[su]m xp[istu]m si
pos[s]z faller[et]. Stultū est in his fide[re] quoz[um] exer-
citiū in fraudādo cōsumitur.

260. De mirabili cōfite[n]ti et confessoꝝe
reciproca pro satisfactiōe putanti.

Q Vidā seu serio sac[er]dotis eludendi cā ad
eū adiit asserēs se p[ec]cāta sua cōfiteꝝi velle
iussus dice[re] q[uod] meminerit. ait nescio q[uod]
se ab altero clā furatū s[ed] illū m[ul]to pl[us] eripui-
sse sibi. tū sac[er]dos alt[er] inq[ui]t p[er] alt[er]o cōputet[ur]
qm̄ pares in facto estis. addidit etiā se alium
quēpiā vberasse se quoq[ue] ab eo vapulātū. eodē
modo sac[er]dos parem fuisse culpam et penaz
dixit Plura simili modo cū retulisset semper
sac[er]dos alt[er] p[er] alt[er]o compassandū respon-
debat. Tū ille restat nūc peccatū inq[ui]t ingens
q[uod] dice[re] vereor atq[ue] erubesco tibi p[re]sertim ad
quē maxime spectat. Cū hortaret[ur] eū sac[er]dos

ad deponendam verecundiam ⁊ libere pmit/
tendū crimen. cū diuti⁹ recusass⁹ tādē motus
exhortantis sacerdotis verbis. Ego inquit so
rozem tuā cognoui. cū sacerdos ⁊ ego mrem tu
am sepi⁹ futui. itaqz ut de reliqz alterꝝ alteri
us culpā luat ita paritas criminū peccatoꝝ
absoluit.

¶ 67. Dnoꝝ florentinoꝝ adoles/
centium dicta sale resperſa.

A. Dolescens quispiā florentie deferebat
ad armū fluuiū retia quib⁹ lauant⁹ lane
huic obuius dicax puer ridendi grā ad
qd cū istoc rete pergis aucupitū inquit. Tū il
le ad exitū lupanaris vado. ut extenso ibi rete
capiā matrem tuā. euestigio alter heus tu in/
quit pulsa locū diligent⁹ nā ⁊ ibi quoqz repi/
es tuam. Duo eodem sale resperſa dicta.

¶ 68. Adolescentis cōfusio super men/
sam mingentis in conuiuio.

N. Obilis ex ungaria adolescens a quodā
nobilioꝝ quo cū affinitas erat. ad prā/
diū vocat⁹ accessit cū famul⁹ eq̄ster. cū
abesset lōgi⁹ cū ex equo descēdiss⁹ vizi mulie/
resqz obuiā pdeūt. adolescentēqz euestigio (⁊
hora erat tardiuscula) ad tricliniū conuiuio pa
ratū deducūt. lotis demde statim māib⁹ in mē
sa inter duas formosas adolescentulas hospis
tis filias adolescens collocatur. qui emittēde
vime cupiditate p pudore tacita. neqz vlla da
ta diuertendi facultate edendum mingendi
cruciatu ita vexabatur ut ciboz

ut ciborum cogeretur obliuisci. cum omnes
suspensum animi remissozēq3 in sumendo cibo
viderent ac hortaretur ad edendū. ille dolore
motus dextra manu subcus mensaz posita pri
apum occulte exertū in altera ocreaz mīngēs
do grā demisit. Adolescentula dextre proxi
beus ede alacriter inquiring. brachiūq3 subito
prehendēs manū extulit sup̄ mensam virilia te
nentem ac mīngētem ex quo vīma mensam re/
spersa est. Ad tā insolitū spectaculū risere om
nes adolescente admodū verecundia p̄fuso.

263. Callida consilia florentine femi
ne in facinore deprehense.

Mulier p̄pe florentiā publici hospitis vx
or admodū liberalis. cū quodā c9 vsu
tenebatur cubabat in lecto. Accessit in
terim de impulsio ⁊ alter idē qđ prioz factu/
rus quē p̄sentiēs scalas ascendētem mulier at
q3 obuiaz facta acriter eū iurgare ⁊ ulterioze
aditu arcere cepit asserēs nō esse temp9 quo ei
satisfieri posset rogāsq3 ut euestigio abiret re
mitendo altercādoq3 cū aliq̄diu temp9 tereze
tur supuēmens vir qđ sibi ea veller dcertatio
quesiuit femina ad fallēdū p̄mpta. Hic inquit
irato animo vultū superi9 ingredi ad vulneran/
dū quēdā q̄ in domū d̄fugit q3 adhuc d̄timui.
ne t̄m facin9s patzaret. Ille q̄ latebat his au
ditis xbis sumpto animo cepit mīmari se vltu
rum iniuriā dictitās. Alter interim priori vim
⁊ mīmas intētare se simulabat. Vir stult9 que
sita cā dissentionis on9 rei d̄ponēde suscepit.

Vir stultus quesita causa dissensionis onus rei
 componende suscepit. et cum abob⁹ una collocus-
 tus pacem oposuit soluens etiam de suo vinu ut
 uxoris adulterio addezet iactura pot⁹. Calli-
 da pfecto sunt femine consilia in facinore depre-
 264 De mortuo vivo ad sepulchru hense.

deducto loquente et risum mouente.

Erat florentie stult⁹ agnomine nigmaca
 haud mimiū insaniens et satis iocund⁹. iu-
 uenes qdā faceti ioci grā cū vellēt ei psuade-
 illū gūiter egrotare. re cōposita exeūti mane
 domo vn⁹ obuiā fit. petens Nūquid et mali cū
 facie esset immutata et pallida) cōtigisset. neq/
 q̄ rñdit stult⁹. Cū paulū pcessisset lōgi⁹ alius
 ex cōposito rogauit an teneret⁹ febrī. cū ma-
 cra esset facie et egitudine ostentante. cepit ad/
 dubitare stult⁹ vñ qd dicebatur credens. cū
 prodiret timid⁹ lento passu. tercius ut cōstitu-
 tum erat conspecto illo vultus ait tuus iudi-
 cat te febrī valida torqueri et grauē morbu
 esse. timuit ille magis et represso pede cogita-
 bundus animo pendeat an febricitaret. Tum
 supueniens quaz⁹ grauissime illū infirmari af-
 firmabat. miraziqz se dixit non illū in lectō esse
 suasicqz ut domū euestigio rediret. seqz socium
 obtulit ut fratrem curatur. Retrocessit stult⁹
 tanq̄ mag⁹ grauatus infirmitate et lectulū in-
 gressus expiranti siliis videbatur. Ceteri socij
 euestigio domū pdeūt dicentes recte illū qui
 in lectō se collocasset fecisse. paulo p⁹ supuenit
 quidā se medicū pfitebat⁹. et tacto pulsu l iij

testatus est egrū paulo post ex eo morbo peritūrum. Deinde circūstantes lectū omnes dicētes alter alteri. iam iste incipit mori. iā pedes frigescent. lingua balbutit ⁊ caligant oculi. statimq; expirauit inquit. Claudam⁹ igit⁹ oculos ⁊ componam⁹ man⁹ ⁊ ad sepeliendū feramus. ⁊ o q̄ magna iactura in isti⁹ obitu facta est. bon⁹ em̄ ⁊ amicus noster ⁊ semuicē consolabantur. Stultus ut defunct⁹ nihil locut⁹ psuaserat sibi se mortuū esse. posito in feretro cui iuuenes illi per orbem portarent. petentibus ceteris quidnā rei esset. se mīgmācā ad sepulchrum ferre mortuum dicebant. Interpetē dum multi ad ludum cōcurrebant cū omnes mīgmācam mortuum ad sepulturam deferre dicerent. Vnus ex tabernarijs o quā mala bestia fuit ⁊ fur pessimus (ait) dignus certe suspendi laqueo. Tum Rultus cum hec audisset erecto capite si uiuus essem sicut sum mortu⁹ (inquit) dicerem fursifer te per gulam mentiri. Qui eum portabant ab'orto risu maximo hominem in feretro relinquare

265. De dubio sophismate.

Differebant ambulantes socij duo utrum maior esset voluptas coitus an ne ventris secessus. conspecta muliere que cōgressum hominum haut aspernata fuerat. percontemur hanc (alter ait) utramq; rem experiam. minime inquit hec est idenea alt' ad hāc rem iudicandam. multo em̄ futiuit sepius q̄ cacauit.

266. De molendinario ab uxore de:
cepto & quinqz ouis reſecto .

A Dijcietur ſupioribz ofabulatō mātue in
ter oēs nota. Eſt iux orbis pōtem mola
cui⁹ mgi cozmicula dicebatur. Is in pon
te poſt cenā (& eſtas erat) ſedens trāſeūtez pu
ellam ruſticanā etate matura veluti erzabun/
dam oſpicat⁹. hortat⁹ cū hora eſſet tarda & ſol
in occaſum vergeret ut apud uxorem diuerter
ret. Cū annuiſſet illa. accito famulo duci eam
ad uxorem iubet. dariqz cenā & in certo cubicu
lo locari. Remiſſo famlo cū intelligez uxore
viz ad adoleſcentlāz adieciſſe animū. adoleſcē
tula in ſuo lcō collocata. ipā in idē cubiclm
dozmitū pficiſcitur. Vir de mduſtria ad multā
noctem cū vigilaeſſet exiſtimās dozmitaze ux
orem clam domū reuerſus cubiclm ingreditur
ignarusqz doli uxorem tacit⁹ tacitā ſubagita
uit. Egreſſ⁹ qd egerat famlo dixit ipm ad idē
certamē cohortat⁹ ipe p rōm uxorez cognouiſ
ſet Cozmicula ad ſolicū cubiclm diuertēs lectū ſi
lens intrauit ne uxor ut putabat excitaret⁹.
Mane q̄ pmū ſurgēs tacit⁹ abiit exiſtimās ſe
puellā cognouiſſe. Hora deinde prandij cū re/
diſſet ad domū. uxor in paimis ſibi quinqz recē
tia oua ad ſorbendū dedit. Admiratus vir rei
nouitatē cū qd id ſibi vellz pcōtaret⁹. illa vul
tu hilari p nūero miliariū q̄ ea nocte ofecerat
toridē oua ſibi offerzi iqt ſenſit ille ſe ſuo laqo
captū ac ſimlans ab ſe ſo⁹ uxore agtā oua ſup
ſit. Accidit plerūz. ut ſuomet do⁹ calligē⁹ i pbi.

267. Pulchrum dictū pulchritudinē mētiēs
I Bant p viā florentie colloquētes socij
duo: quorū vn⁹ erat oblōg⁹ ⁊ corpulen/
tus ac facie submīgra. Is dīpecta adole
scentula cū matre ambulāte. hec inquit iocun
di gratia iuūecula formosa est admodū ac ve
nusta. illa ad hec verba inscēntior facta neq̃
quā hoc de vobis dici posset rñdit immo re/
cte inq̃t alter siq̃s put ego feci vellz mētiri.
268. Facetum mulieris respon/
sum sed parum honestum.

N Arrauit mihi quidā familiaris hispan⁹
dictum mulieris falsum qđ mihi visum
nostris cōfabulatōib⁹ adiiciendū. Dux
erat viduā in vxorem vir quidā etate pfectior
Qui cū prima nocte dū matrimōio fūgerent⁹
picipiēs vxoris cellā oberiorē q̃ putarat. Mea
vxor inquit hec tua curia amplior est numero
gregis mei. Tū mulier hoc inq̃t tua culpa ac/
cidit. Nā vir me⁹ q̃ obiit (miseratur de⁹ aie sue)
ita hanc adimplebat curiā vt edi p sepe ex ta/
bulata p loci angustia p silire cogerent⁹. Res/
ponsum falsū ⁊ plenū venustatis.

269. De dētib⁹ casū mīmātib⁹ silitudo obscena.
E p̃s m' not⁹ semior querebat⁹ quosdā dentes
sibi cecidisse. qđsā ita labare vt eorū ca sū
timerz. tū vn⁹ ex fāilia ne tīeatīs inq̃t dētū ca
sū. petēti cāz ep̃o. qz testiculi mei rñdit iā xl. ā
mīs pepēderūt casuro siles ⁊ tū nūq̃ ceciderūt.
V Isū ē m' eū quoz nris dīfabulatōib⁹ locū adi
ce' in qđ plures eaz cāq̃ i cena recitate sunt

76
+

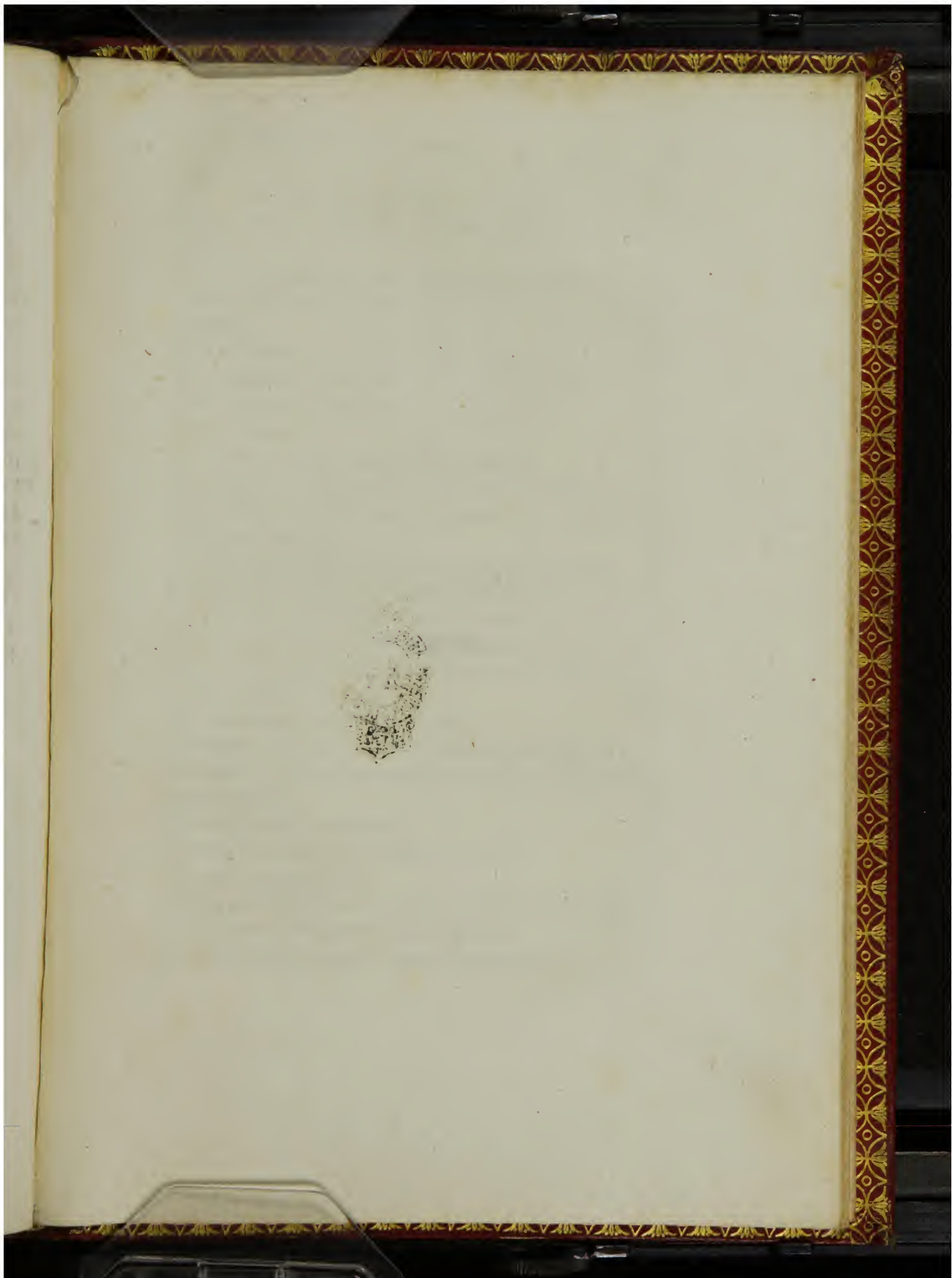
Is est bugiale nostrum hoc est mendationum
veluti officina quedam olim & secretarijs insti-
tutum iocandi gratia. Cōsueuimus enim Mar-
tini pontificis usq; tempore quendam eligere
in secretiori aula locum in quo & noua refere-
batur & varijs de rebus tum laxandi & pluri-
mum animi causa. tum serio quandoq; collo-
quebamur. Ibi parcebatur nemini in laceffendo
ea que non probantur nobis ab ipso persepe
pontificem inicitum reprehensionis sumpto quo
 fiebat ut plures eo conuenirent veriti ne ab
eis ordinemur. Erat in eo princeps fabulatoz
Razellus bononiensis cuius nonnulla in con-
fabulationes comecimus. Anthomus item tu-
scus qui sepius inleuitur vir admodum facetus
Cinciusq; romanus & ipse iocis deditus. Nos
quoq; plura e nostris addidimus non insulsa
Hodie cum illi diem suum obierunt desit bu-
giale. tū temporū. tū hominū culpa. omnisq;
iocandi confabulandiq; consuetudo sublata.

Doggij florentini secretarij apostolici
faceriazum liber explicit foeliciter.

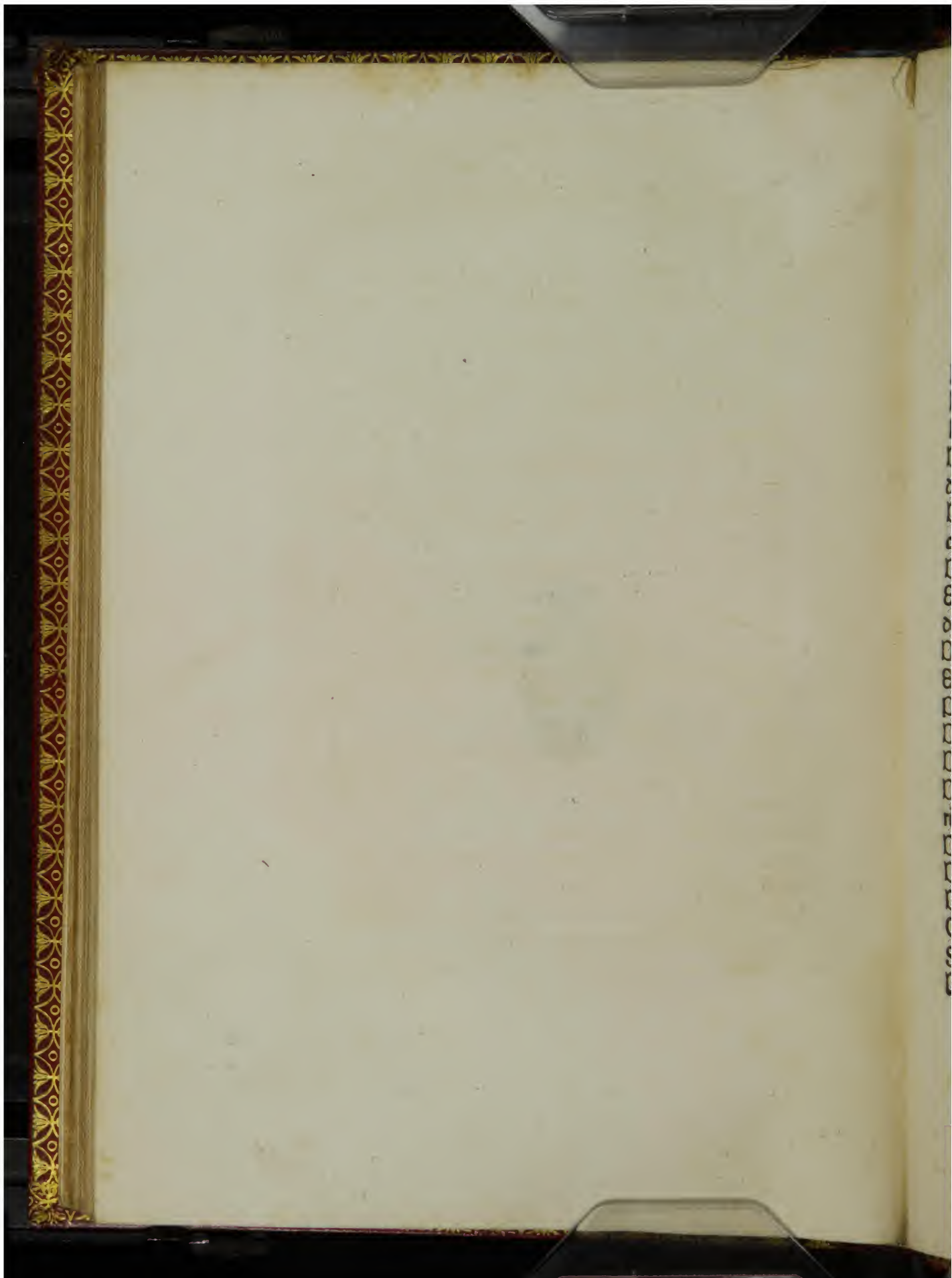

Refatio folio primo .	cleri	i
Eabla pma cuiusdā caiatāi paupis nau de medico q̄ demtres ⁊ isāos curabat .ij		
Bonifatij Gualcom qui tam tarde e lecto sur/ gebat.		iiij
De iudeo nōnulloꝝ sua su xpiano facto.		iiij
De hōie insulso q̄ existimauit duos cumos in proze.		iiij
De vidua accensa libidine cū paupe.		iiij
De equestri palleato ⁊ capite nudato.		v
De zuchari patrimomo consumpto .		v
De pꝛetore .		v
De muliere que viz defraudauit.		v
De sacdote q̄ ignorabat solēmtatē palmar .vi		
De rusticis nūcijs interzogatīs an vellent cru cifixum viuum .		vi
Dictū coci illustrissimo duci mediolanēsi .		vi
Eiusd coci dc̄m ad p̄libatū illustrē p̄cipē .viij		
De sutoꝝe q̄ dā vicecomitis p̄ viā opatōis .viij		
De querimōia spoliꝝ cā ad fazmū canē fcā .viij		
Exortatō cardial ad armigeros pōtificis .viij		
Patriarche responsio .		viiij
De urbano pontifice sexto .		ix
De sacdote q̄ lo ^o ornat ⁹ capōes epō portat .		ix
De amico qui egre ferebat multos sibi p̄fer ri doctrīa .		ix
De muliere frenetica.		ix
De muliere supꝛa padum astante .		x
De abbate septum.		x
Ciuis cōstātie soroz ex pte osilij guida erat .		x
Sigismundi imperatoꝝis dictum .		x
Dictū sacerdotis laurentij romani .		x

Confabulatio. N. a.	x
De Prodigio.	xi
dictum magistri hugonis senensis.	xi
De Monstro.	xi
de Monstro.	xi
Facetia histriom̃s ad bonifaciū papam	xii
De sacerdote qui camiculum sepeliuit.	xii
de tyranno qui hominū pecunioso causas inu/ stas iniecit.	xii
De religioso qui sermonem habuit.	xiii
Facetissimū consiliū Mimatij ad rusticū.	xiii
Eiusdem mimatij responsio.	xiii
de paupere monoculo qui frumentum emptu rus erat.	xiii
Vir qui muliere dum egrota esset veniam po/ stulauit.	xiii
De adolescencula que virum de paruo priapo accusauit.	xiii
de predicatorē qui poti⁹ decem virgines quā nuptam vnā eligebat.	xiii
De paulo qui ignorantibus nonnullis luxuri am commouit.	xiii
De Confessore.	xv
Responsio mulieris faceta.	xv
de mendico fratre qui tempore belli Bernhar do pacem nominauit.	xv
Fabula dñi ff philelphi.	xv
Cardinalis burdegalensis de histione.	xv
Responsio rudolphi ad. b.	xvi
Alia responsio ad. g.	xvi
De eodem quomodo a florentinīs pro pdito: re depictus est.	xvi

De q ^o dā q̄ rudolphū sagittā ^o vulnērauit.	xviij
Eabula manci.	xviij
de illo q̄ azatū sup humerū portauit.	xviij
Responſio elegās dātis poete florentini.	xviij
Eiusdem poete faceta responſio.	xviij
De muliere obſtimata que vizum pediculolum vocaui.	xviij
de eo q̄ vxorē flumē pemptā querebat.	xviij
De rustico q̄ nobile se fieri querebat.	xviij
de Guilielmo qui habebat priapeam ſuppel/ lectilem formoſam.	xviij
Reſponſio vni ⁹ mulieris piſane.	xix
Dictum matrone que veſtes adultere ad feneſ/ tras conſpexit.	xix
Monitio cuiuſdam.	xix
Dictum peruſini ad vxorem.	xix
Perfacetū dictū cuiuſdā adoleſcentis.	xix
de vizo ſtolido qui ſimulantem vocem credi/ dit ſeiſum eſſe.	xx
De rustico qui anſerē venaleū deſerebat.	xx
de auaro qui vrimā deguſtauit.	xx
de quodā paſtoze ſimulatim cōfitenti.	xx
De luſore quodam.	xxi
de patre filiū ebriū redarguente.	xxi
De adoleſcente peruſino.	xxi
de duce andeganenſi qui p̄cioſam ſuppelle/ ctilem oſtendit.	xxi
De eodem rudolpho.	xxij
Facetiſſimū dictum cuiuſdā peruſini.	xxij
Cōtentio duarū meretricū de tela lineā.	xxii
De Gallo ⁊ vulpe.	xxiii
Eacetum dictum.	xxiii

Disceptatio int' florentinū & venetū.	xxiij
Comparatio anthomij lusti.	xxiij
De cantore qui predixit se mortem hectoris recitaturum.	xxiij
De muliere q̄ se viro semimortuā ostēdit.	xxiij
Faceta iocatio mulieris florentin.	xxiij
De milite qui uxore habebat litigiosam.	xxiij
De temerario qui asinos curabat.	xxv
Comparatio petri eghi.	xxv
De medico.	xxv
Iocatio cuiusdam veneti qui equum suum nō cognoverat.	xxv
Dictum karoli bononensis	xxvi
De feneratoris quodam.	xxvi
De meretrice sene mendicante.	xxvi
De doctore imperito.	xxvi
dictum episcopi electensis.	xxvi
Dictum facetum cuiusdam abbatis.	xxvi
dictum facetum.	xxvi
Mirabilia per libzarium dicta.	xxvi
Mirabile iudiciū ex cōtemptu sanctorū.	xxvi
Facetissimū de sene quodam qui asinum porta uit super se	xxvii
Hominis maxima imperitia.	xxvii
Alia hominis imperitia.	xxvii
De quodam sene barbato.	xxvii
Comparatio quedam karoli bononensis de quodam notario.	xxix
De doctore florentino ad x̄gmē destiato	xxix
De homine qui dyabolum in imagine mulieris cognovit.	xxx
Alia fabula per angelottū dicta.	xxx

De aduocato qui ficus ⁊ perlica ab vno liti/
 gante acceperat. xxx
 De medico qui in visitatione infirmorum tan/
 quam indoctus ipos interfecit. xxx
 De duobus in re pecuniazia litigantibus. xxxi
 De medico indocto qui vrme gratie iudicauit
 mulierem coitu indigere. xxxi
 De viro qui uxorem egrotam cognouit ⁊ po/
 stea conualuit xxxii
 De homine non litterato qui dignitate quidam archi/
 presbiteratus ab archiepiscopo postulauit. xxxii
 De meretrice de qua de totis maleficio. xxxiii
 De religioso cui vidua confitebatur. xxxiii
 De viro qui sue uxori mortuum se ostendit. xxxiii
 De bononiensi adolescensula simplici. xxxiiii
 Responso confessoris ad bernabouem princi/
 pem de muliere facta. xxxiiii
 De suo obliuioso ex podere defatigato. xxxiiii
 De homine qui mille florenos vult expedere. xxxiiii
 Locutio dantis preclarissimi. xxxv
 Iocunda responsio vnius mulieris facta ad
 quendam etc. xxxv
 Interrogatio obscena cuiusdam sacerdotis. xxxv
 Ridenda cuiusdam hominis aduersus oratores
 perusinos. xxxv
 De oratoribus pulcherrimis ad pontificem urbanum. xxxvi
 Insulsum dictum oratorum florentinorum. xxxvi
 Facete de cuiusdam iohannis petri senensis. xxxvi
 De viro qui uxori vestem magis pretij fecerat. xxxvii
 Recitatio iocosa de medico. xxxvii
 De homine qui in somnis auxilium reperiens. xxxvii
 De quodam secretario friderici imperatoris. xxxvii

De iudeo mortuo assumpto ignoranter in ci/
 bum per florentinum. xxxviij
 Visio fr̃cis̃ci filelfi. De potatoze. xxxviii
 Facetū eberbardi scriptoris aplici. xxxviii
 Facetia alteri⁹ cardinał iocūdissima. xxxix
 De muliere q̃ cum caput coopire vellet culum
 detexit. xxxix
 Fabula facetissima cuiusdam qui litteras uxori
 mercatori miserat. xxxix
 Fabula dātis q̃ sepi⁹ uxore suā increpabat. xl
 Testatio cuiusdā semis facta uxori. xl
 Narratio quedam zucharij de mulie⁹ a p̃sbi-
 tero medelam querente. xl
 De herēta q̃ mltas m̃les in ocubitu hūit. xli
 De florentio iuvene q̃ nouercā suā subegit. xli
 Disceptatio fratrum mimorum p̃ imagine san-
 cti fienda francisci. xli
 De sacdote florentino q̃ ungariā merat. xlii
 Respōsio rustici ad p̃zonū suū fundi. xlii
 Ridiculosi hominis dictum. xlii
 Derisio hōis porcū occidere volentis. xlii
 Dictum fazini camis. xlii
 De adolescente qui ignarus rex uxorem pri-
 ma nocte non cognouit. xliii
 De uxore p̃storis que de sacerdote filium ha-
 buit. xliii
 D̃ rusti⁹ q̃ asinos onustos deduxit frum̃to. xliii
 Facetū dictū paupis ad diuitē frigētis. xliii
 De mōtano q̃ filiā desponsare nolebat. xliii
 De p̃sbitero qui adolescentule decimas da-
 re precepit. xliii
 D̃ medico q̃ uxore suozis infirmā subegit xliii

De florentio q̄ filiā vidue despōsauerat. xliij
 De feneratorē vīcentīno. xlv
 Fabula facetissima iānni coci. xlv
 De fatuo veneto qui equitans calcearīam sinu
 haud gestabat. xlv
 De veneto insano quem forma copula circū
 foraneus derisit. xlv
 De veneto qui teruīsum p̄ficiscens a seruo in
 renes lapide rē xlv
 De vulpe a rustico in palea abscondita. xlv
 De florentino qui equum emerat. xlv
 Facetissimū histriomē Connelle. xlv
 Alteza faceria eiusdem de vno qui diuinare no
 lebat. xlv
 De prodigijs nūciatis Eugenio pape. xlv
 Mirandum conspiciendum. xlv
 De notario florentino falso. xlv
 De monacho qui misit per foramē tabule p̄ci
 apum. xlv
 Horribile de puero qui infantulos comede
 bat. xlix
 De Equite florentino qui fingens se iturum
 foras. xlix
 De quodam volente se videri summe castita
 tis in adulterio d̄phenso. xlix Ad idem. l
 De paup̄e q̄ nauiculā victū querebat. l
 De quodā insulso mediolanensi qui in scriptis
 porrexit peccata sua sacerdoti. l
 De quodā q̄ visitādo affines vxoris nolebat. l
 De pasquino quodā senensi qui imposuit cuidā
 ex fratu ut increparet. li
 De doctore qui litterali sermone loquebatur

in auihus capiendum ⁊ indoctrinat.	li
de muliere se credente ad laudem trahi confiten do latiorē vultuam habere.	li
De adolescentula laborante ex partu.	li
de quodam qui romanum adolescentulum ad/ modum laudauit.	li
De pluribus quod diuersa bona sibi optabant.	lii
de mercatore qui laudando uxorem suam asse rebat eam nunquam ventris et	lii
Sapientissima responsio contra detractorem.	lii
Faceta cuiusdam responsio multis episcopis accordata.	lii
Facetum domini cuiusdam in frānciscū filelfum.	liii
De lenone facto ex notario.	liii
Facetum cuiusdam petrilli ut liberaret hospi/ tale a sordibus.	liii
Facetia contra domum quod subagitabat omnes de domo.	liii
De sono.	liiii
de filio principis muto iussu patris propter linguam maledicam.	liiii
Cuiusdam tutoris factum.	liiii
de fratre quod cognouit omnem malicia faceta.	liiii
Facetissimum Angelotti dictum et cardinali greco barbato.	lv
De quodam equestre corpulento.	lv
Facetum cuiusdam iudicis in aduocatū qui al/ legauit clementinam ⁊ nouellam.	lv
Remedium ad frigus euitandum.	lv
De predicatorē quodam.	lvi
De adolescentula segregata a viro.	lvi
de duorum decretorum per eodum insignem armorum.	lvi
Facetum medici qui forte medelas dabat.	lvi
Exhortatio ad hominem tristem.	lvi

De pena imposita grecis et ianuenlibus homi-
 cidis. lviij
 Facetū q̄ romanos qui edūt x̄tutes. lviij
 de quodā qui nouit cādelā v̄gini Marie. lviij
 Facetū de alio q̄ fecit votū Cirtaco. lviij
 Mulier vidua que cupiebat habere vizum pro
 fecta etate. lviiij
 de quodā fr̄e abbatissam imp̄gnante. lviiij
 Cuiusdam pueri miranda responsio in angelot
 tum cardinalem. lviiij
 De discipulo cerdom̄s qui subagitabat uxore
 magistri. lix
 Facetia cuiusdā adolescentule que emittebat
 petum. lix
 Quid sit accepti⁹ deo dicere aut facere. lix
 De egiptio hortatio ad fidem. lix
 de ep̄o hispano q̄ cōedit p̄dicos pp̄istib⁹ lix
 De fatuo dormiente cum archiepiscopo colo
 mēsi qui dixit eum quadrupedem. lx
 Facetū martini p̄tifici in oratore molestu. lx
 De quodam qui dampnabat vitam cardinalis
 angelotti. lx
 de fatuo qui militē florentinū iridebat. lx
 Excusatio sterilitatis filie ad patrem. lx
 Iohānis andree aduolteziū deprehendit. lxi
 De fratre mimorū q̄ fecit nautū puero. lxi
 de mendacissimo florentino. lxi
 zelotipus quidam se castrauit ut uxoris pro
 bitatem cognosceret. lxi
 Sacerdos offerentib⁹ qd dicēs audiuerit. lxij
 Sacerdos predicauit et in numero exauit cen
 tum pro mille dicens. lxij

Sapiens dictum cardinalis auionensis ad zge
 francie. lxii
 Terribile factū in lateranensi ecclesia. lxii
 Predicator mltū pdicās quō ofūdebat. lxii
 De adoleſcētula p senē maritū delusa. lxiii
 de reliquijs brachaz cuiusdā mimon. lxiii
 De breui q pestē ad collū suspendēdum. lxiii
 Angelotti cardinalis os potius claudendum
 aperiebatur. lxiii
 Equū exq̄sitū p̄stauit rudolf⁹ se petēti. lxiii
 Cōten⁹ mliex extorſit dcm risū pdignū. lxv
 Sacerdos laicū deluſit se cape volentē. lxv
 Eullom in anglia accidit res miranda cum
 vxore. lxv
 Confessio tusta ⁊ postea brusta. lxv
 De pzelio pican ⁊ graculazum. lxvi
 Facetū dictū frācisci de ianuēsiū filijs. lxvi
 de facto cuiusdā florētino iusto h̄ bruto. lxvi
 Eaceta petitio sems laborem copule non pe/
 tentis. lxvii
 ffacetū dcm me'tricis adiocās venetis. lxvii
 ffacetū dcm indocti doctiores ofūdēs. lxvii
 Salsum hōis dictum q̄ mercatorem. lxvii
 Bellum mulieris responsum ad iuuenem suo
 amore flagrantem. lxviii
 De nobili quondam tempore friderici Impe/
 ratoris in armis. lxviii
 de homine qui per bienmum cibum non sump/
 sit neqz potum. lxviii
 ffacetum hominis dictum asinum erudire pro/
 mittentis. lxix
 De sacdote ephia an vir eēt l femina. lxix

+

ffenerator ficte penitēs in pei ⁹ incidinat ^r	lxx
De auiculis fabulose ⁊ false loquētib ⁹	lxx
Cathemis varijs collum cingens stultioz esti/ matur.	lxx
ffacetum Rudolphi domini camerini in orato rem contra omnes dominos ⁊c	lxx
De arbitrio in c ⁹ domo porc ⁹ oleū effudit.	lxxi
Iuenculaz acaluo quodā faceta delusio.	lxxi
De messer perde elpiato	lxxi
de cantilena tabernazijs placita.	lxxi
De gracili quodam faceta responsio.	lxxij
ffaceta responsio mulieris.	lxxij
Ridenda de paucitate amicoz dei rñsio.	lxxij
De anthomij frē ⁊ laico ac lupo.	lxxij
de mirabili confitenti ⁊ confessore recipzoca pro satisfatione putanti.	lxxij
Duozum florentinoz adolescentium dicta sale resperfa.	lxxiii
Adolescentis confusio super mensam mingen/ tis in conuiuio.	lxxiii
Callida consilia florentine femina in facinore deprehenſe.	lxxij
de mortuo uiuo ad sepulchzum deducto risum mouente.	lxxiiii
De dubio sophismate	lxxiiii
de molendinario ab uxore decepto.	lxxiiii
Pulchzum dictum pulchzum mentiens.	lxxv
ffacetum mulieris responsum.	lxxv
De dentibus casum mimantibus.	lxxv

